مدحت سعدالله   نجم الدین صادق

جمهوریت قرائتی

دردنجی قسم

١٣٤٠ تاریخلی مفردات پروغرامنه کوره یازیلمش ومعارف وکالت جلیله‌سنجه بوتون مکتبلره قبول اولنمشدر.

استانبول

اقدام مطبعه‌سی

١٣٤١

تشرين أول

اوقومق ذوقی

دنیاده اڭ بویوك ذوق : اوقومق ذوقیدر . تنبل تنبل دورارق بو ذوقی طاتمایانلر چوق بدبختدر !

اوقویوب یازمق ذوقنی کوچوك یاشنده طادانلر ، هرزمان پك گوزل وقت گچیریرلر ؛ هیچ صیقیلمازلر . بویوك بر محرر : « هیچ بر کدر گورمه‌دمکه بر ساعتلك مطالعه ، اونی ازاله ایتمه‌سین . » دیمشدی .

قومشومز نجدت ، اوقویوب یازمایی اوقادار سه‌وه‌رکه ... اونی یازی اوداسنده گورسه‌کز بویوك بر محرر ظن ایده‌رسکز .

نجدتك کتابه پك مراقی واردر . باباسی اوکا گچن سنه گوزل بر کتبخانه یاپدیردی ، آننه‌سی پك فائده‌لی بر قاچ کتاب ویردی : تورکجه قاموس ، فرانسزجه لغت ، « طلبه دفتری » و « آرقاداش » مجموعه‌لری قولکسیونی ، شرمین ، قیر چیچکلری ، چوجوق شعرلری ، چوجوقلریمزه نشیده‌لر ... مکتب شعرلری ، تورك سازی ....

نجدت ، بر سنه‌در آلنه گچن پارا ایله هپ کتاب آلدی . کتبخانه‌سنی پك فائده‌لی کتابلرله تزیین ایتدی . او ، مکتب کتابلرینی‌ده تمیز طوتار ، سنه باشنده هپسنی گوزه‌لجه جلدله‌تیر . بوتون بو کتابلری کتبخانه‌سنه پك منتظم بر صورتده یرلشدیریر : تاریخه ، حسابه ، أدبیاته ، فنه دائر کتابلری هپ آیری آیری یرلره قویار. نجدتك أك مهم، أك سه‌وگیلی ایشی : مطالعه‌در. کتبخانه‌سندن بر کتاب چیقاریر ، ماصاسنك باشنه اوتورور ، دقتله اوقومایه دالار. اوقورکن آکلامادیغی یرلری بر کاغده یازار ، آقشام اوستی باباسنه صورار ؛ کلمه‌لرك معناسنی اوگره‌نمه‌دن گچمز. معناسنی ایجه بیلمه‌دیگی کلمه‌لری لغت کتابنده آرار، بولور ، دفترینه یازار .

اوخ . . بویله گوزه‌ل بر کتبخانه‌یه مالك اولوب اوداسنده راحت راحت چالیشان بر چوجوق نه بختیاردر !

کلمه‌لر :

بدبخت — طالعسز ، زواللی .
محرر — کتاب ویا مقاله یازان .

ازاله — قالدیرمق ، یوق ایتمك .
قاموس — بیوك لغت کتابی .

اشغال فلاکتندن قورتولوش :

اورخانك بایرامی

برقاچ گوندن بری اورخانده آکلاشیلماز برحال گورولویوردی ؛ هرصباح قالقار قالقماز تقویمه قوشویور ، أسکیین یاپراغی قوپارارق : « اون قالدی ! » ؛ ایرتەسی گون : « دوقوز قالدی ! » ؛ داها ایرتەسی گون : « سکیز قالدی ! » دیەهرگون آزالان برعددسویلەیوردی. صوکرا گیینیور، مکتبنه گیدییوردی.

برصباح ینه تقویمدن بریاپراق قوپاردی : « اوخ ! » دیە أللرینی چیرپدی، وَ « بر قالدی ! ، بر قالدی ! آه ! .. آننەجگم ، آکلامایورمیسکز ؟ : بر قالدی ! » دیە قوشدی ، آننەسنه صاریلدی ، آننەسی حیرتله صوردی :

— نه اولویورسك اورخان ؟

اورخان ، هیجانلی بر سسله :

— یارین اشغال بیتییور آننەجگم .. یارین .. یارین .. باوولنی بنم صیرتمه یوکلەتن ، بنی چامورلره یووارلایان ، بنی قیرباچلایان اشغال اوردوسی ضابطی یارین گیدییور !..

دیدی .

صبیحه خانم گولومسەیەرك جواب ویردی : « آفرین چوجوغم ، بویله سەوینجلی گونلری دقتله حسابلایارق بکلەدیککه ممنون اولدم . هایدی، شیمدی مکتبکه گیت . چالیش که بر داها بویله فلاکتلره اوغرامایالم ! »

اورخان ، گوزلرندن صیزان سەوینج یاشلرینی سیلدی : « چالیشاجغم ، آننەجگم ، هم چوق چالیشاجغم .. یالکز ، مساعده ایدەرسەکز یارین مکتبه گیتمەیەجگم ، یارین شکر بایرامی گیبی بایرام یاپاجغم !.. » دیدی . او صیراده باباسی‌ده اودایه گیردی : « ناصیل بایرام یاپاجقسك اورخان ؟ » دیە صوردی .

اورخان دوغرولدی . ایرته‌سی گونی باباجغی شیلری آڭلاتمایه باشلادی :

— یارین صباح گونش دوغمادن قالقاجغم ، یڭی ألبسه‌می ، یڭی پوتینلریمی گییه‌جگم . قومشومز سالم‌ده بنم گیبی حاضرلانمش اولاجق ، برلکده سوقاغه چیقاجغز .. أولا فقرایه صدقه‌یه ویره‌جگز .

باباسی گوله‌رك : « قاچ غروش ؟ » دیدی . اورخان ، سوزینه دوام ایله :

— بنم آلتی لیرام وار .. بونڭ اوچ لیراسنی هلال أحمره ویره‌جگم ، اوچ لیراسنی فقرایه داغیتاجغم . بن بوپارایی دوشمان ضابطنڭ اوموزیمه یوك یوكلتدیگی گوندن بری حاضرلایورم .

آنه‌سی گولرکن اورخان : — « قوزوم آنه‌جگم ، سوزیمی کسمه‌یڭده بیتیره‌یم ! » دیدی و آڭلاتدی :

— صوڭرا دوغرو سالملره گیده‌جگز . أولا اونڭ باباسنڭ ، آنه‌سنڭ ؛ بالخاصه بنی چامورن قالدیروب أولرینه گوتورن آغابگیسنڭ ألرینی اوپه‌جگم . اونلره تشکر ایده‌جگم . صوڭرا سالمله دولما باغچه‌یه گیده‌جگز . اوراده اشغال اوردوسنڭ صوڭ نفری طوپراغمزدن چکیلیرکن : « یاشاسین استقلال ! » دییه باغیراجغز ؛ اوراده‌کی فوتوغرافجیلره ، سه‌وگیلی محمدجکلرڭ سایه‌سنده قورتولان گوزه‌ل استانبولڭ خلاص گونه عائد مختلف رسملر چکدیره‌جگز . بونلری پك مهم بر خاطره اولارق صاقلایاجغز .. ناصیل باباجغم ، پروغرامز ایمی ؟ آنه‌جگم ، سن نه‌دیرسڭ ؟

آنه‌سیله باباسی ، اورخانی تقدیر ایتدیلر . باباسی : « اوگون سالم بگلری مع عائله آقشام یمکنه دعوت ایتسه‌ك داها ایی اولمازمی ؟ » دینجه اورخان ، بویوك بر سه‌وینجله ألرینی چیرپارق : « اوخ ، نه ایی اولاجق ! اویله ایسه بن بوگون سالمه سویله‌رم : یارین آقشام برابر بزه بویورسونلر . » دیدی .

* * *

اورخان ، پروغرامنی تطبیق ایتدی : اشغال اوردوسنڭ صوڭ نفری چکیلیرکن آرقالرندن بویوك بر سه‌وینجله باغیردی :

یاشاسین استقلال !...

سالمده قلبندن گلن بر هیجانله بو سوزلری تکرار ایتدی :

یاشاسین استقلال !...

شیمدی اوموزنده‌کی پارلاق سونگولو توفگیله بر قهرمانلق هیکلی گبی دوران تورك نفری ، گوزلرینك یاشنی سیلییور ، سنه‌لرجه دوشمان ظلمندن یوره‌کلری یانان استانبول خلقی آرتیق تمامیله حریته قاوشدیغنی حس ایدییوردی .

وطن

أی وطنم ، أی مبارك قهرمانلر دیاری ؛
سنك قدسی طوپراغکده شهیدلرك قانی وار ..
نهایتسز حدودلرك دوشمانلرك مزاری ؛
گیجه ، علوی گوكلرکده مجوهرلر پیریلدار ..

☾

سنی ایلدن تخلیص ایچون یمین ایدەن أولادك ،
ویران اولان اوجاغكی یاپاجقدر بر گلشن ..
گچدی آرتیق قارا گونلر ، بو مملکتده یارین
قهرمان تورك اولاجقدر داها قادر ، داها شن ..

☾

عزیز وطن ، نظرمده جنت قادار گوزەلسك ،
زندان اولور بكا جهان ، سنی دوشكون گوروسەم.
گوزەل وطن ، یورەگمده أك مقدس أملسك ،
شاد اولورم ، اگر سنك اوغوركده ئولورسەم !

علی رضوان

صبحی :

ادمان

برپازار ایرتەسی گونی معلم کامل بك، طلبەسنی گزمەیە گوتوردی. چوجوقلر، قیرده سەویجله اوینادیلر، قوشدیلر، أگلندیلر . آقشام اوستی هپسی أولرینه دوندیلر .

ایرتەسی گون معلم، صنفده بو گزینتی‌یه دائر طلبەسیله مصاحبەیه باشلادی . اونلره یولده نه گوردکارینی، گیتدکاری یرلرده اڭ زیاده نەلره دقت ایتدکارینی صورویور، چوجوقلردن ایی جوابلر آلیوردی . بو صیراده ایچلرندن علی اسمنده بر چوجوق :

— أفندیم، دیدی، پازار ایرتەسی گونلری نیچون اوگلەدن صوڭرا گزمەیە

گیدییورز. بویله یاپاجغمزه مکتبده اوتوروب آقشامه قادار درس اوقوسه‌ق داها ایی دگیلمی ؟

— آفرین اوغلم ، ایی بر سؤال صوردك . باقیکز پازار ایرته‌سی وپرشنبه گونلری آقشامه قادار درس اوقوتمادیغمزك سببنی سزه آکلاتایم : یاوورولرم ، سزك گیبی کوچوك چوجوقلرك ذهنلری درسه چالیشا چالیشا یورولور . آراده صیراده دیکلنمك ، استراحت ایتمك لازم .. مکتبده قیرق دقیقه‌ده برتنفسخانه‌یه چیقییورسکز ، هوا آلییورسکز ، ذهنکز آچیلییور . ایشته ذهنکزی داها چوق دیکلندیرمه‌کز ، درسلریکزه زیاده داها دقت ایده‌بیلمه‌کز ایچون هفته‌ده ایکی گون آز درس اوقوتیورز ، ایی هواده گزمه‌یه گیدییورز . بو گزینتیلر سزك ایچون گوزه‌ل بر ادماندر .

— أفندیم ، ادمان نه دیمك ؟

— ادمانك اصل معناسی : بر ایشی یاپمایه آلیشمقدر. فقط بورادهادماندن مقصدیمز : قوتلی وچه‌ویك اولمق ایچون وجودی حرکت ایتدیرمك ، فعالیتده بولونمق ، هر گون براز یول یورومك، ایی نشان آلمایه آلیشمق ، آته بینمك ، کوره‌ك چکمك گیبی شیلردر .

— أفندیم ، ادمانك نه فائده‌سی واردر ؟

— اوغلم ، ادمان سایه‌سنده بز صاغلام وجودلو ، جسارتلی ، چالیشقان اولورز . تنبللر ، مسکینللر ، یورومکدن ، گزمکدن اوشه‌نلر دائما خسته‌لقدن شکایت ایده‌رلر .

ادمان یاپمقله عضله‌لریمز (یعنی وجودیمزده‌کی أتلر) قوتله‌نیر ، گوگوسمز گنیشلر ، وجودیمز صاغلاملاشیر .

یاوورولرم ، ادمانك هم وجوده ، هم ذهنه فائده‌سی واردر . ادمان یاپانلر ییدکلری یمکلری ایی هضم ایده‌رلر ، شونی اونوتماییکزکه اعضامزی نه قادار چوق حرکت ایتدیریرسه‌ك دامارلریمزده‌کی قان ، او قادار منتظم صورتده جریان ایده‌ر .

— أفندیم ، ادمان ، ذهنی آچارمی ؟

— أوت ، یاوروم ، انسان یالکیز ذهناً چالیشیر ، وجودی حرکت

ایتدیرمزسه به‌یینی یورولور . داها چوق مشغول اولورسه باشنه آغری گلیر . حالبوکه آرا صیرا ادمان یاپارسه‌ق وجودیمزده‌کی قان ایی جریان ایدەر، به‌یینمزی قوتلندیریر ؛ بویله‌جه ذهنمز آچیلیر .

— ادمان یاپمقله هرکسك ذهنی آچیلیرمی أفندیم ؟

— خاییر اوغلم ، بوذهن آچیلمق کیفیتی یالکیز علم ایله ، اوقومق ویازمقله اوغراشانلر ایچوندر . بویله دماغی مشغولیتلر آراسنده براز دیکلنمك ، براز گزینمك، براز موسیقی دیکله‌مك ، أللری ، قوللری، وجودی حرکت ایتدیرمك ذهنك یورغونلغنی آزالتیر . حالبوکه جاهل برچوجوق ، ایسته‌دیگی قادار ادمان یاپسه اونك بوحرکتلری ذهنی آچمایه هیچ یارا‌ماز . چونکه به‌یینی أساساً ایجه شیلری دوشونمه‌یه آلیشمامشدر ...

— أفندیم ، فعالیت نه‌دیمکدر ؟

— فعالیت ، بر آدامك هانگی ایشده اولورسه اولسون ، مسکین مسکین دورمایارق چالیشوب چابالاماسی دیمکدر . بز ، ادمان سایه‌سنده فعالیته آلیشیرز. فعالیت ؛ یاشامانك أك مهم بر شرطیدر .

حرکته ، فعالیته آلیشان چوجوقلر قوتلی ، گوربوز وجسور اولورلر ، ایشلرینی منتظم یاپارلر ؛ یورولمازلر ، خسته‌لانمازلر . ایشته بونك ایچون سزی مکتبده حرکته ، فعالیته آلیشدیرییورز .

کلمه‌لر :

مقصد — ایسته‌نیلن شی .
دماغی — به‌یینه عائد .
جریان — آقمق ، گچمك .
فعال — چوق چالیشان .

چالیشمق

چارشی ایچنده آیاق قابی تجارندن احمد شکری افندی زنگین وناموسلو بر آدامدی. کوچوك یاشندن بری پك چوق چالیشمش؛ برچوق پارا قازانمش؛یدی، سکیز دکان ، بش ، آلتی أو صاحبی اولمشدی .

احمد شکری أفندینك صدقی اسمنده بر چوجوغی واردی . باباسی هرگیجه اوکا مکتبده نه اوقودیغنی صورار ، ایرتەسی گونکی درسلرینی گوستەریردی .

صدقی،باباسنك چارشیدەکی دکانلرینی بیلییوردی. برقاچ دفعه برابر گیتمشلردی: اوکلری جامکانلی اوچ گوزەل دکانله آرقاده کوچوك بر مردیوەنله چیقیلان گنیش بر دپو ... دکانلرك هرطرفندەکی رافلر ، جامکانلر تورلو تورلو آیاقابیلر ، ایسقارپینلر ، ترلکلرله دولو . . . باباسی مشتریلره اویله گوزەل معامله ایدەر ، اونلرله اوقادار طاتلی طاتلی گوروشوردی که بر دفعه گلنلر مطلقا هرزمان بورایه گلیرلردی. احمد شکری افندی، قالفاسنه وچیراقلرینەده مشتریلرینه قارشی نزاکت وتربیه ایله معامله ایتمەیی اوگرەتمشدی. اونك دکاننه بویوك آداملر گلیرلر،کندیسیله غایت صمیمی بر دوست گیبی قونوشورلردی .

صدقی ، بر گون باباسنه :

— باباجغم ، بودکانلری سز نرەدن بولدیکز ؟

دییه صوردی . احمد أفندی اوغلنه جواباً شوسوزلری سویلەدی :

— یاوروم ، بن بودکانلری هیچ بر یردن بولمادم . سعی وغیرتم سایەسنده الده ایتدم . سنك قادار ایکن بنمده هیچ برشیئم یوقدی . بابام ، بن کوچوك ایکن ئولمش .. بن عمجەمك یانده بویودم . عمجەم، تجارتله اشغال ایدەردی. بن مکتبده ایکن چوق چالیشیردم ، بندن هرکس ممنوندی . صوکرا تجارته هوس ایتدم . براز پارا ایله ایشه باشلادم . أولا چنبرلی طاش جوارنده بردکان آچدم . دوغرولغم

وَ چالیشقانلغم سایه‌سنده هر کسه کندیمی سه‌ودیردم . صوڭرا اُو دکاندن چیقدم . چارشیده گوردیگمك دکانلردن برینی آلدم . یاواش یاواش اوچ دکانله بر ماغازا

صاحبی اولدم . عینی زمانده ایی گچینمکله برابر تصرفده رعایت أیتدم . گورویورسك که زنگینلك : چالیشمقله ألده ایدیلیور . سعی وغیرت ، أڭ بویوك خزینه‌در . دنیاده راحت یاشامق ایچون چوق چالیشمق لازمدر . . .

صدقی ، باباسنڭ سوزلرینی دقتله دیڭله‌دی وَمکتبده داها زیاده چالیشمایه باشلادی .

انشاد :

صوك بهار

بر جنت كيبيدى دنيا داها دون ،
جهانك أمثالسز بر ذوقى واردى ؛
كل صولدى ، كوكوللر غم دولدى بوتون
صانكه طبيعتك بكمزى صاراردى .

شو صولغون اورمانك شيرين قوشلرى ،
بر بويوك ماتمله سكوت ايتديلر .
حسرتله ياد ايدوب نازلى بهارى ،
بر اوزاق دياره اوچوب كيتديلر .

ياپراقلرى دوكدى انصافسز روزكار ،
هر يرده كوروندى غملى صوك بهار !

على رضوان

تشرين ثانى

قورتولوش

عمومی حربك صوكنه دوغرو ، بزم طرفمزده‌کی دولتلرك مغلوب اولماسی اوزه‌رینه دوشمانلریمزله متارکه یاپمشدق. صلحی بکله‌یوردق. فقط دوشمانلر، متارکه نامه‌ده‌کی شرطلره رعایت ایتمه‌دیلر . تورلو تورلو بهانه‌لر ایجاد ایده‌رك استانبول جواریله ازمیت طرفلرینه عسکر چیقاردیلر . « ۱۵ مایس ۳۳۵ » ده ازمیره یونانلیلری صوقدیلر . یوردلرینی یابانجیلره چیگنتمك ایسته‌مه‌ین فداکار آنادولو خلقی سلاحه صاریلدی؛ آنادولوده ملی قوتلر وجوده گلدی. دوشمانلر بومقاومتی گورونجه شاشیردیلر. اونلر : « آرتیق تورکلرك قوللرینی ، قانادلرینی قیردق ! » دییه سه‌وینیورلر ، بوتون مملکتلریمزی آرالرنده پایلاشمایی دوشونویورلردی . بزه ، استقلالمزی تمامیله محو ایده‌جك ماده‌لرله دولو بر معاهده‌نامه حاضرلادیلر. نهایت « ۳۳۶ » سنه‌سی مارتنك (۱٦) نجی گونی استانبولی بوس بوتون اشغال ایتدیلر . بعضی قاراقوللریمزده‌کی نوبتجی نفرلری ئولدوردیلر . صانکه گوزه‌ل استانبول ، کندیلرینك مملکتی ایمش گیبی بوراده حکومته عائد هرایشه قاریشمایه باشلادیلر . هرگون استانبول سوقاقلرنده عسکرلرینی دولاشدیریرلر وتورکلره اوقادار أذیت ایده‌رلردی که صایمقله بیتمز. مثلا : برگیجه أویکزده اوتورورکن قاپیکزك اوکنده بر اوتوموبیل دورور، ایچندن سونگولو اینگیلیز نفرلریله مغرور ضابطلر چیقارلر ، زورله ایچه‌ری‌یه گیره‌رك :

— شیمدی أویکزی بوتون أشیاسیله برابر بزه تسلیم ایده‌جکسکز ! » دییه سزی گیجه یاریسی قاپی دیشاری آتارق کندیلری أویکزه یرله‌شیرلردی. اعتراض ایتمك، هیچ اولمازسه براز أشیا آلمق ایچون مساعده ایسته‌مه‌یه قالقیشمق اونلری بوس بوتون وحشیلشدیریردی . اوزمان قافاکزه توفك دیبجیکلریله وورورلر وسزی سوروکله‌یه ، سوروکله‌یه بك اوغلنده‌کی « قروکر » زندانته گوتورورلردی.

استانبولده خصوصی بنالردن باشقا برچوق رسمی بنالریمزی‌ده اشغال ایتمشلردی. سنه‌لردن‌بری ، قهرمان اوردومزه پك قیمتلی ضابطلر یتیشدیره‌ن اوگوزه‌ل حربیه مكتبمزه یرلشدكلری گون، بوتون استانبول خلقی قان آغلامشدی . گیتدكلری یرلره علم ومدنیت گوتوردكلرینی ادعا ایده‌ن بو آداملر، چوجوقلریمزی تحصیلسز براقمق ایچون بر چوق مكتبلریمزی اشغال ایتمشلردر .

اونلرك استانبول‌وبك اوغلی سوقاقلرنده اویله‌مغرورانه برگزیشلری‌واردی‌كه گوره‌نلر ، بزم أویمزده بو یابانجیلرك عادتا أو صاحبی اولدیغنی ظن ایده‌رلردی .

متفقلر گمیلریله استانبولدن گیده‌رلركن .

بوحاللر ، یالكیز ایی دوشونن ؛ اشغالك ، أسارتك نه‌دیمك اولدیغنی بیلن‌منورلره دگیل ، قادینلر وچوجوقلرده داخل اولدیغی‌حالده بوتون استانبول أهالیسنه پك آغیر گلییوردی . فقط بوزواللیلر، سه‌وگیلی آنادولومزله برابر گوزه‌ل‌استانبولی‌ده قورتاراجق قهرمان اوردویی تحسرله بكله‌مكدن باشقا برشی یاپامایورلردی .

اشغال قوتلری استانبولده ظلملرینه دوام ایده‌ركن ، آنادولو قهرمانلری یونانلیلری‌مغلوب ایتمه‌یه باشلامشلردی. نهایت یونانلیلر ازمیردن دكیزه‌دوكولدی. بوتون آنادولو ، دوشمان عسكرلرندن تمیزلندی . مظفر اوردومز ، استانبوله

یورومه‌یه حاضرلانمشدی . دولتلر یکی بر متارکه‌نامه یاپمامزی رجا ایتدیلر . ادرنه‌یی‌ده ، استانبولی‌ده صلحاً تخلیه ایده‌رك بزه تسلیم ایتمه‌یه سوز ویردیلر . بونك اوزه‌رینه (مودانیه) متارکه‌سی یاپیلدی . کندی ملت مجلسلرنده : «آرتیق أوروپاده تورکلر ایچون یر قالمامشدر !» دیین مغرور دوشمانلریمز ، کندی عسکرلریله یونان اوردوسنی تراکیادن وسه‌وگیلی (أدرنه) مزدن چیقاردیلر ویوردیمزك قاپیلرینی قهرمان اوردومزه کندی أللریله آچدیلر .

بو آرالق لوزانده صلح مذاکره‌سی باشلامشدی . تورکلرك باش مرخصی عصمت پاشاحضرتلری ایدی. مذاکراتی بویوك بر اقتدارله اداره ایتدی‌واوراده بزه استقلالمزی تأمین ایدن «لوزان معاهده‌نامه‌سی» امضالاندی . بومعاهده‌نك تورکیه بویوك ملت مجلسنجه تصدیقندن صوکرا ، سنه‌لرجه استانبولی اشغال آلتنده بولوندوران ائتلاف اوردولری گمیلرینه بینه‌رك گیتدیلر وایرته‌سی گونی قهرمان تورك اوردوسی ، اشغالك بوتون آجیلریله یوره‌گی یانمش اولان‌أهالینك صمیمی آلقیشلری آراسنده ، حسرت بولوندیغی گوزه‌ل استانبوله قاووشدی .

م . س .

استقلال مادالیه‌سی

ساقاریا محاربه‌سنك صوكلرینه دوغرو بر گون آنقره خسته‌خانه‌سنك تمیز بر قوغوشنده یاتیوردق. پانسمان بیتمش ، هر کس چکیلمش ، سکون باشلامشدی. آراصیرا ایكله‌ین آغیر یارالی آرقاداشلرك حزین سسلرندن باشقا برشی دویولمایوردی. ایکی گون أولکی حرب حیاتمك قانلی صفحه‌لرینی خاطرلایور ، اوگون ناصیل صاغ قالدیغمه حیرت ایدییوردم . بو آرالق گیجه ، گوندوز بزه شفقتله باقان خسته باقیجی همشیره‌لردن بری تلاشله قاپیدن گیردی ؛ حالنده بر فوق‌العاده‌لك واردی ، سببنی صوردم ؛ متبسم چهره‌سیله :

— پاشا گلییور ! دیدی .

پاشا گلییور ؟.. بو ، بزم ایچون برمژده ایدی . چونکه اونلر ، پاشالر جبهه‌ده بویوك تواضعلریله ؛ هیمزه گوستردکلری بابا ، قارده‌ش صمیمیتیله کندیلرینی بزه اوقادار سه‌ودیرمشلردی که اونلرك معزز وجودلرینی صیق‌صیق آرامزده گورمك بزم ایچون بویوك بر سعادتدی . اونلرك سه‌ویملی یوزلری ، شفقتلی باقیشلری بزه یورغونلقلریمزی اونوتدورور ، قهرمانجه حرکتلری قلبلریمزه امید وجسارت ویریردی . شیمدی بوراده کندیمزی پك یالکیز ، پك زواللی حس ایدییوردق . فداکار جبهه آرقاداشلریمزدن وچوق سه‌وگیلی پاشالریمزدن اوزاقده قالمشدق . بورایه قادار گلوب بزی آرایان پاشا ، صانکه قلبمزك بوگیزلی حسنی سزمشدی. آیاق سسلری یاقلاشدی ، باشمی یاصدیقدن قالدیردم : پاشا ، آرقاسنده سرطبیب ، یاوری وبرقاچ مبعوث اولدیغی حالده گلیوردی. پاشا یارالی عسکرلرك وضابطلرك قاریوولالرینه یاقلاشییور ، شفقتلی بربابا ، متحسر بر قارده‌ش گبی ایگیلییور ، طاتلی ، تسلیتکار سسیله تبریك ایدییور : « غزاك مبارك اولسون اوغلم ! ، غزاك مبارك اولسون قارده‌شم ! ، ناصیلسك یاوروم ؛ سنك یاراك نره‌کده یگیتم ؟ » دییوردی.

*
* *

صیرا بزه گلمشدی . پاشا ، صاغمده‌کی گنج آرقاداشمی تبریك ایتدی : — سنك نه‌ك وار أولادم، دییه صوردی. آرقاداشم تشکر ایتدی : «اییم پاشام ، هیچ بر شیئم یوق ! » دیدی .

بو آرالق براز گریده قالمش اولان سرطبیب ، پاشانك یانه گلدی ، خسته آرقاداشمك یورغانی آچدی : « پاشا حضرتلری، باقیکز ! » دیدی .

پاشا: «هیچ برشیئم یوق! » دیین گنج قهرمانه تکرار باقدی: آرقاداشمك ایکی باجاغی یوقدی! .. پاشا ، متحیر ، مفتون ، باقدی، باقدی . صوکرا ألنی یکیت ضابطك اصیل باشی اوزه‌رینه قویدی . اوراده‌کیلره دوندی: « نه دییه‌یم؟ هانگی کلمه‌لری قوللانایم. . . بونی افاده ایده‌جك سوز بولامایورم . بر آرزوك وارمی، قارده‌شم؟» دیدی . گنج، محجوب ومتواضع : « هیچ أفندیم ، ملتمك خلاصندن باشقا هیچ بر شی ایسته‌مم ! » جوابنی ویردی . پاشا، صاچلرینی اوقشادی : « او ، معلوم، دیدی ، اویله اولماسه‌یدی بو حاله گلمزدك ! » یاورینه دوندی : آرقاداشك کنیه‌سنی آل ؛ بر استقلال مادالیه‌سی ویریلسین.» دیدی .

گنج قهرمانك ممنون گوزلری أصیل قابنده‌کی أك مقدس آرزونك یرینه گلدیگنی سویله‌یوردی .

وطنی

بو حرب بویله قازانیلیر !

قیش یاقلاشییوردی. جبهه‌ده‌کی یگیتلر، قارشیلرنده‌کی دوشماندن باشقا برده قار، روزگار وصوغوقله اوغراشاجقلردی. حال بوکه عسکرلریمزك قوتلرینی هیچ اسراف ایتمه‌مك، اونلری ممکن مرتبه راحت بولوندورمق لازمدی: کندیلرینه چاماشیر، چوراب، یاموقلو حاضرلامق ایجاب ایدییوردی.

اعانه‌اولارق ویریلن بزلر، دوقومالر، یوکلر، مختارك أوینه دپو ایدیلمشدی. شیمدی بونلری دیکمك، اورمك ایچون سمتك قادینلرینی دعوت ایدییوردق. فداکار کوی قادینلری دعوتمزه ممنونیتله قوشدیلر. ایش پك چوقدی. یاپیلاجق شیلرك بر آن أول حاضرلانوب گوندریلمه‌سی لازمدی. بونك ایچون زواللیلر گیجه‌لی، گوندوزلو چالیشییورلردی. ایچلرنده چوق ضعیف، خسته برقادینجغز واردی. بر گون اونی پك حالسز گوردم: «خدیجه تیزه، دیدم، سن راحتسزسك، بر قاچ گون گلمه، أوکده براز دیکلن!» گوزلری یاشاردی. «ایتمه اوغلم! دیدی، قوغما بنی، عسکر اوغوللریمه بو قادارجق بر یاردیمی دوقونماسینمی؟»

— خایر تیزه‌جگم، دیدم، سنی خسته گورویورم، گیتدکجه فنالاشمامکدن قورقویورم‌ده اونك ایچون!...

گوزلرینك یاشنی‌سیلدی: «نه یاپالم اوغلم، دیدی، بو حرب بویله قازانیلیر!»

*
* *

برقاچ گون گچمشدی. قادینلر ینه چالیشییورلردی. بردن بر قاچ قادینك خدیجه تیزه‌نك باشنه طوپلاندقلرینی گوردم. قوشدم: «نه وار؟» دیدم. «هیچ... براز فنالق گلدی، شیمدی گچر!» دیدیلر. أوینه گوندرمك ایسته‌دم، ینه بویونی بوکدی، گیتمه‌مك ایچون یالواریپوردی. کندی حالنه براقدم.

آرتیق ایشلر بیتمك اوزەرە ایدی. صوك بر فعالیت گوستەرییوردق. بر صباح ایرکندن گیتدم، گلنلرك گیجه أوده دیکوب گتیردکلرینی طوپلادم. خدیجه تەیزه یوقدی. أپی وقت گچدی، حالا گلمەمشدی. قومشولرندن برینه، کندیسی گیبی بر اختیاره صوردم. محزون باشنی صاللادی: «آه، اوغلم، او، دون گیجه سزلره عمر!..» دیدی.

— دیمك، خدیجه تەیزەیی نهایت غائب ایتدك اویلەمی؟

قادین ایچنی چکدی. «أوەت!» دیدی، صوڭرا بڭا باقدی.

— نه او؟ آغلایورمیسك؟ دییه صوردی. جواب ویرمەدم.

— أه... آغلا!، دیدی، دوغروسی ایی قادیندی. آرقاسندن آغلاناجق قادیندی... آغلا، بزده صباحدن بری آغلایورز...

— اوقادار سویلەدم، سن یورولمه، استراحت ایت، دیدم، دیڭلەمەدی!

— ناصیل دیڭلەسین اوغلم، ناصیل دیڭلەسین؟ بوحرب، اونڭ دیدیگی گیبی آنجاق بویله قازانیلیر!

آوجیلق

آوجیلق پك أگلنجه‌لی برایش‌در، آوجی؛ آرقاسنه چانتاسنی، اوموزینه توفگنی آلیر؛ کوپگیله قیرلره، اورمانلره گیده‌ر. آوجی، داغلرده، اورمانلرده کندینی ییریجی حیوانلردن محافظه ایچون یاننده برده طابانجا طاشیر. فیشنکاری قویمق ایچون بلنه برفیشنکلك باغلار.

آوجیلرجه مقبول اولان آو حیوانلری شونلردر: قوشلردن: بیلدیرجین، ککلیك، یابان اورده‌گی، سوگلون، چوللق، تارلاقوشی... حیوانلردن: طاوشان قاراجا، گه‌ییك...

آوجیلر، أکثریا توفك قوللانیرلر. توفك (ناملو) دینیلن بورو گیبی بر دمیرله بودمیرك نهایتنده قونداق دینیلن بر آغاچدن عبارت‌در. قونداق ایله ناملو آراسنده برماکینه واردر. ماکینه‌ده بر ایگنه واردرکه بریای واسطه‌سیله ایله‌ری، گری حرکت ایده‌ر.

آوجی، توفگنك نامولسنه قونداق طرفندن فیشنك قویار. فیشنكك ایچنده «صاچما» دینیلان اوفاجق قورشون دانه‌لری، بونلرك آلتنده‌ده باروت واردر.

آوجی، برحیوانی گورونجه همه‌ن توفگنك قونداغنی اوموزینه دایایوب نامولی آوه دوغرو اوزاتارق نشان آلیر، یایی قیمیلداتان تتیگی چکر، باروت پاتلار، اگر ایی نشان آلمشسه حیوان یارالی اولارق دوشر.

توفكلرك هپسی بر نامولو دگیلدر، ایكی نامولو توفكلرده واردر. بونلره «چیفته» دینیر. آوجیلر أكثریا چیفته قوللانیرلر.

آو كوپكلری بویلرینه وگورونوشلرینه گوره پك مختلفدر. عمومیتله بویونلری اوزون وقالین، گوگوسلری گنیش، قویروقلری قیصا، باشلری یوكسكدر. آو كوپكلری فضله قوقو آلمق، حسلی و آكلایشلی اولمق گیبی خاصه‌لریله باشقا كوپكلردن تفریق اولونورلر.

كلمه‌لر

مختلف : تورلو تورلو | تفریق : آییرمق

صحی :

صاغلاملق

هیچ شبهه‌سز ، حیاتده ایلک وظیفه‌مز : وجودیمزك صحتنی محافظه ایتمك‌در. انسان چالیشمق ، حیاتك لذتنی آكلایارق یاشایا بیلمك ایچون صاغلام وجودلو اولمالی‌در. براز باشمز آغریسه ، یاخود براز معده‌مز بوزولسه جانمز برشی ایسته‌مز، هیچ برشیدن لذت آلامایز. هله خسته‌لانارق گونلرجه یاتاقده قالمق ، صحتده اولانلر گیبی گزوب یورویه‌مه‌مك؛ صانجیلرك ، آغریلرك تأثیریله ایكله‌مك نه فناشیدر دگیلمی؟

صاغلام وجودلو اولمق ؛ بزم ایچون أڭ بویوك بر نعمت ، أڭ بویوك بر بختیارلق‌در . بو نعمتك قیمتنی بیلمه‌لی‌یز. صحتمزی بوزاجق شیلردن دائما صاقینمالی‌یز.

صحتمزی ناصیل محافظه ایده‌جگمزی بیلدیره‌ن بر طاقیم کتابلر واردر كه بونلره « حفظ صحت کتابلری » دیرلر. بو استفاده‌لی کتابلری دقتله اوقومالی‌در. سزه أبوینكز ، معلملریكز دائما بر چوق « حفظ صحت » قاعده‌لری سویلرلر . بو نصیحتلری جان قولاغیله دیگله‌ییكز. بونلری ایی دیگلر ودیدكلریمزی یاپارسه‌كز صحتكزی محافظه ایتمش اولورسكز ، ایكیده برده راحتسز اولمازسكز .

حفظ صحت قاعده‌لرینك أڭ مهملری تمیزلك، ییه‌جك، ایچیله‌جك وگییله‌جك شیلرده اعتدال ، انتظام ، صاف هوا تنفس ایتمك، سیغارا و راقی گیبی فناشیلره آلیشمامق ، ترلی ایكن صوغوق صو ایچمه‌مك وروزگاره قارشی دورمامق ؛ ادمانلر ، یعنی ژیمناستیق یاپمق گیبی شیلردر .

برده قوله‌را ، لكه‌لی حما، اویوز، چیچك، قزیل ، قیزاموق گیبی برخسته‌لغه طوتولمش اولانلرك یاننه یاقلاشمامالی‌یز . چونكه بو خسته‌لقلر باشقالرینه چابوق گچه‌بیلیر . بوندن دولایی بونلره « گچیجی ، بولاشیجی خسته‌لقلر » دینیر.

كلمه‌لر

محافظه — صاقلامق
صحت — صاغلاملق
أبوین — آنه وبابا

أمراض — مرضلر ، خسته‌لقلر
اعتدال ـ اورتا، نه‌فضله، نه‌أكسیك اولمق.

كانون أول

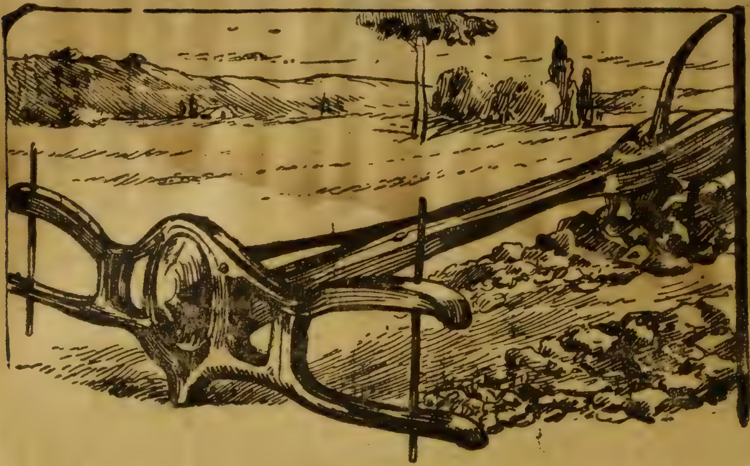

صابان وما كينه

خلق بك، استانبولده زراعت مكتبنده اوقودقدن صوكرا اوروپايه گيتمش، اورادهده بر زمان بولونمش، صوكرا آنادولويه گيدهرك بويوك بر چيفتلك صاتين آلمشدى. بولونديغى يردهكى كويلولر بوقادار گنج بر آدامك، بويله گنيش يرلرى ناصيل اكديرهجگنى بر تورلو كسديرهمهيورلر و «زواللى چوجق، مطلقا ضرر ايدهجك!» دييورلردى.

صوڭ بهار گلمش، كويلولر صابانلريله اوكوزلرينى آلارق تارلالرينى سورمهيه باشلامشلردى. عكسى گيبى او سنه ياغمور پك آز ياغديغندن طوپراقلر چوق سرتدى؛ صابان برتورلو طوپراغه گيرمهيوردى. زواللى اوكوزلر دائما عينى يرده چابالايوب دورويورلردى. نهايت برچوق گونلر چاليشدقدن صوكرا كويلولر، اوفاجق تارلالرينى ياريم يامالاق سورهبيلديلر. خلق بك، داها ايشنه باشلامامشدى. آرتيق هركس، اونك اكين اكمكدن واز گچديگنى ظن ايدييوردى. لاكن

بر گون کویه دمیردن ، لوقوموتیفه بگزه‌ر بر ماکینه گلدی . کویلو ، بونك نه‌اولدیغنه بر تورلو عقل ایزدیره‌مه‌مشدی .

ایرته‌سی صباحلین کویلولر تارلالرینه چیقدقلری زمان بویوك بر شاشقینلغه اوغرادیلر: خلق بك، ماکینه‌سنك اوزه‌رینه بینمش وبرقاج ساعت ایچنده اوجی، بوجاغی بولونمایان طوپراقلرینك یاریسنی سورمشدی . ماکینه، اوسرت طوپراقلر اوزه‌رنده خیزلی خیزلی یورویور وگچدیگی یرلرك آلتنی اوستنه گتیرییوردی .

برقاج گون صوکرا خلق بك ایشنی بیتیرمشدی . توخومنی‌ده برایکی‌ساعت ایچنده أکمش ، آرتیق اکینلرینك بویومه‌سنی بکله‌مه‌یه باشلامشدی .

اوگونه قادار خلق بگی کوچوك گوره‌ن وهیچ بر ایش یاپامایاجق صانان کویلولر شیمدی اونی پك چوق صاییورلردی . خلق بك بر گون اونلری چیفتلگنه چاغیردی ، ماکینه‌لرنی گوستردی . وشو سوزلری سویله‌دی :

— آرقاداشلر، ایشته‌گورویورسکز که‌سزك گونلرجه، هفته‌لرجه‌اوغراشارق یاپابیلدیگکز ایشی ، بنم ماکینه‌لرم بر ایکی ساعت ایچنده پك أعلا گوردی . شونی‌ده سویله‌یه‌یم‌که، بنم اکینلرم، سزکیلردن چوق فضله اولاجق . حال‌بوکه سز برچوق أمك ویردکدن صوکرا پك آز برشی قازاناجقسکز . اوقومامازلق یوزندن‌قوجا آنادولومزأکیلمه‌دن قالییور. بوقادار زنگین طوپراقلریمز اولدقدن صوکرا بزم أوروپادن ، آمه‌ریقادن ، اوته‌دن، بریدن اون گتیره‌رك ییه‌جگمز أکمگك پاراسنی یابانجیلره ویرمه‌مز چوق عیب‌در . چالیشیکز، آراکزده پارا طوپلاییکز ؛ بو ماکینه‌لردن گتیریکز . سزده طوپراقلریکزی بویله گوزه‌ل ماکینه‌لرله ، راحتجه سوروکز . »

برقاج آی گچدکدن صوکرا ، اوته‌کی تارلالر ، خلق بگك أکینلرینك یاننده هیچ برشی أکیلمه‌مش گیبی دورویوردی .

او سنه خلق بك اوقادار فضله قازانمشدی که کویلولر، ماکینه‌لرك فائده‌سنی پك ایی آکلادیلر و آرتیق گوزه‌ل طوپراقلرنی بیکلرجه سنه‌لك صابانلرله سورمکدن واز گچدیلر .

علی رضوانه

دقت

۱

پورتاقال ؛ گوزەل ، لذتلی بر میوه اولدیغی ایچون هرزمان ییئیلەبیلیر. لاکن قابوقلرینی صویوب یول اوستنه آتارسەگز دالغین دالغین ، یاخود عجلەایلە یورویین بریولجی ، قابوغك اوزەرینەباصار ، آیاغی قایار ، دوشر؛ یا قولی، یاباجاغی قیریلیر . ایشتە بو قباحت ؛ سزگدر .

۲

§ صوغوق بر هوادە بر اودادن ایچەری‌یە گیردیگگز زمان ؛ یاخود چیقارکن قاپی‌یی قاپامایی اونوتمایيگز .

قاپی‌یی آچیق بیراقمق بویوك برقباحت دگیلدر؛ لاکن فنالغە سبب اولابیلەجك بر « اهمالجیلك » در . چونکە بوندن جریان حاصل اولور . هوا جریانی ترلی اولانلر ایچون دائما تهلکەدر ، زیرا صوق آلغینلغی گتیریر . صوغوق آلغینلغندن بوغاز خستەلغی ، دیش آغریسی ؛ گوگوس نزلەسی ، اوکسورولك گیبی بر چوق خستەلقلر حصولە گلەبیلیر .

۳

§ بر مردیوەندن چیقارکن پارماقلغی یوقاریدن ایننلرە بیراقیگز ، کندیگز طوتمایە قالقیشمایيگز . پارماقلغی طوتمق : بویوك بر فنالق دگیلدر ؛ فقط بوندن بویوك فنالقلر حصولە گلەبیلیر :

مردیوه‌نك پارماقلغنی ایننلره بیراقیکز .

پارماقلغی طوتمق ، مردیوه‌ندن چیقانلردن زیاده ایننلره لازم دگیلمیدر ؟ چیقیلیرکن دوشوله‌جك اولسه اوقادار فنالغی موجب اولماز، چونکه دیزلر اوزه‌رینه دوشولور . أگر اینیلیرکن دوشوله‌جك اولورسه بو سقوط پك بویوك فنالغه ، بلکه أولومه بیله سبب اولور. خصوصیله براختیار، باخود بر سقط آدام دوشرسه...

*
* *

٤

§ آراباده بولونیورسکز . ألکزده بربوش شیشه وار. بوشیشه‌یی آرابادن آتییورسکز .. شیشه قیریلوب پارچالری ، قیریقلری قالدیریمك اوستنه یاییلیور. بونده نه فنالق واردر ؟

بوش ولزومسز بر شیشه‌نك قیریلماسنده نه فنالق اولابیلیر ؟ أوت ؛ بو شیشه ، سزك مالکزدر ؛ ایسته‌دیگکزی یاپابیلیرسکز .

لاكن براز دوشونورسه‌کز بوندن حاصل اولاجق فنالغی بولورسکز :
سوقاقلر؛ انسانلرك، حیوانلرك گچه‌جگی عمومی بر یردر. جام قیریقلری آتلرك نالارینه، یوجیلرك قوندورالرینه بر ضرر ویرمه‌سه بیله چیپلاق آیاقلری کسوب پارچا پارچا ایده‌ر. بونك ایچون بوش شیشه‌کزی یولك اورتاسنه آتمایکزکه کیمسه‌یه بر ضرر ویرمه‌سین.

٥

§ ایشته آغیر طاشلرله دولو بر آرابا ... بو طاشلردن بری یولك اوستنه دوشر. حیوانك یاننده گیده‌ن آراباجی طاشك دوشدیگنی گورمز. لاکن سز، آرابانك یانندن گچرکن طاشك دوشدیگنی گوردیکز. بونك سزه بر راحتسزلغی یوقدر، بونکله برابر اونی قالدیروب بر کناره، یاخود بر چوقوره آتمق سزك ایچون گوچ برایش دگیلدر.

بو أهمیتسز گبی گورونن شیدن نه حاصل اولور، بیلییورمیسکز؟

گیجه بر آرابا گلیر؛ آرابایی چکن آتك آیاغی طاشه چارپار، دوشر، آرابا یا قیریلیر، یاخود دەوریلیر؛ ایچنده‌کیلر یول اوزەرینه دوشوب باشلری یاریلیر، یاخود باشقا بر قضایه اوغرارلر.

بو قضایه میدان ویرمه‌مك ایچون نه یاپمالی‌در؟ : کوچوك برایلك. یعنی اوطاشی گوندوزین گوردیگکز زمان یول اورتاسندن قالدیروب برکناره بیراقیویرمك. أکر سز، بونی یاپامایاجق بر حالده ایسه‌کز؛ یاپابیله‌جك اولانلره سویلرسکز.

ایشته یاورولرم، بوگبی أهمیتسز گورونن شیلره دقت ایده‌رسه‌کز هم انسانلق ومدنیت وظیفه‌لریکزی یاپمش؛ هم ده بو کوچوك شیلردن گله‌بیله‌جك پك مهم فنالقلرك اوکنی آلمش اولورسکز.

بر مکتوب

سه‌وگیلی نادره‌جگم ،

بو سنه هوالر پك مساعد. هنوز قیش اولمقله برابر انسان ایلك‌بهاری تخطر ایدییور : آرتیق یاواش یاوش یازی دوشونمه‌لی‌یز . بوسنه اوروپایه گیتمه‌یه نیتم یوق . تموز و آغستوس آیلرینی‌ده شهرده گچیرمك ایسته‌مه‌یورم . ذاتاً هپمزك تبدیل هوایه احتیاجمز وار . یازی گچیرمك ایچون أڭ مساعد بر بنجه آدادر . اوراده بر أو طوتمق ایسته‌یورم . لاکن بو گونلرده هیچ وقتم یوق. با خصوص بو هفته پك مشغولم . دیگر طرفدن آناده اوتوران دوستلریمزدن برذات بوتون أولرڭ یاواش یاواش طوتولدیغنی سویله‌یور . اگر بو مسئله‌یی براز داها اهمال ایده‌رسه‌ڭ ایی بر کوشك بولامایاجغز . سه‌وگیلی نادره‌جگم ، سن آدایی ایی بیلیرسڭ . وقتڭ وارسه بزه نظام طرفنده بر أو بول وبوڭا دائر لازم گلن معلوماتی بڭایاز. سکیز اون‌اودایه احتیاجمز واردر. ممکن‌ایسه ألکتریقلی وایسکله‌یه یاقین اولسون .

بو صوڭ آرزوم سڭا براز غریب گورونه‌جك. أسبابی غایت بسیط : بز هر گون قلوبه گیدییورز. أگر أویمز اوزاقده اولورسه آرابایه احتیاجمز اولاجق . بوده هیچ ایشمه گلمه‌یور. سن شاعر روحلو ، تنهالقدن خوشلانان بر قیزسڭ . بو گیبی شیلرڭ شدتله علیهنده‌سڭ . أڭ بویوك ذوقڭ چاملرڭ آلتنده دکیزی وطبیعتی سیر ایتمك‌در . بن ایسه بالعکس قالابالغی و أگلنجه‌یی سه‌وه‌رم ؛ فقط خویلریمز نوس بوتون ضد اولمقله برابر بربریمزی چوق سه‌وییورز. بوگیبی شیلر حسیات مسئله‌سی‌در . بونڭ ایچون اوزون اوزادی‌یه مناقشه‌لرله ذهنلریمزی یورمایه نه لزوم وار ؟ چونکه بربریمزی اقناع ایده‌مه‌یز . اویله دکیلمی سه‌وگیلی قارده‌شم ؟

شیمدیلك بوقادار. گوزه‌ل گوزلرڭدن اوپه‌رم. مکتوبڭی صبرسزلقله بکله‌یورم.

۱۲ مارت ۹۲۵   دوشیزه نوری

انشاد :

عسکر آنه‌سی

صاچلری بیاض ،
گوکلنده نیاز ،
باقیشی دورغون ،
سسی پك یورغون .
شو اولو قبه
آلتنده ربه
ـ مضطرب؛ ئولگون
یالواریر هرگون .
بعضی بر قیریق ،
خسته خیچیریق
گوکلنده دیکلر .
دالارق ایکلر
گوکلردن بر سس .
بعضی‌ده بی کس
بر چوجوق گیبی
کیمسه‌سز قلبی
گیزلیجه آغلار .
آرتیق افقلر
اوکا قاپانیر ؛
گوره‌نلر صانیر :
هجران تمثالی ..
حزنلو حالی

بر اونوتولمش
مزار گیبی‌در !
بعضی جاده‌دن
عسکر گچرکن
حسرتله باقار ؛
قلبنی یاقار
گیزلی بر صیزی ..
دوشونور بعضی
تسلی بولور ؛
بر پارچا غرور ؛
بر پارچا کبر ؛
کندیسیله بر
طوتماز هر کسی :
عسکر آننه‌سی !

یوسف ضیا

أخلاق :

يالان

يالان ؛ دنياده‌كی بوتون فنالقلرك آناسيدر . نره‌ده چيركين بر حال قارشيسنده قاليرسه‌كز براز آراشديريكز ، مطلقا بر يالان كوررسكز . فنالق ياپان انسانلر ايجابنده انكار ايده‌بيله‌جكلريني دوشونورلر و اوكا كوونيرلر .

يالان سويله‌مه‌يه مجبور اولديغمز ؛ صاقلامق احتياجنی كورديكمز بوتون شيلر ، هر حالده ياپيلماسی موافق اولماياں فنا حركتلردر . انسان ، ياپديغی حركتده بر فنالق اولمادقدن صوكرا نيچون صاقلاسين ؛ يالان ، فنالقلره سبب اولمق ايچون انسانك فكرنده مطلقا فنا بر دوشونجه بولونمق ايجاب ايتمز ؛ بعضاً پك ضررسز ظن ايديلن يالانلر أك بكله‌نيلمه‌ين نتيجه‌لر ويرير :

مثلا سز ، آنه‌كزك اعتمادينی قازانمش ، هركسجه دوغرو سوزلو طانينمش بر چوجوقسكز ؛ أويكزده بوزوق بر اداره لامباسی وار ، كنـدی حالنه بيراقيلديغی زمان ويداسی كوشه‌يور وچوق آچيليور . لاكن سز لامبانك بويله بوزوق اولديغنی بيلمه‌يورسكز .

بر كيجه ، آنه‌كز سزه ايشكز بيتنجه كوچوك لامبايی سوندورمه‌كزی تنبيه ايده‌رك يوقاری چيقيور . براز صوكرا سزده چيقيورسكز . فقط انسانلق بويا ، لامبايی سوندورمه‌يی اونوتويورسكز .

درسكزله مشغول اولارق ياريم ساعت كچيرييورسكز . بو آرالق سز كوزل بر بحثك أك طاتلی يرنده ايكن آنه‌كزك عقلنه لامبا كلييور وسزه ـ يعنی سوزينه اعتماد ايتديكی چوجوغنه ـ صورويور :

— ياوروم ، اداره‌يی سوندوردك دكيلمی ؟

شيمدی : « سوندورمه‌دم » ديسه‌كز درحال قالقوب آشاغی اينمك ، كوزل كتابكزی بيراقمق ايجاب ايده‌جك . . هم ده نه قادار قالدی ؟ ايشـته بر بوچوق

صحيفه.. شيمدى بيتيرير وهمه‌ن اينوب سوندوروسڭز. بويله دوشونور وباشڭزى چه‌ويرمه‌يه بيله حاجت گورمه‌دن جواب ويريرسڭز :

— أوه‌ت ، آننه !

ايشته بو ايكى كلمه ، بوتون فلاكتى حاضرلار .

اوقوماغڭزه دوام ايده‌رسڭز . بو أثناده كوچوك قارده‌شڭز حقه‌يى ده‌ويرير . سز ، اونى تميزله‌مكله اوغراشيركن اون دقيقه داها گچر وبردن‌بره گلن بر يانيق قوقوسى مدهش حقيقتى خبر ويرير .

بو يانغينى كيم ياپدى ؟ بيلييورميسڭز ؟ سزك : (أوه‌ت ، آننه !) دييه سويله‌ديگڭز ايكى كلمه‌لك ، ضررسز ، كوچوك ، أهميتسز بر يالان ! . .

حال بوكه سز ، آننه‌ڭزه دوغرويى سويله‌سه‌يديڭز او ، يا سزى گونده‌ره‌رك ، ياخود گيدوب كندى أليله سوندوره‌رك بو قضايه ميدان ويرمه‌يه‌جكدى .

بكا : «دنيايى اصلاح أيله‌مك ايچون نه ياپمق لازمدر ؟ » دييه صورسه‌ڭز ، درحال :

« — يالانى قالديريڭز ! ديردم .

أڭ كوچوك بر يالان ، أڭ بويوك فلاكتلرى دوغورور . هيچ بر فنا فكرله سويله‌نيلمه‌ين يالانلر بعضاً پك چيركين حاللره سبب اولور .

يالانه اصلا تنزل ايتمه‌مه‌لى‌يز . أڭ بويوك قصورلريمزى هيچ چكينمه‌دن اعتراف ايتمه‌لى‌يز . انسانڭ دنياده هيچ بر مزيتى اولماسه يالان سويله‌مه‌مك شرفى يتر .

على رضوان

ييقيق يورد

باغلريله ، باغچه‌لريله ، بوتون گوزه‌للكلريله دنيانڭ هر طرفنده آڭيلان سه‌وگيلى يورديمز بوگون باشدن باشه بر ويرانه‌در .

گويامدنى ملتلرڭ وكيلى اولارق ايزميره چيقان و اورادن گوزه‌ل آنادولومزڭ ايچه‌ريلرينه ايله‌ريله‌ين ظالم يونان اوردوسى ، قهرمانلريمزڭ سونگوسى اوڭنده آق دڭيزه دوغرو قاچاركن اوفكه‌سنى مقدس يورديمزدن آلدى ؛ گچديگى يرلرى كاملاً ياقدى ، زواللى تورك شهرلرينى طاش طاش اوستنده قالمامق اوزه‌ره ييقدى .

بوندن برقاچ سنه أول ، مغنيسايى واينه كولى ، آيدينى ، ايزميرى ، بيله‌جكى گوره‌نلر بوگون طانييامازلر . بوتون بوگوزه‌ل يرلر اوقادار ياننمش ، او قادار خراب اولمشدركه اونلرڭ حزين منظره‌لرى قارشيسنده آغلامامق قابل دڭيلدر .

باغلرينى ، چيفتلكلرينى ، أولرينى ترك ايده‌رك دوشمان اَلندن قاچان زواللى مهاجرلر ، كويلرينه دوندكلرى وقت بيراقدقلرى معموره‌لرڭ يرنده بويوك ، نهايتسز بر ويرانه‌دن باشقا بر شى بولاماديلر .

مقدس یوردیمزك بو گونکی الیم منظره‌سی بزه هیچ برزمان امیدسزلك ویره‌من .

فداکار ملتمز ، بوتون وارلغیله چالیشارق وطنی أسکیسندن داها معمور ، داها گوزه‌ل یاپاجق وجمهوریت حکومتمز ؛ مملکتی ، مدنیتك بوتون واسطه‌لریله ؛ شومن‌دوفرلرله ، ألکتریقله ، گنیش ، منتظم شوسه‌لرله سوسله‌یه‌جك ؛ سه‌وگیلی تورك یوردی ، یوکسك ومدنی بر مملکت اولاجقدر . تورك کویلوسی تمیزقانی ویره‌رك قاووشدیغی طوپراغنده أوینی یکیدن یاپاجق ، چوق یاقین بر زمانده تورك وطننك هر کوشه‌سی مدنی اوروپا شهرلری گبی گوزلله‌شه‌جکدر .

علی رضوانه

کانون ثانی

« طبیعت تدقیقی » :

رەن

« رەن » دینیلن حیوان ، صوغوق وبوزلو مملکتلردە یاشایانلرڭ أڭ قیمتلی بر یاردیمجیسی در .

رەنلر قیزاقلرە قوشولونجە قارا اوزەرندە غایت سربست یورور وبر ساعتدە اون کیلو مترە قادار یول گیدەرلر . رەنلرڭ أتی ییینیر ؛ سوتی ، شمال أهالیسنڭ غدالرینڭ أساسنی تشکیل ایدەر ؛ دریسندن صیجاق طوتوجی ألبسەلر یاپیلیر .

رەنلر برگەییك بویوکلگندەدر؛ لاکن باجاقلری گەییکڭ باجاقلرندن قیصادر. گرەڭ أرککلرینڭ، گرەڭ دیشیلرینڭ ایری ویای گیبی ایگری ، اوجلری دال گیبی چاتاللی بوینوزلری واردر . رنگی قویو أسمردر . اورمانلرڭ تپەلرندە، چیپلاق یایلالردە یاشارلر ؛ پك ضعیف اوتلری ییرلر . اوج یوزی ، یاخود دورت یوزی

بر سورو تشکیل ایدەرك گزەرلر. دیشیلری ییلده بر دانه یاورودوغورور. وحشی رەنلری آولامق گوجدر .

رەنلر نەقادار آلیشدیریلیرسه آلیشدیریلسین ینەیاری وحشی اولور. رەن سورولرینی گوتمك پك مشکلدر . صوغوق یرلرده یاشایان اهالی؛ رەن بسلەمەیه پك مراقلیدر. بعضاً بیگلرجه رەن صاحبلری حیوانلرینی برلشدیروب ـ مثلا أللی بیك رەن بر یردهـ سورو یاپارلر . آلیشقان رەنلر ، وحشی رەنلردن داها کوچوکدر .

بر قیزاغه قورولمش ایکی رەن ، چوق دفعه هیچ دیگلنمەدن دوقسان کیلومتره یول یورورلر . رەنلر ، دیری ایکن اولدیغی گیبی ، ئولدکدن صوکراده قیمتلیدر . هر قسمندن استفاده ایدیلیر : أتندن ، قانندن ، کمیکلرندەکی ایلیکدن ، قیقیرداقلی اولان بوینوزلرندن ...

دریسندن کورك وسختیان یاپیلیر . قیللرندن ایپلك ، کمیکلرندن هر تورلو آلتلر یاپارلر . وحشی رەنلر بو شیلر ایچون داها مقبولدرلر .

صحی :

تمیزلك

وجودی صحتده بولوندورمانك برنجی شرطی : تمیزلكدر .

صباحلین ایركنجه قالقوب ألمزی، یوزیمزی، قوللریمزی ، آیاقلریمزی یيقامالی یز. سوقاقدن گلدیگمز زمان و یمكدن أول مطلقا أللریمزی صابونله تمیزله مه لی یز. چونكه أللر ، هر ایشده قوللانیلدیغی ایچون پك چابوق كیرله نیر ، میقروبلانیر . أللریمزی صابونله ییقامادن ییه جگمز برشیئه سورمه مه لی یز .

ییه جگمز شیلركده تمیز اولماسنه دقت ایتمه لی یز. چی اولارق ییلن میوه لری، صالاتالری ایجه ییقامادن ییمه مه لی یز .

یمكدن قالقنجه آغیزیمزی صابونله ییقامالی، دیشلریمزی فیرچالامالی یز. یمكدن صوكرا دیشلر ییقانماز وتمیزلنمزسه هم آغیز فنا قوقار ، هم ده دیشلریمز چورور .

آیاقلرك ییقانماسی ده وجود ایچون چوق لازمدر. آیاقلر پوتینك ایچنده ترلر، توزلانیر . پوتینلریمزی چیقاردیغمز زمان آیاقلریمزی ایجه ییقایوب تمیز چوراب

گیمزسەڭ فنا بر قوقو دویولور. آیاقلرینی ییقامادن یاتاغنه گیرەن برچوجوق، هم بوفنا قوقودن راحتسز اولور، هم‌ده آیاقلرینڭ کیریله یورغانی، یاتاق چارشافنی کیرله‌تیر.

أللریمزی، آیاقلریمزی، یوزیمزی، گوزیمزی هرزمان ییقامق لازم اولدیغی گیبی تکمیل وجودیمزی‌ده آراده، صیراده ییقامق لازمدر. یازین براز یول یوروسەڭ وجودیمزدن ترلر آقدیغنی گورورز. بو ترلر وجودیمزڭ هر طرفنده، دریمزڭ اوستنده اوفاجق دلیکلر بولوندیغنی گوسته‌ریر. ایشته بو دلیکلره «مسامات» دیرلر. بز، جگریمزله تنفس ایتدیگمز گیبی وجودلریمزده‌کی بو مسامات واسطه‌سیله‌ده تنفس ایده‌رز. اوزون مدت ییقانمازسه‌ق بو اوفاق دلیکلر وجوددن چیقان ترلر ویاغلرله طیقانیر. اوزمان، صحتمز بوزولور. انسان ییقاندقدن صوڭرا کندینده بر راحتلق دویار. لاکن ییقانیرکن وگیینیرکن صوغوق آلمامایه، باشی و وجودی ایجه قورولامایه دقت ایتمه‌لیدر.

ایچ چاماشیرلرینی‌ده صیق صیق دگیشدیرمه‌لیدر. وجود، نه‌قادار تمیز اولورسه اولسون ایچ چاماشیرلری چابوق کیرله‌نیر.

تمیز بر چوجوق، ایکی؛ اوچ گونده برطیرناقلرینی کسمه‌یی، هرصباح قولاقلرینڭ ایچنی تمیزله‌مه‌یی اونوتماز، ألبسه‌سنی، کتابلرینی، دفترلرینی کندینه وباشقالرینه عائد بوتون أشیایی تمیز طوتار. تمیز گیینن؛ یوزی، گوزی، أللری تمیز اولان چوجوقلری هرکس سه‌وەر. بالعکس پیس، کیرلی چوجوقلردن هرکس قاچار، نفرت ایده‌ر. بویله کیرلیلگه آلیشمش اولان چوجوقلرڭ وجودلرنده یارالر، چیبانلر چیقار. کالك، اویوزلق گیبی علتلر وداها بر چوق فنا خسته‌لقلر هپ پیسلکدن حاصل اولور.

انشاد :

قیش

قاچ گوندر گوك یوزی ینه قاپ قارا ،
گوسترمەدی گونش یوزینی براز ...
قوردلر اینیورمش قارشی داغلره ،
گوكدن دوكولمكده قار ؛ بیاض بیاض.

آغاجلر حسرتله بهاری آكار ،
چیپلاق قوللرنده قارلر بیریكمش .
صوغوقدن تیترەشن بونجه یوقسوللر
یاشلی گوزلرینی سمایه دیكمش ..

قیش بابا ، مسافر قالدیغڭ یتر !
سن گیتده سەوگیلی بهاری گوندەر .

علی رضوان

چیقیقجی

سالم ، بر گون یوز طوتمش بر یوقوشدن اینرکن دوشمشدی . او قادار فضله جانی یاندی‌که قالقوب یورویه‌مه‌دی . آرقاداشلری کندیسنی بر آرابایه بیندیروب أوینه گوتوردیلر .

سالمك باجاغی پك زیاده آجیبوردی . اویناق یری شیشمش وقیزارمشدی . چوجوغك بویله بر قضایه اوغرادیغنی دویان قومشولر « گچمش اولسون » ه گلمکده گجیکمه‌دیلر .

خدیجه خانم، سالملرك أسکی بر قومشوسی ایدی؛ آغریلره، صیزیلره اوقوردی. قومشولرجه نفسی پك تأثیرلی بیلینیردی! سالمك آننه‌سی ده مکتب گورمش بر قادین اولمادیغی ایچون بوكا اینانیردی . بوندن دولایی چوجوغی خسته گورونجه ایلك عقلنه گلن شی : خدیجه خانمی گتیروب چوجوغی اوقوتمق اولدی .

خدیجه خانم ، عادتی وجهله سالمی اوچ گون اوقودی . لاکن بو اوچ گون ظرفنده سالم ، آرتیق هیچ قیمیلدایامایاجق بر حاله گلمشدی . وجودی چایر چایر یانیبوردی . قالچاسی چوق شیشمشدی .

او گیجه سالملره باباسنك بر آرقاداشی گلمشدی . سالمی گوردی .

— ایی که گلمشم، دیدی ، چوجوغه همان چیقیقجی علی افندی‌یی چاغیریك . باقیکز ، ناصیل ایی ایده‌جك .. احبابمدن بریناك قولی قیریلمشدی . بر قاچ گون ایچنده گچیردی .

سالمك باباسی صباحی گوچ بکله‌دی وصباحلین ایلك ایشی چیقیقجی علی افندی‌یی بولمق اولدی . برابر أوه گلدیلر .

چیقیقجی ، سالمی معاینه ایتدی : باجاغندن براز قان آلمق ، صوکرا صارمق لازم گلدیگنی سویله‌دی ! راضی اولدیلر . علی افندی ، آلتلرینی چیقاردی ، اویله‌جه ، تمیزله‌مه‌دن زواللی سالمك باجاغنی یاردی .

گونلر گچدکجه سالمك باجاغنده‌کی آغری زیاده‌له‌شیبوردی . چیقیقجی ، بر قاچ دفعه گلمش، بر چوق پارالرینی چکدکدن صوکرا :

— نه ياپايم ، چوجوغك أتى آزغين ! ، ديه باشندن صاومشدى.

نهايت ، قومشولرندن بر مكتبلى خانم :

— جانم ، نه ياپيورسكز ؟ حالا او اوفوروكجيلره ، شارلاتانلره گيتمكدن واز گچمه‌يه‌جكميسكز ؟ نيچون بر دوقتور چاغيرمايورسكز ،

ديدى . سالمك آننه‌سى :

— أولاديمى دوقتور ألنه ناصيل تسليم ايده‌يم؟ يا بر طرفى ايجينيرسه ! . .

ديبوردى . نهايت گوچ حال ايله راضى اولدى . ايكى ساعت صوكرا بر هكيم چاغيرديلر.

دوقتور ، سالمك باجاغنى گورونجه :

— نه ياپديكزده بونى بو حاله گتيرديكز ؟

ديه صوردى . ياپدقلرينى آكلاتديلر . دوقتور :

— أگر برقاچ گون داها گچسه‌يدى بوراده‌كى ميقروبلر چوجوغك قاننه قاريشاجقدى. و بيچاره ، او زمان قورتولاماياجقدى. هايدى وقت گچيرمه‌يه‌لم . چوجوغى خسته‌خانه‌يه قالديراجغز و عمليات ياپاجغز .

ديدى . سالمى بر سديه‌يه قويارق خسته‌خانه‌يه گوتورديلر .

سالم ، گوزينى آچديغى زمان كنديني تميز ، گوزه‌ل بر خسته‌خانه اوداسنده بولدى . دوقتورلر اونى اويوتمشلر ، كنديني دويومادن چيقيق كميكى يرينه قويمشلر ، چيقيقجينك آچديغى يارايى تميزله‌مشلر و صوكرا باجاغنى آلچى ايله صارمشلردى .

اون گون صوكرا سالم، تماميله صاغلام اولارق أوينه دونركن حياتى قورتاران دوقتورلره تشكر ايدييوردى .

سالم او زماندن برى اوقويوجيلره، اوفوروكجيلره دوشمان اولدى و شيمدى نره‌ده بر خسته گورسه :

— آمان ، دوقتوره گوسته‌ريكز ! دير .

على رضا

وطنی :

زواللی مهاجرلر

برقاچ سنه أول گوزه‌ل مملکتلریمزدن برقسمی دوشمان چزمه‌لریله چیگنه‌نیرکن، ألی سلاح طوتابیلن تورك أرككاری ظالم دوشمانلر طرفندن پك غدارانه ئولدورولویور، کویلر، قصبه‌لر پك وحشیجه یاقیلیيوردی. دوشمانلرك ألندن قورتولابیلن زواللی قادینلر وچوجوقلر؛ کویلرینی، قصبه‌لرینی بیراقوب قاچییورلردی. آناسی، باباسی جاناوار دوشمانلرك سونگولریله ئولدورولمش، کیمسه‌سز قالمش اولان عایشه اسمنده بر قیزجغزده بو سفالت قافله‌سنه قاتیلمش، یورویوردی.

یتیم چوجوق، جانندن زیاده سه‌ودیگی کویندن، یوردندن چیقارکن یوره‌گی صیزلایور، گوزلرندن یاشلر آقییوردی.

آرتیق کویدن ایی اوزاقلاشمشلردی. عایشه، آرقایه دونوب کوینی بر داها گورمك آرزوسندن کندینی آلامدی. محزون گوزلریله کوینه درین درین باقدقدن صوکرا دیدی‌که :

« أى بنم گوزەل كويم ! شيمدى سندن آيريليورم . لاكن سنى هيچ بر زمان اونوتمايا جغم . دائما سنى قورتارمايى دوشونەجگم . سنى قورتارمايه چاليشان قهرمانلره ئولونجەيه قادار ياورديم ايدەجگم . بنم گوزەل كويم ، برگون گلەجك كه مطلقا سنك قورتولديغكى گورەجگم . ياخود بواوغورده بن ده ئولەجگم . »

عايشەنك هونگور هونگور آغلايارق بو سوزلرى سويلەديگنى ايشيتن بر قادينجغز ، اونك ألندن طوتدى :

— گل ياوروم ، ديدى . بن سنك آننەك اولايم برلكده گيدەلم . باق ، بن ده شو آرقامدەكى ياوروجقله قالدم . قوجامى ، قاردەشلريمى هپ كسديلر . لاكن الله كريمدر . يورديمزى چيگنەين ظالم دوشمانلر ، ياقينده جزالرينى بولاجقلردر . مصطفى كمال پاشانك قهرمان عسكرلرى يورديمزى قورتاراجق وبوتون خائنلرى وطنمزدن قوغاجقدر . بزده ينه كويلريمزه قاووشاجغز .

قادين ايله چوجوق ، گوز ياشلرينى سيلديلر ، ملى قوتلرك بولونديغى طرفه دوغرو گيدەن قافلەيه قاريشديلر .

تمرين :

بر قاچ سنه أول دوشمانلر نەلره گيرمشلردى ؟ ـ توركلره نەلر ياپديلر ؟ ـ مهاجر كيملرەدينير ؟ ـ دوشمانلرك ظلملرينه دائر نەلر ايشيتديگكز ؟ ـ استقلال مجاهدەسى نەدر ؟ ـ بو مجاهدەيه قادينلرده اشتراك ايتديلرمى ؟ ـ ملى ظفر نەدر ؟ ـ آنادولويى دوشمانلردن كيم قورتاردى ؟

یکی مکتبلر

یاقین وقته قادار تورکیه ده مکتبلرك یاننده مدسه لرده یر طوتمشدی. مدرسه لر ، یوزلرجه سنه دن بری صاییسز تورك گنجینك نورلو ذکالرینه برر مزار اولدی. اورالرده دنیاده کی یکیلکلر ، انسان ایچون حیاتده لازم اولان بیلگیلر اوگره تیلمزدی. سنه لرجه مدرسه لرك قارانلق وهواسز یر اودالرنده چالیشانلر یاریم یامالاق بر عربجه ایله بر سورو خرافه دن باشقا بر شی اوگرنمه دن تحصیللرینی بیتیریرلردی. واپور ناصیل یورور ؟ ألکتریق لامبالری ناصیل یانار ؟ قوماشلر ناصیل دوقونور ؟ .. بونلرك هیچ برینی بیلمزلردی. خوجالر اونلره یالکز بوتون یکیلکلره قارشی دوشمان اولمایی اوگره تیردی. بیکلرجه سنه لك کهنه ، بایات فکرلرله دنیانك بوگونکی گیدیشنه اویمانك ممکن اولمادیغنی آکلامازلردی. اللرنده کی توزلو أل یازماسی وعظ کتابلرنده یازیلی شیلردن باشقا هیچ بر بیلگینك

کندیلرینه لزومی اولمادیغنی ظن ایده‌رلردی. اودار چرچه‌وه ایچنده بر آدیم بیله ایله‌ری گیتمه‌دن دونر، دوروورلردی.

ایشته بر چوق گنج ذکالرك مدرسه کوشه‌لرنده سونمه‌سنی ایسته‌مه‌ین تورکیه جمهوریتی؛ مدرسه‌لری قالدیردی؛ مملکتده یالکیز برتورلو علم اوجاغی اولدیغنی، تورك چوجوقلرینك یالکیز مکتبلرده اوقویاجغنی اعلان ایتدی و آرتیق تورك گنجلری، پارلاق ذکالرینی مدرسه‌لره گومکدن قورتولدی.

مکتبلر، مملکتك بوتون گنجلرینه یکیشلمك، ایله‌ریله‌مك یوللرینی گوسته‌ره‌جك وحیات آدامی اولمق ایچون لازم گلن بیلگیلری ویره‌جکدر.

دنیاده هیچ بر ملت دورمایور، هپسی قوشارق ایله‌ریله‌یور. آقوب گیده‌ن بو سیل آراسنده دورمق چوق تهلکه‌لی‌در. آرقادن گلنلر، دورانلری ده‌ویریرلر؛ هیچ آجیمادن أزوب گچرلر.

علی رضوانه

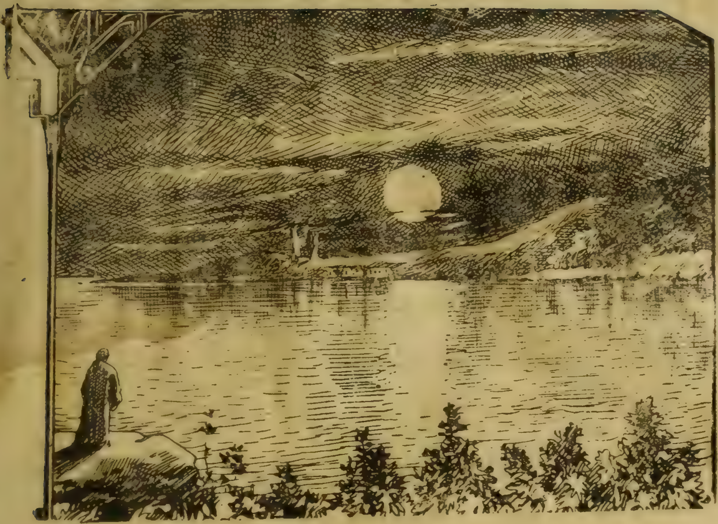

انشاد :

دکیز

دکیز : ماوی بر آطلاس ،
کوپورور اولور ألماس !.
حسابسز زمرد صویی ،
بولونماز أکی ، بویی !
نه گوزەل بر آینادر ،
دالغالرلە چالقانیر !
یازین دورور پك ساکن
قیشین جوشیور لاکن ؛
انسان اوزاقدن صانیر :
روح ، ایچندە ییقانیر !

ناظم

شباط

انشاد :

گوزه‌ل ایزمیر ایچون

ایزمیر تورکك آنا یوردی ،
ویرمز اونی آلتون اوردو ؛
دوشمان ایزمیره گیره‌رکن
بوتون ملت آغلایوردی ...
آیدین ، آیدین ، گوزه‌ل آیدین،
آه . . . بر کره قورتولایدك !

◌

دوغما گونش ، یاسمز وار ،
گیت خبر ویر دیار دیار :
تورکك قوللری باغلاندی ،
ایزمیری اوندن آلدیلر !
آیدین ، آیدین ، گوزه‌ل آیدین !
آه . . . بر کره قورتولایدك .

◌

قارالرمی گیدی بو یاز
یشیل دوواقلی باغلرك ؟
قارغالره مسكن اولماز
قارتال یوواسی داغلرك !
آیدین ، آیدین ، گوزەل آیدین !
كاشكی یانوب ییقیلایدك !

ح

یاشادقجه تورك أولادی
دگیشیرمی آیدین آدی ؟
عالم جنونمی گتیردی ؟
یوقسه تاریخمی بونادی ؟
آیدین ، آیدین، گوزەل آیدین،
قورقما ، بندن آیریلمادك !

سامح رفعت

تنبللگك نتیجه‌سی

بوندن یگرمی بش، اوتوز سنه أول زنگین بر آدامك جمال اسمنده بر چوجوغی واردی. باباسی جمالی پك نازلی بویوتمشدی. چونکه بر دانه‌جك اوغلنی چوق سه‌وییوردی.

جمال، وقتیله مکتبه ویریلمش، أوده درسلرینی مذاکره ایتمك ایچوندە آیریجه بر معلم طوتولمشدی.

باباسی، اوغلنك ایی بر تحصیل گورمه‌سی ایچون صوك درجه دقت ایتدیگی حالده «جمال»، آنجاق براز غزه‌ته اوقومایی اوگره‌نه بیلمشدی. چونکه درسلرینه هیچ چالیشمازدی؛ معلملرینك نصیحتلرینه قولاق آصمازدی. مکتبده چالیشقان آرقاداشلرینی گوره‌رك اونلرله برابر چالیشاجغی یرده بالعکس چالیشقانلرله استهزا ایده‌ردی. بر گون آرقاداشلرندن بری جمالك حالنه آجیدیغی ایچون تنفس أثناسنده اونی بر طرفه چکمش، نصیحت ویرمه‌یه باشلامشدی. جمال، آرقاداشنك بو صمیمی سوزلرینه قارشی گولدی و اوکا:

— آدام سن‌ده، چالیشمق نه اولاجق؟ بویله راحت‌راحت یاشامق وارکن نیچون کندیمی اوزه‌یم؟ چالیشمایی فقیرلر دوشونسون، بنم نه‌مه لازم! آننەم، بابام زنگین! پارا قازانمق ایچون چالیشمایه احتیاجم یوق. بن ذهنمی بو بیتمز، توکنمز درسلرله یورامام.

دیدی. بی‌چاره آرقاداشی، بو قادار فنا بر فکره قاپیلمش اولان جماله داها فضله بر شی سویله‌مه‌دی.

جمال، هیچ شبهه‌سز آلدانییوردی. حیاتی، استقبالی، انسانك باشنه گله‌بیله‌جك حاللری دوشونه‌مه‌یوردی...

اوچ سنه صوڭرا باباسی، بش سنه صوڭراده آننه‌سی وفات ایتدی :
جمال، ذاتاً باباسی ئولمه‌دن أول مکتبدن‌قاچمایه باشلامشدی... فنا آرقاداشلرله دوشوب قالقیوردی . أولا سیغارایه آلیشدی . صوڭرا قهوه خانه‌لره، اویون یرلرینه داداندی. باباسی ئولدکدن صوڭرا کندیسنی سفاهته داها فضله قاپدیردی . باشنه طوپلانان دالقاووقلر، فنا آرقاداشلر زواللی جمالڭ پارالرینی ییورلردی . بویله‌جه باباسنڭ بیراقدیغی لیرالر ا کسیلمکده ایدی .
کندیسنده أساساً مالارینی‌اداره ایده‌جك‌اقتدار اولمادیغندن ایرادلری‌قاپانلرڭ ألنده قالیردی. نهایت مالرندن بر قسمی صاتیلدی . جمال، سفاهتدن حالا واز گچمه‌یوردی. صوڭرا برر برر قضالر باش گوستردی . بریانغنده بوغازایچنده‌کی یالیلری یاندی، فاتح وجبالی‌یانغینلری، استانبولده‌کی عقارتلرینی‌سیلوب‌سوپوردی. جمال ینه عقللانمادی . آرتیق قوماره‌ده آلیشمشدی . چیفتلکارینده قوماردە غائب ایتدی.
باقیمسزلقدن دولابی تارلالری‌ده بوزولمشدی. شو صورتله یالڭز باباسنڭ یادگاری اولان زمرد مینه‌لی آلتون ساعت، برده آننه‌سنڭ هدیه ایتمش اولدیغی بر ألماس ایگنه قالمشدی. تنبللك، جمالڭ دامارلرینه ایشله‌مشدی، بر تورلو چالیشمایوردی . پاراسز قالنجه داها زیاده جانی صیقیلمایه باشلادی . حتی انتحاره قرار ویردی . فقط باباسنڭ خدمتجیلرندن بر اختیار، مانع اولدی . جمال، ینه برگون جان صیقینتیسیله گویا وقت گچیرمك ایچون‌اوینادیغی قوماردە آلتون ساعتله ألماس ایگنه‌یی غائب ایتدی .

***

مکتبده ایکن جماله‌نصیحت ویره‌ن آرقاداشی برضابط‌اولمشدی، برگون یانده بر آرقاداشیله کوپرودن گچرکن آرقاسنه ییرتیق، پیس برخیرقا گیمش، صاقاللری برېرینه قاریشمش بر آدامڭ کندیسنه دوغرو أل آچوب پارا ایسته‌دیگنی گوردی. ضابط پك متأثر اولارق سفیلك آووجنه بر قاچ پارا قویدی. گیده‌رکن یانده‌کی آرقاداشنه :
— هانی، سکا گچنلرده سویله‌دیگم جمال ! باق ؛ نهایت بو سفالته دوچار اولدی . ظن ایده‌رم، بنی بیله طانیمادی ! . . . دیدی .

یاشایش اصوللرندن :

یمك ییرکن

بر یره ، دعوت ایدیلەدن ، یمگە گیتمك پك عیبدر .

یمك أثناسندە رعایت اولونمق ایجاب ایدەن بر طاقیم قاعدەلر واردرکە اونلردن خارجە چیقمق تربیەسزلك عد ایدیلیر .

أو صاحبی تکلیف ایتمەدن کندی کندینە گیدوب صوفرادە بر یر اشغال ایتمەملی وبر یمگك نە اولدیغنی یانندەکنە صورمامالیدر .

خاولونی بویوننە باغلامق ، یاخود گوگوسنە آصمق ویا صوفرادەکی طاباغك آلتنە یایمق ، یولسز بر حرکتدر . خاولو ، دیزلرك اوستنە قونولمالیدر .

طاباغە یمك آلیرکن صوفرایە دوکمەمەیە ، أت کسرکن أطرافە صیچراتمامایە ، صوفرادە چاتال ، قاشیق گورولتوسی یاپمامایە دقت ایتمەلیدر .

یمکدە تمیزلگە پك زیادە اعتنا ایتمك لازم اولدیغندن أللری یاغلامامالی ، اوگندەکی أکمکی ایصلاتمامالی ، طوزی پارماقلرلە آلمایوب بچاغك اوجی ایلە ، یاخود طوز قاشیغی ایلە آلمالیدر .

صوفرادەکی لوقمالری کوچوك قوپارمالی ، یوتمقدە عجلە ایتمەملی وکیمسەنك لوقماسنە باقمامالی ، آغیزندن کمیك چیقارمق اقتضا ایدەرسە غایت احتیاطلە چیقارتوب کندی اوگنە بیراقمالی ؛ اگر خصوصی طاباق وارسە او طاباغە قویمالیدر .

أکمگی ایصیرمایوب ، یاخود بچاقلە کسمەیوب أل ایلە لوقما حالندە قوپارمالیدر . بچاقلە آغیزە بر شی گوتورمك مناسبتسزلكدر .

چوربا ایچیلدکدن صوکرا قاشیغی یاواشجە طاباغك ایچنە بیراقمالیدر .

قوللانیلمش بچاغی طوزلغە ، یاخود خاردال قابنە صوقمامالی ، چاتال وبچاقدن بری قضاءً یرە دوشەجك اولورسە آرتیق اونی قوللانمایوب خدمتجیلردن باشقا بر تمیزنی ایستەمەلیدر .

چوربايى قاشيغه آلوب اوستنه اوفله‌مه‌مه‌لى در. طاباقده صوغوماسنى بكله‌مه‌لى در .

صو ايچركن بارداغى بورونه دوقوندورمامالى ، بر برداق صويى بردن بره معده‌يه ايندير‌مه‌مه‌لى در .

اگر صوفراده خوشكزه گيتمه‌يه‌جك بر يمك اولورسه هيچ بللى ايتمه‌دن گچيويرمه‌لى ؛ ياخود پك آز آلمالى در .

سبزه ييركن قاشيق قوللانمامالى ، آغيزده چيگننمش برشيئى چيقاروب طاباغه بيراقمامالى در . چونكه صوفراده بولونانلرى ايگره‌نديرير .

يمك ماصاسنه ديرسكلرينى دايامامالى در .

يمك أثناسنده صوفرا اوزه‌رنده‌كى شيلرله اوينامامالى ، آغيزى خاولو ايله سلمه‌مه‌لى در .

يمكدن صوكرا خاولولرى ديوشيرمه‌يه اوغراشمامالى در . طوپليجه صوفرا اوزه‌رينه بيراقمالى در .

یمکلر حقنده — ایی ، فنا — هیچ بر مطالعه‌ده بولونماملی ، یمك بیتمه‌دن أول یمیش یمه‌مه‌لی ، صوفرادن هرکسله برلکده قالقمالی‌در .

یمك أثناسنده آغیزنی شاپیرداتمق ، چوربا ایچرکن دیلی ایچه‌ری چکه‌رك گورولتو ایتمك ، بالیغی بیچاقله کسمك ، دیشلری قاریشدیرمق، صوفرایه دوغرو آقصیرمق وگگیرمك غایت چیرکین حاللردر .

صوفراده آغیز دولو ایکن لاقیردی ایتمك، ماصایه اوزاق اوتورمق، صاندالیه اوزه‌رنده صاللانمق ؛ طاباغی ، چاتالی ، بیچاغی خاولو ایله سیلمك مناسب دگیلدر.

کیراز وأریك گیبی چکیرده‌کلی بر میوه ییرکن چکیرده‌گی تو تورور گیبی آغیزدن طاباغه جیقارمایوب چاتالله آلارق طاباغه یاواشجه قویمالی‌در .

قهوه وچای ایچرکن آغیزنی شاپیرداتمامالی ، چای قاشیغنی بارداق ایچنده بیراقمایوب طاباغه قویمالی وطاباغه دوکولن شیئی ایچمه‌مه‌لی‌در .

بز و اونلر

بوراده بزدن مقصد بوتون شرقلیلر ، یعنی اوروپالی و آمه‌ریقالی اولمایان ملتلردر . بونك ایچنده تورکی، عربی، عجمی ، هپسی واردر ، اونلردن مقصدده اوروپالیلردر . اوروپا ممالکنك آلتی گریده قالمشی اولان روسلرده داخلدر .

بنم بوراده « بز واونلر » سوزینی باشــه یازدیغمك سببی ؛ آراده ، صیراده کندیمزی اونلرله اولچه‌رك فرقمزی گوسـترمك ؛ بعضی ایشلری اونلرك ناصیل یاپدیغنی وبزم ناصیل دوشوندیگمزی ونچون یاپامادیغمزی آکلاتمقدر . بز ، اونلردن عبرت آلمالی یز؛ اونلرك گیدیشنه باقارق کندیمزی دوزه‌لتمه‌یه چالیشمالی یز. باقیکز ، سزه بر قاچ شی بیلدیره‌یم . مثلا :

اونلر ، اوفاق تارلالرنده صوك درجه دقتلی وحسابلی چالیشارق ، گوبره‌لر قوللانارق پك تمیز وگوزه‌ل محصول آلیرلر ، تارلالرینك أطرافنده‌کی یمیش آغاجلری أك أیی وأك بهالی جنسـندندر ؛ داللری دسـتکسز یوکنی چکمز بر حالده‌در . بر یابانجی اوت یوق دینه‌جك قادار تارلالری تمیزدر .

بزم تارلالریمز یاریم ایشله‌نیر . حسابن یاپمایی بیله‌مه‌یز . هرسـنه برازن دیکلندیریر ، برازن آکه‌رز . گوبره قوللانمق یولنی بجه‌ره‌مه‌یز ، تارلالریمزی اوت بورومشدر ، اونك ضررن دوشونمه‌یز ، تمیزله‌مه‌سنی اهمال ایده‌رز. یمیش آغاجلریمزه باقمایز . أمگمزك قدرینی او قادار بیلمه‌یز . حسابمزی شاشیرمش برحالده اوغراشیر ، دورورورز .

اون دونوم یر صاحبی بر فرانسز چیفتجیسی علم ومعرفتله ، دقتله ، حسابله چالیشارق، ایی‌محصول آلوب ایی فیئاتله صاتارق، اداره ایله،قناعت ایله‌گچینه‌رك، بزدن أعلا ییر ، ایچر، بزدن ایی گییه‌نیر. هرهانگیسنی آرارسه‌ك صاندیغنده اوچ بش یوز لیراسی واردر . بورجه گیرمك عقلنه گلمز . چوجوقلرن لیسـه‌لرده اوقوتور . قیزین گلین ایده‌رکن پارا ویریر. بزده اون دونوم یرصاحبی برچیفتجی آنجاق بوغازن دویورور . صیرتنه تمیز برشی گییمکده زحمت چکر . کیسه‌سنده

پارا بولونماز . محصولنك نه ایده‌جگنی بیلمز، فائضجی ألنده أسیر قالیر. حیوانی ئولورسه یینه آلاماز . تارلایی بیراقوب گیده‌ر، گونده‌لکجی اولور. یرسز رنجبر حالنه گلیر .

اونلرك آتی، اوکوزی طاولیدر. سببی: ألبته ایی یم ویروب ایی باقالری‌در. چونکه اونلر، حیوانه نه قادار ایی باقیلیرسه اوقادار چوق دایاناجغنی وچابوق اختیارلایارق ایشدن قالمایاجغنی بیلیرلر .

اونلرده صیرتی یارالی، برملی حیوان یوقدر. هپ حیوانلری بسلی وسمیزدر. حیوانی ایی تربیه ایتمه‌یی‌ده بیلدکلرندن بەیگیره، یاخود اوکوزه وورمق عادتی ده یوقدر. بویله ایی باقمق، ایی ییدیرمك وراحتله چالیشدیرمق سایه‌سنده حیوانلری صاغلام وقوتلی اولمشدر . فرانسه‌نك، فلمنگك اینکلری گونده، یعنی یگرمی دورت ساعتده، اون بش، اون آلتی اوقا سوت ویریر . آرابا چکمك ویا بینمك ایچون دنیانك أك گوزه‌ل آت جنسلری اینگیلیز ویا فرانسزلرده‌در .

حیوان یتیشدیرمه‌سنی ، حسابلی چالیشماسنی بیلن بوملتلر، یالکیز آت ، اوکوز دگیل ، انسانك ایشنه یارایان وپارا گتیره‌ن نه قادار حیوان وارسه هپسنی گوزه‌للشدیرمه‌یه وقوتلندیرمه‌یه چالیشمشلر، گوزه‌ل کوپکلر ، کدیلر، طاوشانلر، طاووقلر، سوکلونلر وتورلو تورلو کومس حیوانلری یتیشدیرمشلردر . بونلردن پك بویوك تجارت ایده‌رلر، میلیونلرله پارا قازانیرلر .

بزه گلنجه: اوکوزلریمز کوچوك وزبوندر؛ ایی بسله‌یه‌مه‌دیگمز ایچون قوتسز، یاخود تنبل اولمشدر . بسله‌مه‌سنه هم دقت ایتمه‌یز ، هم‌ده بوایشی فرنك قادار بیلمه‌یز . یوك طاشییان ، آرابا چکن ، آت گیبی ، أشك گیبی ، قاتیر گیبی ، حیوانلریمزك صیرتی، باجاغی برملی‌اولمق، صانکه بزه مخصوص برحال وبرعادتدر. بونك سببی دقتسزلك‌در. بو چیرکین حاللر حیوانی خویلاندیریر، چورووتور . حیوان‌خویلاندقجه قیرباج آتارز، اووقت داها برباد اولور. بسله‌مه‌سنی‌ده بیلمه‌ز . براز داها غیرت ایدوب‌ده قوتلی وچوقجه یم ایله دویورمایز .

اونلر، صاغیلان‌اینکلرینه،سوت فضله‌لاشدیرمق‌ایچون‌نه‌لرییدیریرلر! حیوانك اشتهاسنی آچمق‌ایچون‌برقاچ‌تورلوشی‌ویریرلروآراصیرادگیشدیریرلر.قصابلق‌حیوانلری شاشیلاجق درجه‌ده سمیرتیرلر . طاووقلرك آغیزینه خونی گیبی برشی قویارق

و آلتله قورصاقلرینه یم ایندیره‌رك آز زمانده یاغلی وسمیز برحاله گتیرمك یولنی بولمشلردر . ایشته بویله بکله‌مه‌یه‌رك سمیزلتدکلری طاووق تجارتی ، اونلرجه بویوك برشیدر. بز بونلری بیلمه‌یز، دوشونمه‌یز، آڭلارز اما یاڭایه اوشه‌نیرز، ألمزدن گلمز صانیرز .

اونلرك أولری گبی ، آخیرلری‌ده تمیزدر ؛ دائما سوپورورلر . گوبره‌یی آلتون گبی صاقلارلر . چونکه أکینلرینك جانی اودر . « فرانسز چیفتجیسی أسکی قوندوراسنی یمیش آغاجنك دیبنه گومر.» دیرلر . چونکه قوندورا چوروبوب گوبره حالنه گلینجه آغاجه فائده‌سی اولور . هم‌ده اونلر ، دامك تمیزلگی ، قورو اوت کومه‌سنك نظامنده یاپیلماسی ، گوبره ییغیننك طوپلو دورماسی، سبزه باغچه‌سنك نظامی گبی شیلرله اوونورلر، بربرلرینه قارشی بویله حقلی وگوزه‌ل شیلرله افتخار ایده‌رلر .

بز بونلرك هیچ برینه مراق ایتمه‌یز . آخیرلریمزك یانندن قوقودن گچیلمز. أویمز ، اوجاغمز پریشاندر . بو حال ، بزم قدرتی اولمایانمزله برابر اولانمزده‌ده بویله‌در . ایشته هپ عیبلادیغمز بودر . قدرتی اولانده‌ده عقل یوق دیه‌لمی ؟ بوڭا عقلسزلقدن زیاده فنا آلیشمق دیه‌جگم ، برشیئه آلیشان اوندن گوچ قورتولور ، بونك یولی ایی حساب ایتمك وفائده‌سنی عقلیجه دوشونمکدر . او وقت انسان، داها دقتلی چالیشیر .

اونلرك هپسنك دائما پاراسی واردر . بوپارایی اوزون سنه‌لر بیریکدیریرلر ، بانقالره قویارلر .

بزده پارا یوقدر . قازاندیغمز آنجاق بوغازیمزه یتر . بعضی کره‌لر ألبسه آلمق ایچون پارا بولامایز، اوچ بش غروش زیاده قازانارق شو محتاج اولدیغمز اوفاق تفکی آلمق یولنی دوشونمه‌یز . یعنی دیمك ایسته‌رمکه فقیرلگه ، پریشانلغه قاتلانیرزده یورغونلغه دایانامایز .

ایشته اونلرك معرفتلری ، بزم قصورلریمز .
اونلرك ایش بیلمه‌سی ، بزم بیلمه‌مکلگمز .
اونلرك حساب ایتمه‌سی ، بزم قیدسزلغمز .
اونلرك زنگینلکی ، بزم فقیرلگمز !

عجبا نه وقته قادار بو ، بویله سوره‌جك ؟ ... آزیجق اویانوب‌ده عقلمزی باشمزه آلارق بزده اونلر گیبی ایی چالیشمانك ، تمیز یاشامانك ؛ ایی قازانمانك ، چولوق چوجوغمزی تربیه ایده‌رك ویارا صاقلایارق صاغلام وزنگین بر ملت اولمانك یولنی آرامازسه‌ق ، حالمز یاماندر .

علی سعاد

آنقره

آنقره خایمانا اوواسنك اورتاسنده‌کی بوکوچوك ومتواضع شهر ، استقلال حربندن صوکرا بوتون جهانده شهرت بولدی . وچوق یوکسك برنام قازاندی. آنقره‌نك ملی مجادله‌ده‌کی موقعی اوقادار بویوکدرکه بوشهر، ظفرك قازانیلماسنده أك مهم بر عامل اولدی ، دینه‌بیلیر .

دوشمانك سه‌وگیلی یوردلریمزلرده ایله‌ریله‌مه‌سنه‌قارشی‌قویمق ایچون آرسلانجه چارپیشان قهرمان اوردومز، آنقره‌دن اداره ایدیلییوردی. ملی‌اوردونك فداکار قوماندانلری‌دوشمانی دگیزه دوکمك ایچون آنقره‌ده‌طوپلانمشلر ویوکسك‌ظفریمزك ایلك آدیمنی اورادن آتمشلردر. آنقره‌نك استقلال‌مجادله‌سنده‌کی موقعنی‌وتورکلرك بومعزز شهره قارشی‌طاشیدیغی نهایتسز سه‌وگی‌یی بیلن یونانلیلر، اونی ألده ایتمك ایچون بوتون‌قوتلریله چالیشدیلر. فقط آرسلان‌اوردومز،دوشمانك بوتون‌أملرینی قیردی ویونانلیلرك‌دویمق بیلمه‌ین‌حرصنی‌خایمانانك‌قورو ویاقیجی‌میدانلرنده‌بوغدی.

آنقره‌نك أك بویوك أهمیتی « تورکیه بویوك ملت‌مجلسی » نك اورادە بولونما‌سی‌در . « ۲۳ نیسان ۳۳۶ » تاریخنده ایلك اجتماعنی عقد ایده‌ن بومجلس ،

اوتاریخدن بری تورك ملتنك یوکسلمه‌سی ، ایله‌ریله‌مه‌سی ایچون دائما آنقره‌ده چالیشمش وبوگونکی تورکیه جمهوریتنك أساسلرینی اوراده قورمشدر .

سه‌وگیلی رئیس جمهوریمز غازی مصطفی کمال پاشا حضرتلری ١٥ مارت ٣٤٠ ، ده‌کی مشهور وتاریخی نطقلرنده آنقره‌نك أبدیاً تورکیه جمهوریتنك مرکزی اولارق قالاجغنی بیان ایتمك صورتیله بوتاریخی شهره بویوك قیمت ویرمشلردر .

دار وتوزلو سوقاقلری ، طوپراق أولریله فداکار آنقره‌یه ، بلکه شیمدی گوزه‌ل بر شهر دینه‌مز ؛ لاکن ملی مجادله‌مزك قوت منبعی اولان بو سه‌وگیلی شهر، بوگونکی حالیله بیله انسانه پك خوش گورونمکده‌در. آنقره‌یی گوروب‌ده سه‌ومه‌مك ، اونك توزلو وصیقیشیق یوللرنده استقلال حربنك عزیز خاطره‌لرینی دویمامق ممکن دگیلدر .

علی رضوان

باطل شیلر

یاقین زمانه قادار مملکتمزده موجود بولونان قارا قوتك ، یعنی تعصبك فنالقلرندن آك مهمی: أهالی‌یی باطل فکرلره ایناندیرماسی‌در .

أصلی اولمایان وعلمی، فنی برأساسه استناد ایتمه‌ین شیلره اینانانلر، مملکتمزده یالکیزاوقوما، یازما بیلمه‌ین کیمسه‌لردن عبارت دکیلدر؛ قاراقوت، بوخصوصده‌کی تأثیرینی او قادار کوکلشدیرمشدرکه ایچه تحصیل کورمش عائله‌لر آراسنده بیله باطل شیلره اینانانلر چوقدر .

قاراقوت، کیجه آینایه باقانلرك دلی اولاجغنی، صالی کونی برایشه باشلایانلرك او ایشدن فلاکت کوره‌جکنی، آقشام اوستی (دستور !) دیمه‌دن انجیر آغاجنه چیقانلرك پریلر طرفندن چارپیلاجغنی سویلردی . (آیك صوك چارشانباسی) سوزینی أمینم که بر چوق قادینلردن ایشیتمشسکزدر . او کون : « اورتالق سوپورمك ، دیکیش دیکمك، بر شی صاتین آلمق انسانك باشنه مطلقا بر فنالق کتیریر ! » دیرلردی .

قارا قوتك مضر پنچه‌لرندن چوجوقلرده قورتولامازدی : زواللیلری بوتون کون جن و پری حکایه‌لریله قورقوتورلر و باطل شیلره اینانمایه داها کوچوکدن آلیشدیریرلردی . جمعه ایرته‌سی کونی تراش اولمق ، کیجه طیرناق کسمك کناه صاییلیردی .

أهالینك باطل شیلره اینانماسندن استفاده ایچون برچوق شارلاتانلر، خسته‌لره اوقومق ، غائبدن خبر ویرمك کبی دولاندیریجیلقلرله خلقی صویارلردی .

بعضی جاهل أهالی، غزه‌ته‌لرده کوردکلری باقیجی اعلانلرینه ویا قومشولرندن ایشیتدکلری سوزلره اویارق کندیلرینه (باقیجی، اوقویوجی خوجا) نامنی ویره‌ن بو یالانجی آداملره کیده‌رلر ویوق یره آووج دولوسی پارا ویریرلردی .

گنج تورکیه جمهوریتی، قارا قوتلك بوتون فنالقلریله برابر بو باطل فکرلری ده ییقدی. آرتیق سز، یکی تورکیه‌نك ذکی چوجوقلری، اسکی قافالیلرك گولونج واویدورما سوزلرینه آلدانمایاجقسکز. مکتبکز، کتابلریکز وخوجالریکز سزه باطل شیلره ایناننانك آبداللقدن باشقا بر شی اولمادیغنی اوگره‌نه‌جکدر. آرتیق:

— گیجه آینایه باقما!

— صویی آیاقده ایچمه!

— صالی گونی بر ایشه باشلاما!

— چاتالله یمك یمه!

دینلره قارشی: (تورکیه‌ده قارا قوتلك اویدوردیغی باطل فکرلره ایناننان قالمادی.) جواب ویره‌جکسکز.

علی رضوانه

فکرلر:

گیجه آینایه باقانلرك دلی اولاجغنی سویله‌ینلر کیملردر؟ — بونی نره‌دن اوگره‌نمشلردی؟ شارلاتانلرك اوقوماسیله خسته‌لق گچرمی؟ — شیمدی قارا قوتلك فکرلری قالدیمی؟ — سزه باطل شیلر سویله‌ینلره ایناناجقمیسکز؟ — جنلردن، پریلردن قورقویورمیسکز؟ —

مارت

انتظام، اقتصاد

هر خصوصده انتظامه رعایت ایتمك لازمدر. انتظامه رعایت ایدەن بر چوجوق، صباحلین معین بر وقتده قالقار، مکتبه وقتیله گیدەر؛ کتابلرینی، دفترلرینی غائب ایتمز؛ هر شیئی یرینه قویار.

بر تجارتخانه‌یه گیرسه‌کز اوراده‌کی أشیانك، نه بویوك بر انتظام ایله یرلشدیریلمش اولدیغنی گورورسکز. ماغازاسی قارما قاریشیق بر حالده بولونان؛ آلاجغنی، ویره‌جگنی منتظم قید ایتمه‌ین بر تاجرك دوچار اولاجغی ضررلری دوشونوکز.

انتظامه رعایت ایتمه‌ین بر آدام، ایشلرینی ایلەریلەتەمز. غیرمنتظم بر صورتده چالیشانلر هیچ بر وقت منتظم چالیشانلر قادار قازاناما‌زلر، یالکز چالیشمقده دگل: یمکده، ایچمکده، گیینمکده، اویومقده، گزمکده.. الحاصل هر شیده انتظامه رعایت ایتمه‌لی‌یز.

اقتصاد؛ لزومسز یره پارا صرف ایتمه‌مك و استقبالی دوشونه‌رك ممکن اولدیغی قادار پارا آرتدیرمق دیمکدر.

قازانیلان و صرف ایدیلن پارایی بر دفتره یازمالیدر. أو اداره‌نی بیلن بر عائله رئیسی بر بودجه ترتیب ایدەر. مصرفنی اوکا گوره یاپار. هر آی برآز پارا آرتیریر، بو پارا: احتیاط آقچه‌سیدر. اقتصاده أهمیت ویرمه‌ینلر أللرینه گچن پارایی بر قاچ گون ایچنده بیتیریرلر، آیك هفته‌سنده اوته‌کندن، بریکندن بورج آلمایه باشلارلر، بوتون حیاتلرنده صیقینتیدن قورتولامازلر.

شیمدیدن اقتصاده آلیشیرسه‌کز، بویودیککز زمان راحت ایدەرسکز.

انسان، حیاتنك فضله چالیشوب فضله قازانابیله‌جگی زماننده ایشسزلك، خسته‌لق،

اختیارلق حاللرینی دوشونمه‌لی و وقتنی بوش گچیرمه‌مه‌لی در . چونکه خسته‌لاندیغی ویاخود اختیارلادیغی زمان أولجه بیریکدیردیکی احتیاط آقچه‌سنی صرف ایده‌جکدر.

فکرلر :

انتظام نه‌در ؟ـ منتظم چالیشمقله غیر منتظم چالیشمق عینی نتیجه‌یی ویریرمی ؟ـ نه گیبی شیلرده انتظام لازمدر ؟ـ انتظامسز اولارق چوق چالیشمق، منتظم اولارق آز چالیشمانك یرینی طوتارمی ؟ بونی بر مثال ایله آڭلاتیڭز ؟ اقتصاد نه دیمکدر ؟ـ عائله بودجه‌سی یاپمایانلر احتیاط آقچه‌سی آرتیرابیلیرلرمی ؟ـ مسرف بر آدامله مقتصد بر آدامك حاللرینی آڭلاتیڭز .

تجارت

کار ایتمك ، پارا قازانمق ایچون مال آلوب صاتمایه [تجارت] دیرلر. بزه لازم اولان شیلری صاتین آلمق ایچون هپمز، اوشیلرك چیقاریلدیغی یرلره گیده‌مه‌یز. بر یرده یتیشن شیلری دیگر بر یره گتیرتوب صاتان آداملره « بویوك تاجر » دیرلر. بونلر، دنیانك بر طرفنده یتیشن محصوللری ویا باشقا مملکتلرك فابریقالرنده یاپیلان اشیایی گمیلره ، واغونلره ، آرابالره یوکله‌ته‌رك او أشیانك ، او محصوللرك بولونمادیغی شهرلره گتیریرلر ؛ بویوك ماغازالرینه یرلشدیریرلر . صوڭرا بر طاقیم کوچوك تاجرلر واردرکه بویوك تاجرلردن طوپدن مختلف أشیا صاتین آلیرلر. ودکانلرینه قویارلر. بزده أکثریا کندیمزه لازم اولان شیلری بو کوچوك تاجرلردن آلیرز .

تجارت، گیتدکجه ترقی ایدییور، هرگون یڭی یڭی دکانلر آچیلییور. بو صورتله هرکس هیچ زحمت چکمکسزین اوتوردیغی شهرده، حتی محله‌سنده بیله ایسته‌دیگی شیلری بولوب آلییور .

یوللر ، دڭیزلر ، نهرلر ، شومن دوفرلر ، پوستالر ، تله‌غرافلر ، تله‌فونلر تجارتك ترقیسنه صوڭ درجه خدمت ایده‌ر .

تجارتده دقت ایدیله‌جك أساسلر شونلردر : سرعت ، انتظام ، نزاکت ، ثبات ...

بر مملکتك ترقیسی صنعت وتجارتك ترقیسیله اولور . صنعت وتجارتده گری قالان ملتلر زنگین اولامازلر ، ترقی ایده‌مزلر .

مملکتمزده تورکلردن صنعت وتجارتله اشتغال ایده‌نلر اولجه پك آزدی. هرکس معاشلی مأمور اولمایه هوس ایده‌ردی . تجارت وصنعت گیبی چوق فائده‌لی شیلره کیمسه تشبث ایتمزدی .

حمد اولسون ، آرتیق مملکتمزده صنعتك ، تجارتك قیمتی تقدیر اولونمایه باشلادی. استانبولده وطشره‌لرده برچوق تورك تجارتخانه‌لری آچیلدی. هیچ شبهه یوق که چیفتجیلر ، تاجرلر، صنعتکارلر مأمورلردن پك فضله پارا قازانمقده‌درلر.

آق دكيز قييلرنده

عسكر توركوسى

ياسلى گيتدم ، شن گلدم ،
آچ قوينگى ، بن گلدم ؛
بگا بر يودوم صو وير ،
چوق اوزاق يردن گلدم .

قورقما ، آچيل ، شن يوردم ،
داغلره اوردو قوردم ؛

آلچیق دکیزلریکه
سونگوملە کیلید ووردم .

روزگارلردن آتم وار ،
شیمشکدن قانادم وار ؛
گوکسمده آل یازیلی
غازیلك براتم وار !

روزگ بکار آت اولدی ،
شیمشکلر قاناد اولدی .
ایکلیك گوکلر ، دیدم ،
بولوتلر قات قات اولدی .

ایرماقلر کیبی طاشدم ،
یالچین قایالر آشدم ،
حقه شکرلر اولسون ،
گلدم ، سکا اولاشدم !

وارسین ، یانسین اوجاغم ،
قورتولدی آل سانجاغم ،
بایراغمك آلتنده
بن حر یاشایاجغم !

دکیز ، دکیز ، آق دکیز !
صولری براق دکیز ،

قارشیده یار آغلایور ،
گیده‌یم ، بیراقِ دکیز !

آچیلدی (قلعه) یولی ،
گوروندی گلیبولی ...
بیراق دکیز ، گیده‌یم ،
اوراسی یاسله دولو !

یورو ، أی شانلی غازی ،
قیلیجی قانلی غازی ،
سنی [مریخ] بکله‌یور ،
بویوك عنوانلی غازی !

سائح رفعت

کویلونك پاراسی نه اولوردی ؟

استانبولك هر کوشه‌سنده بیاض ، مغرور وجودلریله یوکسه‌لن سرایلر ، یوزلرجه سنه بوتون بر ملتك ألملریله اگله‌نن عثمانلی پادشاهلرینك بیراقدقلری فجیع خاطره‌لردر . او بنالر ، میلیونلرجه تورکك أکمك پاراسی بولامادیغی زمانلرده پادشــاهلرك ذوقلرندن ، أگلنجه‌لرندن أك اوفاق بر شی فدا ایتمه‌دن ناصـیل یاشادقلرینی پك گوزه‌ل گوسته‌ریبور .

زواللی تورك کویلوسی ... بوتون سنه تارلاسنده حیاتك بوتون آجیلری وبوتون یوقسزلقلری ایچنده یالکز ییه‌جگی أکمگك اونی ألده ایتمك ایچون چابالارکن پادشاهك مأمورلری گلیرلر وتورلو تورلو بهانه‌لرله بیچاره‌نك ألنده‌کنی آلیرلردی .

فقیر وزواللی ملتك گوز یاشلریله بیریکدیردیگی بو پارالر ، نه اولوردی ، بیلییورمیسکز ؟ سرایلرنده ذوقلریله مشغول اولان پادشاهلرك « خزینهٔ خاصه » دینیلن آچ گوزلو قاصاسنه دولاردی . آرتیق او پاراده کیمسه‌نك حقی یوقدی . پادشاه ، ایسته‌دیگی زمان ، ایسته‌دیگی قداری آلیر وهر عقلنه گلن شی ایچون خارجاردی . ایشته اســتانبولده یوکسه‌لن بیاض سرایلرده ، زواللی تورك کویلوسندن چالینان او پارالرله یاپیلمشدی .

سرایلر ، تورك ملتنی فلاکتدن فلاکته سوروکله‌ین پادشاهلر اداره‌سنك ظلملرینی ، اسرافلرینی ، وجدانسزلقلرینی خاطرلاتان برر خیانت هیکلی‌در . یوزلرجه سنه تورکلر ، سرایلردن ویریلن أمرلرله آتشه و ئولومه آتیلدیلر .

سرایك حمامنده یقانیرکن حرب اعلان ایده‌ن وملتی فلاکته سوروکله‌مکدن چکینمه‌ین پادشاهلر گورولمشدی . تورك کویلوسی ، باشنی صوقه‌جق تخته بر قولوبه‌یه مالك اولمق ایچون بوتون عمرنجه چالیشیرکن پادشاهلرك ، هر بری برشهر انشا ایدیله‌جك قدار پارا ایله یاپیلان بوسرایلرده بیك تورلو سفاهتله وقت کچیرمه‌لری ؛ تورك تاریخنك اك آغلایاجق فجیعه‌سیدر .

سه‌وگیلی جمهوریتمزك سایه‌سنده بوگون ، تورك طوپراغنده‌کی هر شی گیبی بوسرایلرده تورك ملتنكدر . تورکلر ، بو ظالم سرایلری گوردکجه ، کندیلری یوزلرجه سنه اینگله‌تن پادشاه اداره‌سنك بوتون خیانتلرینی خاطرلایاجقلر وقلبلرنده اونلره قارشی توکنمز برکین طاشییاجقلردر .

علی رضا .

چیفتجیلر

شو قاوغالی ، گورولتولو شهرلردن اوزاقده ،
سمالری سیس گورمه‌ین او مبارك طوپراقده
نه شنلکلی عمر سوره‌ر ایی قلبلی چیفتجیلر ؛
صباحلاین اویانیرلر قوشلر ایله برابر .
گونش دوغار ، أکینلره آلتون یالدیز سرپیلیر ،
چیچکلرده پاریلدایان ألماس چیگلر بلیریر .
قوروسنده بلبل اوتر فیصیلدایان دره‌نك ؛
روزگار گلیر گوك یوزینی قوجاقلایان تپه‌دن .
یلپازه‌لر أکینلری اوزاقده‌کی دگیرمن .
چیفتلك خلقی برر برر ایشلرینه داغیلیر .

چیفت سورولور ، بر طرفدن قویونلرده صاغیلیر .
بویوك بابا چوبوغیله دیکله‌نیرکن اورمانده
بویوك آننه تره یاغی ، قایماق یاپار بر یانده .
کوچوك قیزلر چالیلردن چیچك ، یمیش دیوشیریر ؛
آننه‌لری اولرنده تازه أکمك پیشیریر .
آقشام اولمش ، گونش آرتیق یاواش یاواش سونویور ،
قصبه‌یه صاتیش ایچون گیده‌ن اوغول دونویور . .
مه‌له‌یه‌رك آغیللره کیرییورکن قوزولر
طوپلانیرلر بر صوفرایه آنا ، بابا ، یاورولر .
حزین حزین قاوال سسی اووالره یاییلیر .
چیفتجیلرك شنلکنه دوغان آی‌ده بایيلیر .
یالان ، حیله اصلا گیرمز بو کویلرك ایچنه ؛
آلداتانك ؛ یالانجینك بو یرلرده ایشی نه ؟
کدر اولماز ، خسته‌لق یوق ، چونکه صاغلام هواسی ،
گوگوللره شفا ویریر او ییلدیزلی سماسی .
بکندکسه بو چیفتلکی أی مکتبلی وطنداش !
شو قاوغالی ، کورولتولو شهرلردن اوزاقلاش !

ابراهیم علاءالدین

بهاره دوغرو

قیشین اوزون مدت اویقوده قالمش، اویوشمش اولان طبیعت، یاواش یاواش اویانیر؛ ایلك بهاره حاضرلانیر، اوته‌ده، بریده بعضی چاییر چیچکلری گورونور. ساکن بر یاغمور، طوپراغی صولار؛ ایلیق، خفیف بر روزگار، چمنلری اوقشار. آغاجلرك طومورجقلری اویانمایه، آچیلمایه باشلار. أولا آت کستانه‌سی آغاجلری یاپراقلانوب یکی چیچکلرله دونانیر.

چیفتجی، تارلاسنده چالیشیر؛ بوتون قیش قار آلتنده قالارق صوغوقدن، قیراغیدن محافظه ایدیلمش اولان بوغدای توخوملری فیلیزله‌نیر؛ اینجه، نازك، یشیل یاپراقجقلری طوپراقدن چیقوب بویومك ایچون گونشك ایصیناسنی بکلر.

باغچوان؛ باغچه‌سنده‌کی ایشلرینه یکیدن باشلار. توخوم أکر، سبزه دیکر، آغاجلرینی بودار.

دنیا یوزنده سه‌وینج و امید یکیدن دوغار: ایشته ایلك بهار.

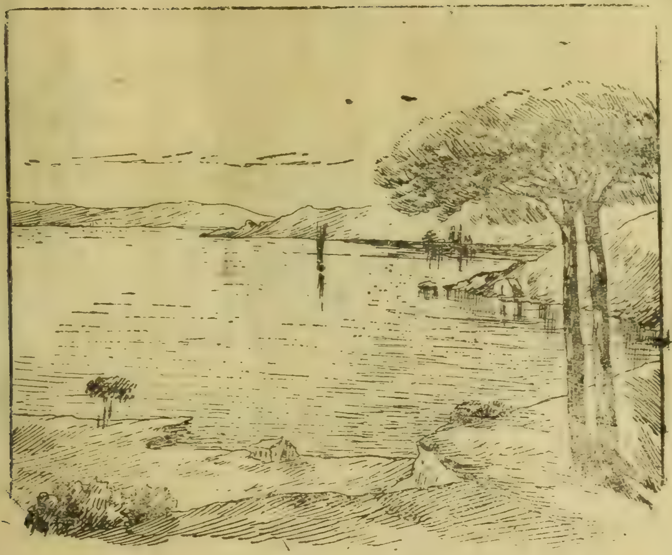

صحی :

هوانڭ أهمیتی

هوانڭ صحتمز ایچون نه قادار لزوملو اولدیغنی هپکز بیلیرسکز. انسان، بر دقیقه بیله هواسزلغه دایاناماز. شو او اده هوا اولماسه هپمز یره دوشوب ئولورز.

هوا هریرده واردر؛ لاکن هریرڭ هواسی بردکیلدر. مثلا قالاباليق يرلرده‌کی هوا بوزوقدر، فائده‌سزدر. بزه هر زمان تمیز و بول هوا لازمدر. آغیزیمزدن، بورونمزدن ایچه‌ریمزه هوا گیره‌ر، جگرلریمزده قانمزله تماس ایده‌ر، اونی تمیزلر. دیمك كه بز، تنفس ایده‌رکن تمیز هوا آلییورز، صوڭرا ایچمزدن پیس، زهرلی هوانی دیشاری‌یه چیقاریيورز.

ایشته قالابالق یرلرده هرکسك آغیزندن ، بورونندن چیقان پیس، زهرلی هوا ، او یرك هواسنی بوزار. اوراده بولونانلر بوزهرلی هوایی تکرار ایچلرینه آلمایه مجبور اولورلر. بویله‌جه صحتلری بوزولور. بونك ایچون قالابالق یرلرده بولونمقدن ممکن اولدیغی قادار چکینمه‌لی یز. صحی بر صورتده یاپیلمامش سینه‌مالره، تیاترولره گیتمه‌مه‌لی یز. قیش، یاز هر صباح یاتدیغمز اودانك قاپیلرینی، پنجره‌لرینی آچوب اودانی ایجه هوالاندیرمالی یز. هیچ اولمازسه ساکن هوالرده گیجه‌لین پنجره‌لری آچیق براقمالی یز. مکتبده درسخانه‌لرك هواسز قالماماسنه دقت ایتمه‌لی یز.

تعطیل زمانلرنده قاپالی یرلرده‌کی سینه‌مالره، تیاترولره گیتمکدن ایسه؛ آغاجلی قیرلره، پارقلره، گوزه‌ل هوالی یرلره گیدوب گزمه‌لی، بول بول هوا آلمالی یز. لاکن ترلی ایکن روزگار اسن پنجره اوکنده اوتورمق؛ بردن بره صیجاق بر یردن صوغوق بر یره گچمك؛ روزگاره قارشی یاتمق؛ آچیق پنجره اوکنده چاماشیر دگیشدیرمك کبی تدبیرسزلکلرده بولونمامالی یز.

موز آغاجی

موز آغاجی یمنده، مصرده، سوریه‌ده، هندستانده و آمه‌ریقانك صیجاق مملکتلرنده یتیشیر. برقاچ آیده بویور، بش آلتی متره یوکسه‌لیر. دوروشی، منظره‌سی خورما آغاجنه بکزه‌ر.

بو آغاجك میوه‌لری یعنی موزلر، بر صالقیم اوزه‌رنده بولونورلر. بومیوه‌لر بولوندقلری مملکتلر ایچون أهمیتلی بر غدادر.

موز، پك لذتلی بر میوه‌در. گوزه‌ل بر قوقوسی واردر. بعضی یرلرده کوله گومه‌رك پیشیردکدن صوڭرا أكمك گیبی ییرلر؛ یاخود یمك یاپارلر، بعضاً قوروتارق محافظه ایده‌رلر.

موزدن شکرده چیقاریلابیلیر.

موز آغاجنك یاپراقلری أكلی واوزوندر. بو یاپراقلرك اورتاسندن اینجه بر دال چیقار، اوزه‌رنده بر صالقیم چیچك واردر. بو چیچکلردن موزلر حاصل اولور.

موز، کوچوك بر خیاره بکزه‌ر؛ قابوغی قولایجه صویولور ولذتله ینیر.

نيسان

انشاد :

ایلك بهار

قیرلرك بر بویوك شطارتی وار ؛
سوسلاندی آغاجلر بر گلین گیبی .
جوشقون بر شه‌ویجله اوتوشن قوشلر ،
آرتیردی داللرك گوزه‌للگنی . .

بلبل نیاز ایتدی ، گللر آچیلدی ؛
زمرد چاییرلرده قوزولر مه‌لر .
جهانه بر بیتمز نشئه صاچیلدی ،
یاییلدی قیرلره هپ پاپاتیه‌لر . .

ایلك بهار ، ایلك بهار ! مفتونز سکا ،
سعادت گتیردك گوزه‌ل وطنه .

علی رضوانه

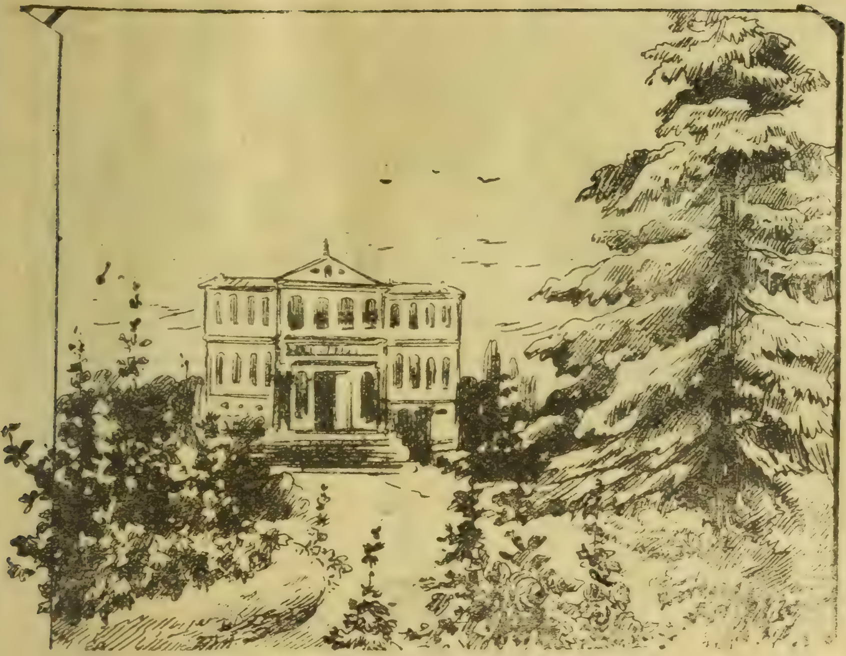

چیچکلر

اینجه‌جك داللری اوزه‌رنده نازك برر گلین گیبی آچارلر . یشیللکلر آراسنه رنك ونشئه‌صاچارلر. هر برنده‌باشقا برگوزه‌لك واردر. گللر ، قات قات قیویریملریله صانکه گولر. گلینجکلر قیرمیزی یوزلریله قیزلری سوسلر .. لاله ، اوزون صاپی اوزه‌رنده نه‌قادار أصیلانه دورور ، منکشه‌نك بایغین قوقوسنه انسان ناصیل حیران اولور !

کله‌بکلر ، برندن اوبرینه خبر کوتورور . روزگار ، یانلرندی گچرکن نازك یاپراقلرینی اوقشار .

بویومه‌لری ایچون لازم گلن غدایی طوپراق وگونش ویریر. یاغمور یاغدقچه نارین وجودلری تازه‌له‌نیر .

چیچکلری پك چوق سه‌وه‌رز. اودالریمزی، صالونلریمزی اونلرله سوسله‌رز. یمك ماصاسنك اوزه‌رنده برقاچ دمت چیچك بولونماسی نشئه‌مزی آرتیریر واشتهامزی آچار .

داللرندن آیریلان چیچکلر پك چابوق صولار. اونلری کوزه‌ل چیچکلکلرده محافظه ایتمك ، گولگه‌ده بولوندورمق وهرگون صوینی دکیشدیرمك لازمدر .

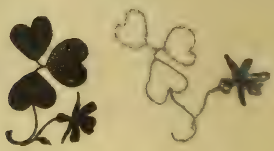

صحی :

معده‌یی ناصیل قوللانمالی ؟

چوجوقلرم، معده‌مزی بر واپورڭ قازغانـنه بکزه‌ته‌بیلیرز . قازغانی بوزولدیغی زمان واپور حرکت ایده‌مه‌دیگی گیبی معده‌ده بوزولونجه همه‌ن راحتسز اولور . وقتورلر : « برچوق خسته‌لق معده‌دن گلیر. » دییورلر . معده‌مزڭ بوزولماماسنه چوق دقت ایتمه‌لی یز. گنجلکده معده‌لرینه ایی باقمایانلر اختیارلقده چوق زحمت چکرلر؛ برچوق گوزه‌ل یمکلری یمکدن محروم قالیرلر. لذته هیچ برشی ییه‌مزلر. بونڭ ایچون معده‌ڭزی ایی قوللانمایه آلیشمالیسڭز .

معده‌نڭ بوزولماماسی ایچون دقت ایدیله‌جك شیلر شونلردر :

ییدیگمز ، ایچدیگمز شیلر نه قادار لذتلی اولورسه اولسون حدندن زیاده ییه‌مه‌لی.. ییدیگمز شیلرڭ هضم اولونماسنی بکله‌مه‌لی. بعضی چوجوقلر بردوزی‌یه وته ، یری یمك ایسترلر . شیمدی فیستیق ، براز صوڭرا شکر ، آرقاسندن چوقولاتا ، صوڭرا الما ، آرمود ، آیوا گیبی بر یمیش ییرلر . چوق گچمه‌دن معده‌لری بوزولور ، قارینلرنده شدتلی آغریلر باشلار؛ اشتهالری قاپانیر، گونلرجه خسته قالیرلر .

یمکدن قالقدقدن صوڭرا ایکی ، اوچ ساعت گچمه‌دن صو ایچمه‌مه‌لی، بوزلو شربتلر ایچمکدن صاقینمالی ؛ یاز یمیشلرینی چوق چوق ییه‌مه‌لی . . یمك وقتی قلاشدیغی صیرالرده یمیش ، طاتلی گیبی شیلرله معده‌یی دولدورمامالی. صوفراده یقمایی ایجه چیگنه‌مه‌دن یوتمامالی‌در . لوقما آغیزده نه قادار گوزه‌ل چیگنه‌نیرسه معده‌نڭ ایشی او قادار قولایلاشدیریلمش اولور .

معده‌یی بوزمامق ایچون گچ هضم اولونان یمکلردن ، یمیشلردن چوق ییه‌مه‌لی ... بونلردن ماعدا اویقوسزلق ، سیغارا ؛ راقی، شراب گیبی ایسپیرتولو ایچکیلر ؛ دومانلی ، فنا یرلرده معده‌یی بوزار ، برده یمکدن صوڭرا براز استراحت ایتمه‌دن درسه چالیشمایه یاخود یازی یازمایه باشلامامالی‌در .

ایشته‌یاورولرم ، بودیدیگم نصیحتلری اونوتمازسه‌ڭز هیچ معده‌راحتسزلغی چکمزسڭز .

طبیعی لوحه‌لردن :

کوچوك چینار

١

طوپراغك ایچنده ، قارانلقلرده یاشارکن بر گون یاننده‌ن سوزوله‌رك گچن بر یاغمور ، اونی یر یوزینه چیقاردی .

اوخ ! دنیا نه گوزه‌لدی. او ، آشاغیلرده‌قارانلقدن،هواسزلقدن‌بونالمشدی. شیمدی نه قادار راحتدی . آلتون گوزلو ، ایی قلبلی گونش هر صباح خاطرینی صورویور . روزگار ، گورونمز قانادلریله نارین وجودینی اوقشایوردی .

قومشولرندن پك ممنوندی. یاننده پاپاتیه، براز اوتەده کوچوك برأریك فدانی
واردی.. اونلرله قونوشویوروقارشیدن گوردیگی یوکسك بر آغاجی گوستەرەرك:
— شو یشیل آغاج، نه قادار بختیاردر. دییوردی.
بو آغاج، بویوك بر چناردی. أللی سنه أول بر یوزینەچیقمش وشیمدی
هیبتلی قوللریله گوکاره قادار اوزانمشدی. بر کون پاپاتیه، یکی آرقاداشنه:
«— مژده، دیدی، بوصباح دقت ایتدم. سن ده برچنارسك، اوگوردیگك
آغاجك جنسندنسك.. چوق گچمز، سن ده اویله بویورسك، سنكده اویله
سمایه یوکسەلن داللرك، گنیش یاپراقلرك اولور.»
آرتیق کوچوك فدانك سەوینجنه نهایت یوقدی. برگون گلوب کندیسنكده
بویلەجه آلثنه گولگەلر سرپن بویوك بر چنار اولاجغی عقلنه گلدکجه، طوپراغك
آلتندهگچیردیگی قارانلق عمریدوشونویورواومرحتلیپاغموره‌ده دعالرایدییوردی.

* * *

٢

سنەلر گچدی.. کوچوك چنار؛ کندیسنه مژده ویردکدن اوچ آی صوکرا
ئولن زواللی پاپاتیەیی اونوتدی بیله.. آرتیق اونك اوزەرینه گونش، داها ایرکن
دوغیور: یاغمور، یاپراقلری اوزەرنده داها فضله دورویور وروزگار،
اینجه، چەویك وجودیله داها فضله شاقالاشییوردی.
بر کون یوکسکجەداللرندن برینه پنبه غاغالی، آلتون قانادلی برقوش قوندی؛
یشیل یاپراقلری آراسنده اوزون اوزون اوتدی. چنار، بوکا اویلەسەویندی،
اویله سەویندی که اوگون ناصیل آقشام ایتدیگنی بیلەمەدی. گونش قارشیسده
گوزینی قاپارکن او، بویوك چنارده اولدیغی گیبی قوشلرك کندیسندەده یووالر
قورماسنه دعا ایدییوردی.

* * *

٣

بر قاچ سنه داها گچدی.
آرتیق گنج‌چنار، آغیرآغیر صاللانییوردی. داللرندەکی سەویملی مسافرلرینی
راحتسز ایتمەمك ایچون روزگارله یاپدیغی اویونلری ترك ایتمشدی.

اونلری نه قادارده فضله سه‌وه‌ردی : صوڭ بهار گلدیگی زمان اونلرله وداع ایده‌رکن آغلار ، آغلار ونهایت کدرندن بوتون یاپراقلرینی دوکردی .
آرتیق یالکیز سرچه‌لر گلیر وقورو داللرینه قونارقاونی تسلیه ایده‌ردی .
بهارده ، گوزه‌ل قوقولو روزگارلردن اونلرڭ مژده‌سنی آلنجه نشئه‌لەنیر وبهاری قارشیلامق ایچون یشیل ألبسه‌لرینی گیيردی .
دنیا قادار گوزه‌ل ، نه قاداز راحتدی ! ایشته آرتیق قارشیده‌کی هیبتلی چینار گیبی اولاجغنه هیچ شبهه‌سی قالمامشدی .
بهارده برقاچ آی آجوب چوق گچمه‌دن ئولن پاپاتیه‌لره وکندیسندن پك أول دوغدیغی حالده شیمدی آشاغیلرده قالان أریکه مرحمتله باقییوردی .

***

٤

برگون سیاه ألبسه‌لی برآدام، یانلرنده‌دولاشمش، مرحمتسز یوزلو آرقاداشنه بعضی آغاجلرله برابر او بویوك چیناری ده کندیسنی گوسترمشدی .
زواللی گنج چینار ، بو آدامڭ باقیشنی هیچ بگنمه‌مشدی. قوشلر اونلڭ کدرینی آکلادیلر و نشئه‌لندیرمك ایچون داها فضله اوتدیلر .
اون گون صوکرا بویوك وهیبتلی چینار، عظمتلی وجودیله یانده‌کی جیلیز فدانلرڭ اوزه‌رینه ده‌وریلدی؛ اوزه‌رنده‌کی قوشلر، بوزولان یووالرینه آغلامق ایچون گنج چیناره گلدیلر .
لاکن مرحمتسز یوزلو آدامده کسکین بالتاسیله یاقلاشییوردی .
چینار، قورقوسندن تیتره‌یه‌رك کوچوك مسافرلرینه فلاکتی خبر ویردی .
قوشلر، یالواردیلر؛ یانیق‌سسلریله آغلادیلر. آدام، باشنی قالدیروب باقمادی‌بیله .
قوجامان بالتانڭ یگرمی ، اوتوز ضربه‌سیله بی چاره چینار گنجلکنه دویمادن ئولدی ، گیتدی ...

علی رضوانه

جوغرافیایه دائر :

دنیا

شهپر ، بر آقشام وستی مکتبدن کلنجه باباسنه دیدی که :

— بابا، مکتبده بزه دنیانك بر طوپ گیبی یووارلاق اولدیغنی؛ هم کندی اوزه‌رنده ، هم ده کونشك أطرافنده دوندیگنی سویله‌دیلر.

حال بو كه دنیانك نه دوندیگنی، نه ده یووارلاق اولدیغنی بز گورمه یورز.

قیزم ، بزم هرشیئی تماميله گورسكلگمز قابلمیدر ؟ بر ترنده گیده ركن پنجره دن باقنجه بوتون آغاجلری ، اولری یورویور گیبی گورورسك و كندیگك حركت ایتمه دیگكی ظن ایده رسك .

ایشته دنیاده دائما حركتده اولدیغی حالده بز فرقنه وارمایز .

— دنیانك یووارلاق اولدیغی ناصیل بیلینیر ؟

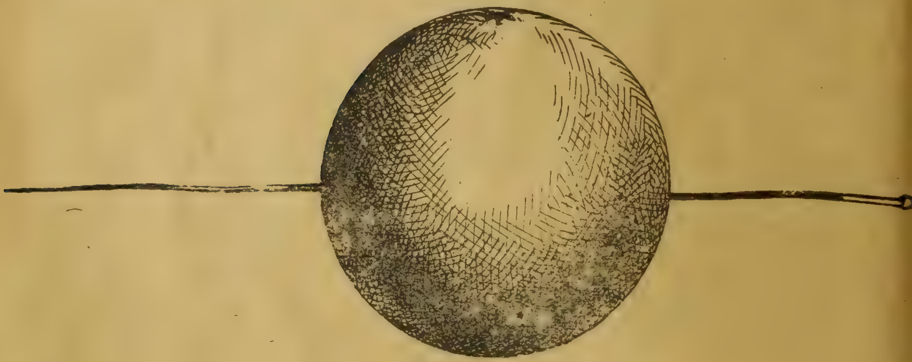

— بونی اثبات ایتمك ایچون پك چوق تجربه لر یاپیلمشدر. مثلا: بر دكیز كنارنده دوروب اوزاقدن گلن بر گمی یه باقاجق اولسه‌ق أولا اك یوكسكده كی یلكنی، صوكرا آشاغیده كی یلكنلرینی، نهایت تكنه سنی گورورز . اكر دنیا دوز اولسه یدی ایلك گوروندیگی زمان یلكنلری و تكنه سی برلكده گورونویوردی .

بابا، مادام كه دنیا یووارلاقدر ؛ أطرافی دولاشیلابیلیر دكیلمی ؟

— أوەت قیزم، بو گون چوق گوچلك چکیلمەدن ، قیصا بر زماندە أطرافی دولاشیلییور .

— دنیانك یووارلاق اولدیغنی اوگرەندم، لاکن ناصیل دونیور؟

— دنیانك ایکی تورلو حرکتی واردر: برنجیسی کندی اوزەرندە دونمەسیدرکە یگرمی دورت ساعت ایچندە هر نقطەسنی گونشە گوستەریر. برپورتاقالك صاپ طرفندن برچوراب شیشنی صوقوب اوجنی اوبر طرفندن چیقارالم، ایشتە بو شیشە « محور » دینیر. شیمدی شیشی ایکی اوجندن طوتوب پارماقلریمزك آراسندە چەویرەلم. بو تورلو دونمەیە کندی اوزەرندە ، یاخود محوری اوزەرندە دونمە دینیر .

دنیانك ایکنجی حرکتی: گونشك أطرافندەکی حرکتیدر. سکا بونی شویلە آکلاتایم : بر بوستان قویوسی أطرافندە بەیگیر ناصیل دونرسە دنیادە گونشك أطرافندە اویلەجە دونر .

— دنیا بو ایکی تورلو حرکتی بردن ناصیل یاپییور همدونیور، همدە یورونورمی ؟ بوراسنی آکلایامادم .

— شیمدی بونی سکا آکلاتاجغم : قاردەشکك طوپاجنی گتیردە شورادە چەویر باقایم !

— پکی باباجغم .

— ایشتە طوپاج ، محوری اوزەرندە دونیور .

— لاكن طوپاج يالكيز برحركت ياپييور ؟

— خايير ، قيزم، باشقا برحركت داها ياپدى . باق ، دقت ايت نره‌يه دوشدى ؟

— شورايه دوشدى بابا !

— يا گوردكمى؟ أولا اورايه‌دوشدى. صوكرا قوملرك‌او تنده يورويه‌رك بورايه قادار گلدى . ايشته دنياده ، بودونن طوپاج گيبى عينى زمانده هم محورى اوزه‌رنده دونر ، هم‌ده گونشك أطرافنده دولاشارق يومورتا شكلنده بردائره چيزه‌ر .

— تشكر ايده‌رم ، باباجغم ، چوق ايى آكلادم .

— آكلاديغكى گوستر باقايم .

— پك قولاى بابا ، مثلا ، سز گونش اولوكز ، طوپاج‌ده دنيا اولسون. [شهپر بو سوزلرى سويله‌مكله برابر طوپاجى يرده چه‌ويرد كدن صوكرا همه‌ن آووجنك ايچنه آلدى وديدى كه :]

— طوپاجى شيمدى سزك أطرافكزده دولاشديرييورم . ايشته طوپاج، آووجمك ايچنده دونركن محورى اوزه‌رنده حركت‌ايدييور. سزك أطرافكزده‌دولاشديريركن‌ده گونشك أطرافنده دولاشمش اولويور .

— آفرین چوجوغم ، ایشته دنیانڭ بو حرکتلری بزم ایچون پك فائده‌لی‌در . اگر دنیا ، گونشـڭ أطرافنده دولاشمایوب بولوندیغی یرده دورمش اولسه‌یدی موسملر حاصل اولمایاجقدی . محوری اوزه‌رنده‌کی حرکتی‌ده اولماسه‌یدی بر طرفی دائما گوندوز ، دیگر طرفی دائما گیجه اولاجقدی .

صحی :

ناصیل نفس آلمالی ؟

نفس آلیرکن گوگوسمز آچیلیر وجگرلریمزه هوا گیرەر. هوا، وجودیمزه یا آغزیمزدن، یاخود بورونمزدن گیرەر . عجبا آغزدن نفس آلمقله بورونمزدن نفس آلمق آراسنده فرق وارمی‌در ؟ شیمدی بونی حل ایتمك ایچون چالیشالم :

دیشاریده‌کی هوا، وجودیمزك ایچنده‌کی هواقادار صیجاق دگلدر؛ هله‌قیشین بك‌چوق صوغوقدر .

اگر آغزیمزله‌هوا آلیرسه‌ق بوصوغوق‌هوا، آغزیمزدن بردن‌بره گیرور ایصینمایه وقت بولمقسزین درحال جگرلریمزه گیدەر . حال‌بوکه بورونمزله نفس آلیرسه‌ق،هوا، أولا بورونمزك‌ایکی دلیگندن گیرەر ، صوکرا برطاقیم دولاشیق یوللردن گچەرك سرعتی آغیرلاشدیریر و حس اولوناجق درجەده ایصینیر .

اگر بوروندن نفس آلمایه آلیشیلیرسه «ذات‌الجنب» ، «ذات‌الرئه» گبی جگر خسته‌لقلرینه طوتولمق احتمالی آزالیر .

بوروندن نفس آلمانك داها باشقا فائده‌لری‌ده واردر :

پرده‌لر قاپانمش ، یاری قارانلق براوده‌یه گیردیگگز زمان گونشك ضیاسی اوزانمش اولارق گوروررسگز . بوضیانك ایچنده برچوق توزلرك اوجدیغی‌پك قولایلقله گورولور . بوتوزلر نه‌در ؟ پك اوفالمش ، ایغلمش طوپراق ، طاش قیرینتیلری ، ألبسه‌دن حاصل اولان پاموق ، یاخود یوك قیللری . ایلك بهارده چیچك توزی ، قیشین کومور کولی وسائره . . .

اگر آغزیگزله نفس آلاجق اولورسه‌گز بوتوزلرك چوغی جگرلریگزه قادار گیدەر وپك‌بویوك خسته‌لقلره سبب اولابیلیر .

بورونمزله نفس آلدیغمز زمان هوا ، یوقاری‌ده سویله‌دیگمز کوچوك ، دولاشیق یوللردن گچمه‌یه مجبوراولور. اورالرده‌سوزگچدن گچر گبی‌سوزولور. بوکوچوك قانالر دائما نملی بولونان برنوع قیرمیزی دری ایله قاپلی‌در . نفس آلیرکن بورون دلیکلرندن گیرەن توزلر بویاش دری‌یه وبودرینك اوزەرنده‌کی اینجه قیللره یاپیشوب قالیر .

بوروندن نفس آلمانك فائده‌لری بوندن عبارت دکیلدر : کونشك ضیاسی بزه هوانك ایچنده‌کی شیلرك عکسنی کوسترمز، هواده بو توزلردن باشقا میقروب دینیلن کوچوك ، جانلی مخلوقلر واردر . بونلر کوزله کورولمز ، خسته‌لقلرك چوغنی بو میقروبلر یاپارلر .

بو میقروبلرك آراسنده بردانه واردر که جگرلرده یاشامایی پك سه‌وه‌ر : بوکا « ورم میقروبی » دینیر . ایشته بورونمزك ایچنی قاپلامش اولان اینجه‌دری، بوتون میقروبلری و بو ورم میقروبی‌ده جگره کیتمه‌دن طوتار .

چوجوقلرم ، دائما بورونکزدن نفس آلمایه آلیشیکز . چونکه آغیزدن نفس آلانلر تورلو تورلو خسته‌لقلره طوتولابیلیرلر .

٢٣ نیسانه

٣٣٦ سنه‌سی مارتك (١٦) نجی گونی دوشمانلر استانبولی اشغال ایتمشلر وسراینده ذوقنه باقان خائن پادشاه وحیدالدین ایله برله‌شه‌رك آنادولوده‌كی ملی مجاهده‌یی دوردورمایه قرار ویرمشلردی. ایلك ایش اولارق استانبولده‌كی مجلس مبعوثانی قاپاتدیلر، برچوق وطن پرورلری « مالطه » آداسنه سوردیلر. بو حادثه، ذاتا ایزمیر اشغالندن بری دوشمانلری مملكتدن چیقارمایه اوغراشان آنادولو قهرمانلرینی بوس بوتون غلیانه گتیردی. غازی مصطفی كمال پاشا حضرتلرینك

تشبثلریله مملکتك هر طرفندن انتخاب اولونان ملت وکیللری آنقره‌ده طوپلاندیلر. (۳۳۶) سنه‌سی نیسانینك (۲۳) گونی (بویوك ملت مجلسی) آچیلدی.

بو مجلس ، ایلك اجتماعنده مملکتی دوشمانلردن، ملتی أسیرلکدن قورتارمایه قطعی صورتده قرار ویردی. او گوندن اعتباراً بویوك ملت مجلسی بوتون مملکتك اداره‌سنی أله آلمش وَ« تورکیه بویوك ملت مجلسی حکومتی» نامیله یکی بر تورکیه دولتی قورمشدی . اوچ سنه‌دن زیاده سوره‌ن استقلال محادله‌سندن صوڭرا قهرمان عسکرلریمز، سه‌وگیلی وطنمزدن بوتون دوشمانلری چیقاردی. دیه بیلیرز که یکی تورکیه جمهوریتنك ایلك تمل طاشی (۲۳ نیسان) ده آتیلمشدر . بونك ایچون (۲۳ نیسان) بزم ملی بایرامزدر . او گون حکومت دائره‌لری ومکتبلر تعطیل ایدیلیر . هر کس بربرینی تبریك ایده‌ر ، بزی بویله مسعود گونلره قاووشدوران بویوك آداملركناملری حرمتله یاد اولونور .

۲۳ نیسان بایرامی ، بزم ملتمزك أسارتدن قورتولمق ؛ حریته ، استقلاله قاووشمق ایچون پك بویوك زحمتلره قاتلاندیغنی،نهایت تورکك عزمی قارشیسنده ظالم قوتلرك قاچمقدن باشقا برایش یاپامادقلرینی خاطرلاتیر ؛ قلبلریمزده‌کی وطن سه‌وگیسنی ، ملت دویغوسنی ، یوکسلمك ویکیلشمك آتشنی آله‌ولندیریر .

بز بویله ملی گونلرده برریمزه‌داها یاقین اولدیغمزی حس ایده‌رزو کندیمزده عصریلشمك ، ایله‌ریله‌مك یوللرنده تصادف ایده‌جکمز بوتون مانعه‌لری قیراجق بویوك برقوت بولورز .

م . س .

مایس

چکسیچول برای اول بالکسر بولنده صیره‌دن خارجه اوغرادی

همان باجیه اسکلرودن اعواده مستریلی

علی افندینك فاره‌سی

۱۳۳۸ سنه‌سی دیوان یولنده اوتوزویوردق. آیلغی دورت لیرایه آلتی اودالی گوزه‌ل برأو طوتمشدق. یکی أویمز، پك گوزه‌ل اولمقله برابر برقصوری واردی: فاره بوللغی... ایللك گونلرده بوكا أهمیت ویرمه‌مشدك. فقط آرادن برقاچ زمان گچوب فاره‌لرك زیانكارلغی تحمل ایدیله‌مه‌یه‌جك بردرجه‌یه چیقنجه هپمزی بردوشونجه آلمشدی. بویاراماز حیوانلر هرگیجه صباحه قادارمارانغوزلق یاپارلر. تخته‌لری رنده‌لر، اودا قاپیلرنده دلیكلر آچارلردی. نه‌قاپان، نه‌علاج؛ هیچ برشی فائده ایتمه‌مشدی. نهایت، اونلرله باشه چیقامایاجغمزی آكلادق وأودن چیقمایی گوزه آلدیردق.

بوصیراده علی افندی امدادیمزه یتیشدی. علی افندی، چوق گزمش، چوق گورمش، طاتلی دیللی برآدامدی. باباسی چوق زمان عائله‌مزك خدمتنده بولونمش، كندیسی بوأثناده دوغمشدی. چوجوقلغندن بری صیق صیق بزی زیارته گلیر، توخاف حكایه‌لریله هركسی گولدورودی. برآرالق مأمور اولارق دیشاری‌یه گیتمش، اوچ دورت سنه آنادولوده گزه‌رك براز پارا بیریكدیردكدن صوكرا تكرار استانبوله عودت ایتمشدی.

فاره‌لرك بویوك برجسارتله أوك هرطرفنده جرید اویناد‌قلری برگیجه‌نك صباحی علی افندی بزی زیارته گلمشدی. اوگیجه گورولتولردن هیچ بریمز اویویامامشدق. هپمز صولغون یوزلو، بیتكین برحالده ایدك. علی افندی، قاپیدن ایچه‌ری‌یه گیره‌ر گیرمز بونك فرقنه واردی و:

— خیر اولا، خسته‌میسكز؟ دییه صوردی.

مسافر اوداسنده اوتوردقدن صوكرا باشمزه گلنلری كندیسنه آكلاتدق. فاره‌لرك یاپدقلرینی بربرر گوستردك وفاره یوزندن أودن چیقمایه قرارویردیكمزی

علاوه ايتدك . على افندى بوقراريمزه حيرت ايتدى :

— جانم ، هيچ انسان فاره‌دن قاچارمى ؟ مادام كه أودن ممنونسكز ؛ سز فاره‌لرى قاچيرمانك يولنى بولوك .

— على افندى ، بوسويله‌ديككى ياپمق ممكن دكيل. شيمدى‌يه قادارفاره‌لرى قاچيرتمق ايچون باش وورماديغمز چاره قالمادى . هيچ برى فائده ويرمه‌دى .

بوصوك گونلرده فاره‌لرك يايدقلرى زيانكارلغه دائر برچوق شيلر آكلاتيلدى ، بالخاصه گيجه‌كى جوشغونلقلرندن بحث ايديلدى . بوحكايه‌لر على افندينك پك خوشنه گيتدى .

— مراق ايتمه‌ييك ، بن سزى يارين فاره‌لردن قورتاراجغم .. ديدى .

— آمان ناصيل ؟

— او ، نم بيله‌جكم شى .

آقشام اوزه‌رى على افندى ألنده بويوك برقاپان اولديغى حالده بزه گلدى . بوقاپان ، دورت بش بويوك فاره‌نك ايچنده دورا بيله‌جكى قادار گنيشدى . على افندى ، قاپانك ايچنه بولجه ياغلى وگوزه‌ل يمكلردن قويدى . صوكرا بزه ديدى كه :

— بوگيجه مطلقا بوقاپانه برفاره گيره‌جكدر . يارين صباح قالقنجه صاقين فاره‌يه دوقونماييك ، قاپانى يرندن قالديرماييك . ايركندن بن سزه اوغرارم ، اوزمان لازم گلن شيئى ياپارم .

على افندى ، بونى سويله‌دكدن صوكرا گيتدى .

او گيجه صباحه قادار آشاغى قاتده فاره سسلرى ، قوشوشمالر أكسيك اولمادى . صباحلين كدى قادار بويوك برفاره‌نك قاپانه طوتولمش اولديغنى گوردك . فاره ، قاپانك ايچنده بوزولمش ، طوپلانمش اولديغى حالده بيله منظره‌سى انسانه قورقو ويريبوردى . بوتون أو خلق قاپانك أطرافنده طوپلاندق وعلى افندى‌يى بكلمه‌يه باشلادق .

على افندى چوق گجيكمه‌دى . نشئه‌لى برحالده قاپيدن ايچه‌رى‌يه گيردى . ايلك سؤالى شو اولدى :

— ناصيل آو وارمى ؟

— وار ، همده قوجامان بر قاره .
— اعلا ، اعلا .

علی أفندی بر صاندالیه‌یه اوتوردی ؛ سیغاراسنی، قهوه‌سنی ایچمه‌یه باشلادی. حالا نه‌یاپاجغنی سویله‌مه‌یور ؛ کیمسه‌نك قاره‌یه یاقلاشماسنه مساعده ایتمه‌یوردی. سیغاراسنی بیتیردکدن صوکرا ، مانغالی یاننه گتیرمه‌مزی ایسته‌دی . همه‌ن دیدیگنی یاپدق . مانغال کلنجه جیبندن انجه بر دمیرله ، ایکی کوچوك چینغیراق چیقاردی . اوزمانلر هنوز چوجوقدم . فقط علی أفندینك هر حرکتی گیبی بو حالی‌ده خوشمه گیتمشدی . أگلنجه‌لی بر منظره سیرایده‌جگمی آکلامشدم.

علی أفندی انجه بردمیرتلی مانغالده ایچه‌قیزدیردقدن صوکرا قاره‌یی‌یاقالادی، بونکله ایکی قولاغنی‌دلدی. بودلیکلره چینغیراق گچیره‌رك قاره‌یی بیراقدی. قاره جان آجیسیله همه‌ن فیرلادی، اوکنه راست گلن ایلك دلیکدن ایچه‌ری‌یه گیردی، غائب اولدی .

او گون طاوان آراسنده قوشوشمالر ، چینغیراق سسلری أکسیلمه‌دی . هر کس : — تمام ، بر چینغراق سسی یوقدی ، بوده گورولتویه قاریشدی . علی افندی غالبا بزه بر معذبلك ایتدی ... دییوردی .

فقط آقشامه دوغرو بردن بره گورولتو آزالدی. هله او گیجه بوس بوتون کسیلدی، صباحلین قالقنجه اورتالقده فاره‌دولاشدیغنه دائر هیچ براِز اولمادیغنی حیرتله گوردك. علی أفندی‌یی بولدورارق بونك حکمتنی صوردق. علی أفندی ایضاح ایتدی :

— طبیعی دگیلمی‌یا.. بن‌قاره‌یی‌صالیویرنجه قورقوسندن آرقاداشلرینك یاننه قاچدی. حال‌بوکه آرقاداشلری بویله‌غریب برسس‌چیقاران مخلوقدن‌اورکدیلر، قاچیشمایه باشلادیلر . بونلر قاچدقجه او، قوغالادی. قوغالادقجه چینغیراقلر داها سرت اوتمه‌یه ، اوته کیلر داها چوق قاچمایه باشلادیلر . نهایت بوأودن قومشونك أوینه قاچدیلر . یارین اورادن‌ده او بر قومشویه گیده‌جکلر.. اورادن گیده‌جکلری یری دوشونمك سزه دوشمز . راحت ایتدیگزیا ، اوکا باقیك ! ...

علی أفندینك دیدیكی دوغرو چیقدی. فاره‌لر بر بر أولری دولاشارق بزم محله‌مزدن دفع اولدیلر. بزده راحت ایتدك.

آرادن بر ایکی هفته گچمشـدی. اورتالقده بر طاقیم سوزلر دولاشمایه باشلادی: اوبر محله‌یه ایی ساعتده اولسونلر، یعنی پریلر دادانمشلر، هرگیجه بر أوده اورتالغی قاریشدیرییور، دوگونلر ترتیب ایده‌رك صباحلره قادار طاوان آرالرنده چالغیلر چالییور، رقصلر ایدییورلرمش. بز، بونی ایشیتنجه مساله‌نك نه‌دن عبارت اولدیغنی آکلامشدق، هرکسه قورقاجق بر شی اولمـادیغنی، قوشوشانلرك فاره‌لردن عبارت بولوندیغنی آکلاتمایه‌چالیشدق. فقط هیچ کیمسه سوز دیکله‌مه‌یوردی. بعضو عائله‌لر باشـقا طرفده أو آرامایه قالقیشمش، بر قسم عائله‌لرده أولرینی ترك ایده‌رك مسافرلـگه گیتمشلردی.

بر صباح ایرکندن قالقمش، آشاغیده یمك‌اوداسنده طوپلانمشدق. بردن بره‌قاپی چالیندی. بووقتسز زیارتجینك کیم‌اولدیغنی آکلامق ایچون قوشدق. قارشیمزه اوبر محله‌ده اوتوران طانیدقلریمزدن برذات چیقدی. یوزی صاپ صـاری ایدی. بوتون گیجه اویویامامش اولدیغی، گوزلرینك أطرافنده‌کی سیاهلقلردن بللی اولویوردی. کندیسنی مسـافر اوداسنه آلدق. قارشیسنه گچدك، مسافر، ایی‌ساعتده اولسونلرك او گیجه کندیلرینی زیارته گلدیگنی، أولجه‌هیچ ایناتمازکن بوحال اوزه‌رینه اونی‌برقورقو آلدیغنی اوزون اوزادی‌یه آکلاتدی وچولوق چوجوغك قورقودن‌قورتولماسی ایچون‌باشقا برأوبولونجه‌یه قادار بر قاچ گیجه بزه مسافر قبول ایدیله‌لرینی رجا ایتدی.

بوحکایه، بوتون أو خلقی گولدوردی. مسأله‌نك نه‌دن عبارت بولوندیغنی؛ بوتون بومعرفتلری یابانك علی‌افندینك فاره‌سی اولدیغنی آکلاتدق. مسافر، أولا ایناتمق ایسته‌مه‌دی. فقط چولوق جوجوق هرکس کندیسنی تأمین ایدنجه آکلاتیلان وقعه‌نك دوغرولغنه ایناندی، گنیش برنفس آلارق أوینه قوشدی. عائله‌سنی وقومشولرینی تسکین ایتدی. اوندن صوکرا نه‌وقت طاوان آراسنده قوشوشمالر، چینغیراق سسلری ایشیتیلسه هرکس برندن دوغرولور!

ـــ قورقمایك، قورقمایك؛ علی افندینك فاره‌سیدر:

دیه بر برینی تأمین ایده‌ردی...

[هلال احمر غزه‌ته‌سندن: ا. ت.]

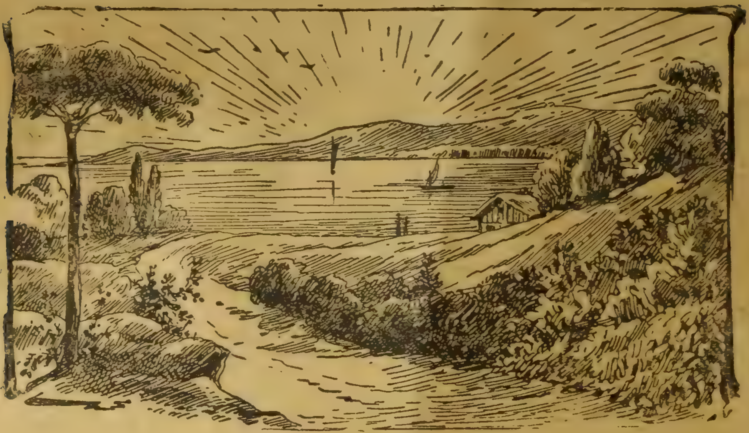

انشاد :

كونش

هر كون دوغار، كوك يوزنده كولومسر..
پارلدايان نور طوپنه پك بكزر !
كوز باقاماز ضياسنه قاماشير..
يوكسكلرده كورونمسى ياراشير .
آيدينلاتير، احيا ايدر جهانى،
جهانه اولور ايشيغنك حيرانى !
فيضى، شوقى حياتى هپ او ويرر .
يارادانك قدرتنى كوسترير ،
آقشام اولور، كيدر باشقا يرلره..
برقارانلق چوكر كوكلره يره .

ناظم

قاشاغی

آخیرك حولیسنده اوینارکن آشاغیده‌کی گوموش سوگودلر آلتنده گورونمه‌ین بردره‌نك حزین شیریلتیسنی ایشیتیردك. أویمز ایچ چیتك بویوك کستانه آغاجلری آرقاسنده غائب اولمش کیبیدی. آننه‌م استانبوله گیتدیکی ایچون بندن بریاش کوچوك اولان قارده‌شم حسنله آرتیق داداروخك یانندن هیچ آییرلمایوردق. بو آدام، بابامك سایسی اختیارجه بر چرکسدی. صباحلین ایرکندن آخیره قوشویوردق. أك سه‌ودیگمزشی: آتلردی. داداروخله برابر آتلری صویه گوتورمك، اونلرك چیپلاق صیرتلرینه بینمك نه دویولماز بر ذوقدی! حسن قورقار، یالکز بینه‌مزدی.. داداروخله برابر بینرلردی. طوربالره آرپا قویمق، یملکلره اوت دولدورمق، آخیری سوپورمك، گوبره‌لری قالدیرمق... أك أگلنجه‌لی براویوندن زیاده بزم خوشمزه گیدییوردی. هله تیمار... بو، أك ذوقلی شیدی. داداروخ، أله قاشاغی‌یی آلوب ایشه باشلادیمی تیق تیق، تیق تیق... طیبقی برساعت گیبی... برمده دوراماز:

— بن‌ده یاپاجغم، بن‌ده یاپاجغم!

دییه طوتدوروردم. اووقت داداروخ، بنی طوسونك صیرتنه قور. أله قاشاغی‌یی ویریر:

— هایدی یاپ!

دیردی. بودمیر آلتی حیوانك اوستنه‌سورتر، فقط او آهنکلی طیقیردی‌یی چیقارامازدم.

— قویروغنی صاللایورمی؟

— صاللایور.

— هانی باقایم.

ایگیلیردم، اوزانیردم. لاکن آتك صاغریسندن قویروغی گورونمزدی.

*
* *

هر صباح آخیره گلیر گلمز :

— دادا روخ ، تیماری بن یاپاجغم ،

دیردم .

— یاپامازسك .

— نیچون ؟

— داها کوچوکسكده اوندن .

— یاپاجغم .

— بو یوده اویله ...

— نه وقت ؟

— بویك آت قادار اولدیغی وقت ...

— ...

آت ، آخیر ایشـلرنده یالکیز تیماری بجه‌رمه‌یوردم . بویم قارننه بیله وارمایوردی . حال بوکه أتك کیفلی ، أتك أکلنجه‌لی شی تیماردی . صانکه قاشاغینك منتظم طیقیردیسی طوسونك خوشنه گیدییور ، قولاقلرینی قیصییور ، قویروغنی قوجامان بر پوسکول گیبی صاللایوردی . تام تیمار بیته‌جکنه یاقین خویسزلانیر ، اوزمان داراروخ :

— هویت ...

دیه صاغریسنه بر طوقات ایندیریر ، صوکرا اوته‌کی آتلری تیماره باشلاردی.

بن بر گون آخیرده یالکیز باشمه قالدم . حسنله داراروخ ، دره کنارینه ایمشلردی. ایچمده بر تیمار ایتمك حرصی اویاندی . قاشاغی‌یی آرادم ، بولامادم . آخیرك کوشه‌سنده داراروخك پنجره‌سز کوچوك اوداسی واردی . بورایه گیردم . رافلری آرادم . أکرلرك آراسنه فلان باقدم . یوق! یوق. یاتاغك یاننده یشیل تخته‌دن بر صاندیق دورویوردی ، اونی آچدم ، آز داها سه‌ویجمدن خایقیراجقدم. آننه‌مك بر هفته أول استانبولدن گونده‌ردیکی هدیه‌لر ایچنـده چیقان فاقفون قاشاغی ... پاریل پاریل پارلایوردی . همه‌ن قاپدم ، طوسونك یاننه قوشدم ،

قارننه سورمك ایسته‌دم ؛ راحت دورمادی. دونوب یوروننیله بکا ووردی ، اوته‌کی آتلرده دورمایورلردی .

— غالبا آجیتییور .

دیدم. گوموش گیبی پارلایان بو گوزه‌ل قاشاغینك دیشلرینه باقدم . چوق کسکین ، چوق‌سیوریدی . براز کورلتمك ایچون دیوارلرك طاشلرینه سورمه‌یه باشلادم . دیشلری بوزولونجه تکرار تجربه‌ایتدم . ینه آتلرك هیچ‌بری دورمایوردی . قیزدم . اوفکه‌می صانکه قاشاغیدن چیقـارمق ایسته‌دم . اون آدیم ایله‌ریده‌کی چشمه‌یه قوشدم . قاشاغی‌یی یالاغك طاشنه قویدم. یردن قالدیرابیله‌جکم‌ك آغیر برطاش بولارق اوستنه خیزلی‌خیزلی ایندیرمه‌یه باشلادم . استانبولدن گلن ، احتمال ، داراروخك قوالانمایه قییامادیغی بو گوزه‌ل قاشـاغی‌یی أزدم ، پارچالادم . صوکرا یالاغك ایچنه آتدم .

... بابام هرصباح دیشاری گیده‌رکن برکره آخیره اوغرار، اوته‌یه بری‌یه باقاردی . بن‌اوگون ینه آخیرده یالکیزدم . حسن أوده خدمتجیمز پروینله قالمشدی . بابام چشمه‌یه باقارکن یالاغك ایچنده قیریلمش قاشـاغی‌یی گوردی . داراروخه خایقیردی :

— گل بورایه .

— ...

— چیقار باقایم شونی .

نفسم کسیله‌جکدی . بیلمم نه‌دن چوق قورقدم . داراروخده شاشیردی . قیریلمش قاشاغی میدانه چیقنجه بابام بونی کیمك یاپدیغنی صـوردی . داراروخ :

— بیلمه‌یورم .

دیدی . بابامك گوزلری بکا دوندی . داها برشی صورمادن :

— حسن !

دیدم .

— حسنمی ؟

— أوەت، دون داراروخ اویورکن اودایه گیردی . صیاندیقدن آلدی . صوکرا یالاغك طاشنده أزدی .

— نەیە داراروخە خبر ویرمەدك ؟

— اویویوردی .

— چاغیر شونی باقایم !

— . . .

چیتك قاپیسندن گچدم . گولگەلی یولدن أوە دوغرو قوشدم . حسنی چاغیردم . زواللینك هیچ بر شیدن خبری یوقدی . قوشارق آرقامدن گلدی . بابام پك سرتدی . بر باقیشندن اودیمز قوپاردی . حسنە دیدی کە :

— اگر یالان سویلرسەڭ سنی دووەرم .

— سویلەمم .

— پك أعلا ، بو قاشاغی‌یی نەیە قیردك ؟

حسن ، داداروخك ألندە دوران آلتە شاشقین شاشقین باقدی . صوکرا ، صاری صاچلی باشنی صارصارق :

— بن قیرمادم .

دیدی .

— یالان سویلەمە ، دییورم .

— بن قیرمادم .

بابام تکرار :

— دوغرو سویلە ، داریلمایاجغم ، یالان چوق فنادر .

حسن ، انکارندە عنـاد ایتدی . بابام حدتلندی ، اوزەرینە یورودی . « اوتانماز یالانجی ! » دییە یوزینـە بر طوقات ایندیردی . حسن ، آوازی چیقدیغی قادار آغلامایە باشلادی . بابام داداروخە :

— گوتور بونی أوە؛ صاقین بر داها بورایە صوقما؛ هپ پروینلەاوتورسون! دییە خایقیردی . داداروخ ، آغلایان قاردەشمی قوجاغنە آلدی . چیتك قاپیسنە دوغرو یورودی .

آرتیق آخیرده هپ یالکیز اوینایوردم . حسن اوده محبوسدی . یالان سویله‌دیکی ایچون بابام یوزینه بیله باقمایوردی . آننه‌م کلدکدن صوکراده عفو ایتمه‌دی . فرصت دوشدکجه : « او یالانجی » دیردی . حسن ، ییدیکی طوقات عقلنه کلدکجه آغلامایه باشلار ، کوچ صوصاردی . زواللی آننه‌جکم ، بنم افترا آتا بیله‌جکمه هیچ احتمال ویرمه‌یوردی .

« عجبا آبدال داداروخ آتلره اذیرمش اولماسین ! » دیردی . ایرته‌سی سنه یازین آننه‌م ینه استانبوله کیتدی . بز یالکیز قالدق . حسنه آخیر ، حالا یاساقدی . کیجه‌لری یاتاقده آتلرك نه یاپدقلرینی ، طایلرك بویومه‌دیکینی بکا صوراردی . بر کون بردن بره خسته‌لاندی . قصبه‌یه آت کونده‌ردك ، دوقتور کلدی : « قوش پالازی » دیدی . چیفتلکده‌کی کویلوقادینلر اوه اوشوشدیلر . برطاقیم تکبیر قوشلر کتیریورلر ، کسوب قارده‌شمك بوینونه صاریبوزلردی . بابام یاتاغنك دیبندن هیچ آیرلمایوری .

داداروخ ، چوق دورغوندی . پروین هونکور هونکور آغلایوردی .

ـــ نه‌یه آغلایورسك ؟

دییه صوردم .

ـــ قارده‌شك خسته .

ـــ ایی اولاجق می ؟

ـــ اولمایاجق .

ـــ یا نه اولاجق ؟

ـــ قارده‌شك ئوله‌جك .

دیدی .

ـــ . . .

بنده آغلامایه باشلادم . او خسته‌لاندیغندن بری پروینك یاننده یاتییوردم . او کیجه هیچ اویویامادم ؛ دالار دالماز حسنك خیالی کوزیمك اوکنه کلییور : « افتراجی ، افتراجی ! » دییه قارشیمده آغلایوردی . کوچوك مخیله‌م ، دینی تربیه‌مك دهشتلریله دولمشدی . یارین آخرت ... کیم بیلیر قارده‌شم ، او حقسز

ييديكي طوقاتك حقنى بندن ناصيل چيقاراجقدى ؟ پرويني اوياندىردم :

— بن حسنك يانىه گيده‌جگم .

ديدم .

— نيچون ؟

— بابامه بر شى سويله‌يه‌جگم .

— نه سويله‌يه‌جكسك ؟

— قاشاغى‌يى بن قيرمشدم ؛ اونى سويله‌يه‌جگم .

— هانگى قاشاغى‌يى ؟

— گچن سنه‌كى .. هانى بابامك حسنه داريلديغى ...

لافنى تماملايامادم. درين خيچقيريقلر ايچنده بوغولويوردم. آغلايا آغلايا پروينه آكلاتدم. شيمدى بابامه سويلرسه‌م حسن ده دوياجق، بلكه بنى عفو ايده‌جكدر.

— يارين سويلرسك .

ديدى .

— خاير ، گيده‌جگم .

— شيمدى بابامك اويويور، يارين صباح سويلرسك، حسن ده دويار. اونى اوپرسك ، آغلارسك ، حقنى سكا حلال ايده‌ر .

— پك أعلا .

— هايدى شيمدي اويو .

— ...

صباحه قادار گوزلريمى قاپامادم . هوا هنوز آغارير كن پروينى اوياندىردم؛ قالقدق. بن ايچمده‌كى زهردن عذابى بوشالتمق ايچون عجله ايديوردم. فقط هيهات، زواللى معصوم قارده‌شم او گيجه ئولمشدى. صوفاده چيفتلگك اماميله دادارونجى آغلار كن گوردك .

بابامك ديشارى چيقماسنى بكله‌يورلردى .

عمر سيف الدين

ایزمیرك اشغالی

١٥ مایس ٣٣٥ كونی ، جهانك تاریخنده سیاه بر لكه اولارق قالاجقدر ، اوكون اورتاده هیچ بر سبب یوقكن : زواللی ایزمیرلیلر ، مملكتلرینه یونانلیلرك هجوم ایتدیكنی كوردیلر .

دوشمانك، زرهلیلری و كمیلریله كلمسی ، ایزمیره عسكر چیقارمایه باشلامشدی. یردن بره كلن بو فلاكت قارشیسنده ایزمیرلیلر شاشیردیلر . بر آووج قهرمانك ، یوردلرینی چیكنتمه مك ایچون سلاحه داوراندیلر . لاكن دوشمانك چوقلغی قارشیسنده كندیلرینی فدا ایتمكدن باشقا برشی یاپامادیلر . قاتل دوشمان ، شهره كیردی. بر چوق بیچاره توركی، قادین، چوجوق، اختیار دیمه دن كسدی؛ یونانلی خائنلكنی، یونانلی وحشیلكنی كوستردی . قاپیلرینی قیرارق أولره كیردی. وحشی دوشمان عسكرلری قورقودن یوردلرده صاقلانمقده اولان مینی مینی چوجوقلری، آنالرینك كوزی اوكنده كسدیلر، قیشلالرده ، مكتبلرده آصیلی دوران سوكیلی صانجاغمزی ایندیردیلر ، پارچالادیلر . یرینه یونان باندیراسنی آصدیلر . صوكرا آناطولی ایچریلرینه دوغرو یورودیلر. آیدین ، مغنیسا كبی كوزل شهرلریمزی و بر چوق كویلریمزی یاقوب یقدیلر . أهالی‌یه یاپمادق فنالق بیراقمادیلر .

١٥ مایس كونی ایزمیرده آقان قانلر یونانلی تورك ملتنك قلبنده سیلینمز ایزلر بیراقمشدی. قهرمان تورك، او سیاه كونی هیچ اونوتمادی، سنه‌لرجه قلبنده صاقلادی.

آناطولی‌یی قورتاران ، توركیه استقلالنی ویرن ملی اوردو ، یونانلی قوتنی اوكون قلبمزده اویانان مقدس كیندن آلدی .

علی رضوان

عرب آتلری

آت عرقلری آراسنده اڭ زیاده شهرت قازانمش اولان عرب آتلری‌در.

عرب آتلری غایت آزه قناعت ایده‌ر و چوق زمان برشی یمکسزین یورودیکی حالده یورغونلق حس ایتمز.

عرب آتلری او قادار فضله قوشارلرکه اونلره قوم چوللرینڭ عادتا بر طیاره‌سی‌در، دینه‌بیلیر.

بر عرب؛ آتنه او قادار أهمیت ویریرکه، بر قوشوده آتی قازانامازسه کندی شرف و حیثیتی محو اولمش گیبی اوزولور. آشاغیده‌کی وقعه، عربلرجه آتلرینڭ شرفنه نه بویوك بر أهمیت ویریلدیکنه گوزه‌ل بر مثالدر:

بر گون نجد جهتنده بر خیرسیز، بر عربڭ «لؤلؤ» اسمنده‌کی مشهور قیصراغنی چالار. بونی خبر آلان صاحبی، همه‌ن باشقا بر آته بینه‌رك خیرسیزڭ گیتدیکی طرفه دوغرو یوللانیر. أیجه یول آلدقدن صوكرا آقشام اوزه‌ری قیصراغنی چالمش اولان خیرسیزه یاقلاشیر. هر نه قادار آلتنده‌کی آت، چالینان حیواندن آشاغی ایسه‌ده،

عرب، اپی بینیجی اولدیغندن گیتدکجه خیرسیزه تقرب ایدەر. نهایت اوکا یتیشمك ایچونده آرالرنده آنجاق قیرق آللی مترولق یول قالیر. بو گیدیشله آلتندەکی آتك قیصراغه یتیشەجگنی عقلی کسر؛ شیمدی‌یه قادار هیچ بر آتك گچەمەدیکی حیوانك بویاریشده مغلوب اولماسنه تحمل ایدەمز. خیرسیزك آرقاسندن باغیریر:

— ایگیل، حیوانك صاغ قولاغنی ایصیرارق: «یا الله» دی.

خیرسیز، آرقادن گلن آتلینك دیدیگنی یاپار. بونك اوزەرینه «لؤلؤ» خیزینی آرتدیریر، بر اوق گیبی قوشمایه باشلار. ایکی بەیگیر آراسندەکی مسافه دقیقەدن دقیقەیه بویور. «لؤلؤ»، آقشامك قارانلقلری آراسنده غائب اولور، گیدەر.

زواللی عرب‌ده تعقیبدن واز گچەرك چادیرینەدونر و آرتیق حیاتنده هپ شو سوزله تسلی بولور:

— «لؤلؤ» گیتدی، فقط شرفی قورتولدی.

کلمەلر:

عرق — صوی
شهرت — مشهور اولمق
لؤلؤ — اینجی

حیثیت — شرف، اعتبار
مسافه — یول
تقرب — یاقلاشمق

تشبث فكرى

تشبث فكرى ، هر كسك مسلكى دائره‌سنده چاليشارق كندى أمكيله پارا قازانوب حكومته يوك اولمامايى دوشونمه‌سى‌در .

بر مملكتى ترقى ايتديره‌جك ، سعادته ايريشديره‌جك برنجى شى : اوراده ياشايان هر شخصده تشبث فكرى بولونمقدر . انسان، دنياده كندى قوتندن، كندى سعيندن باشقا هيچ بر شيئه گووه‌نمه‌مه‌لى‌در . هر كس كندى أكمگنى كندى قازانمالى‌در . باشقالرينك ياردميله ياشامق ، كنديني بيلن بر آدام ايچون نه قادار فنا بر شى‌در !

هر هانگى بر ايشه باشلايان بر آدامده : اولا شو اوچ مزيتك بولونماسى لازم‌در : متانت ، جسارت ، فكر دوغرولغى... بر آدامده بو گوزه‌ل خويلر بولونمازسه سرمايه پك آز زمانده محو اولور ، گيده‌ر .

بونلردن باشقا ، انسانك طوتديغى مسلكه دائر معلوماتى اولمالى‌در. بو معلومات مكتبلرده اوگره‌نيلير . اوقومادن هيچ بر شى ياپيلاماز . بونك ايچوندركه مدنى مملكتلرده تجارت ، زراعت و صنايع مكتبلرى آچيلمشدر .

ايى دوشونمك ايچون ايى بيلمك ايجاب ايده‌ر. انسان بر ايشه گيريشه‌جگى زمان او ايش حقنده كافى درجه‌ده معلوماتى اولورسه داها ايى دوشونه‌بيلير . يوقسه بيلمه‌دكلرى ايشلره گيريشنلر دائما تشبثلرينك فائده‌سز قالديغنى گوره‌رك متأثر اولورلر . هيچ برزمان بر تاجر ، دوغراماجى؛ برچيفتجى ، قوندوراجى اولاماز ، چونكه بو ايشلرك هر برى ايچون آيرى آيرى بيلگيلر لازم‌در .

انشاد :

اوکله

هوا صیجاق حمام گیبی ،
عادتا باشه وورویور .
روزگار أسییور سام گیبی ،
چنلرمی قاووروبور .

یاغدیرییور قیویلجیملر
گوکك اورتاسنده گونش ،
شیمدی یردن گوکه قادار
هریر آتش ، هرشی آتش .

بوم بوش صارارمش تارلالر
یوق هواده اوچان برقوش .
کسیلنجه أسن روزگار ،
دگیرمنك قلبی دورمش .

بوصباح آچان چیچکلر
بویونلری بوگوك ، صولغون .
برصو باشنده اینکلر
دوشونویور یورغون یورغون .

اورخان سیفی

عزیزاله

طوز

یمکلره لذت ویره‌ن وهضمی قولایلاشدیران طوزڭ نره‌دن چیقدیغنی بیلییور میسکز ؟ طوز ایکی صورتله چیقاریلیر :

١ — بعضی داغلرده ویر آلتلرنده‌کی طوز منبعلرندن .

٢ — دکیز صوینددن .

طوز ، بعضاً قایا شکلنده بولونور . بوکا «قایا طوزی» دیرلر . قایا طوزی أکثریا یر آلتلرنده معدن کوموری ودمیر گبی طبقه حالنده گورولور. اسپانیاده صرف طوزدن تشکل ایتمش برداغ واردر . اوراده، طوز طاش اوجاقلرندن طاش چیقاریلدیغی گیبی آچیقده‌ده چیقاریلیر .

آووستریاده طوزی « ویه‌لیچقا Wiéliczka » معدنلرنده قویولر ایچندن چیقاریرلر. بونڭ گیبی قایاطوزی معدنلرنده تونللر یاپیلمشدر. اوراده بیکلرجه عمله چالیشمقده‌در .

قایا طوزی چوق دفعه صاف اولارق بولونماز؛ کیل ایله قاریشیق اولارق بولونور. طوزی آییرمق ایچون برچوق ایشلره لزوم واردر: یرك آلتنده یول، یعنی تونل آچیلیر. صوکرا هر طرفی قاپالی خصوصی حوضلر یاپیلیر. طوپراقله قاریشیق اولان قایاطوزلرینی بوحوضلره قویارلر، اوزه‌رینه صو دولدورورلر. صو؛ آززمان ایچنده طوپراقله‌قاریشیق اولان طوزی‌أریتیر؛ بوصویی‌طولومبالرله چکرلر، بویوك بر چالی ییغینی اوزه‌رندن یاواشجه گچیریرلر. چالی دمتلرینك دیبنه سوزولن طوزلو صولر طوپلانارق قازانلرده آتش اوزه‌رنده قایناتیلیر. صو، تماميله اوچدیغی وقت طوز، بلور حالنده طوپلانمایه باشلار.

دکیز صوندن چیقاریلان طوزه گلنجه:

دکیز صوینك طوزلواولدیغنی هپکز بیلیرسکز. برلیتره دکیز صوینده آشاغی یوقاری ۲۵ غرام قادار طوز واردر.

دکیز صویندن طوز چیقارمق ایچون بو صویی قازانلرده قایناتیرلر. فقط بویله قازانلرده قایناتمق‌بهالی اولدیغی‌ایچون بوایشده‌گونش ایله روزگاردن‌استفاده ایدیلمکده‌در.

یازین دکیزصویی خصوصی یاپیلمش آزدرین حوضلره‌گتیریلیر. بوحوضلره «طوزلا» دیرلر. بوراده گونشـك حرارتی وروزگار، طوزلو صویی یاواش یاواش تبخر ایده‌ر. صو، تمامیله تبخر ایدنجه طوز، بلور حالنده حوضك‌دیبنده طوپلانیر. اووقت‌طوز بویوك کوره‌کلرله آلینوب ییغین حالنده برطرفه قونور. بوطوز ییغینلری ـ صویی ایجه سـوزولدکدن صوکرا ـ شهرلره گونده‌ریلیر، فقط ایچنده براز کیل بولوندیغی ایچون رنگی أسمردر.

أگر بیاض طوز چیقاریلمق ایسته‌نیرسه بو أسمر طوز تصفیه ایدیله‌لی‌در. بونك‌ایچون تکرار صوده أریتیلیر وبرقازانده یاواشجه تبخرایتدیریلیر. ایچنده‌کی توز، طوپراق قازانك دیبنده قالیر. بویله‌جه صاف طوز ألده ایدیلیر.

دکیز کنارنده برچوق طوزلالر یاپیلمشدر. یوقاریده‌کی رسم برطوزلایی گوسته‌رییور. گونشك حرارتندن استفاده ایدیلمك‌ایچون طوزاستحصالنه سنه‌نك ألك صیجاق موسمنده چالیشیلیر.

مدنيت

انسانلرك بر آراده ياشامالرينه «جمعيت حالنده ياشامق» دينير. بر آراده ياشايان انسانلر ، كنديلرينه لازم اولان شيلرى داها قولايلقله ألده ايده‌رلر . بر يوزنده‌كى أڭ كوچوك جمعيت : عائله ايدى . عائله‌لر زياده‌لشدكجه بر قاچ عائله بريره كله‌رك قبيله تشكيل ايتمشلردر. بو قبيله‌لرك چوغالماسندن بوكون كورديكمز قوملر وملتلر ميدانه كلمشدر .

ير يوزنده‌كى بوتون انسانلر بزم كيبى بويوك شهرلرده ، كوزه‌ل أولرده اوتورمازلر؛ بعضى انسانلر چادير ايچنده ياشارلر. بونلر بدوى‌در. بعضى انسانلرده بوس بوتون وحشى‌در. ديمك كه انسانلر اوچ حال اوزه‌ره بولونورلر: وحشت، بدويت ، مدنيت .

وحشت ، انسانلرك أك ابتدائی حالیدر . ایلك انسانلر قیشین داغلرده ، آغاج قوووقلرنده ، یازین قیرلرده یاشـارلر ؛ کندی کندینه بتیشن آغاچلرك میوه‌لرینی و آولایابیلدکلری حیوانلرك أتلرینی ییرلردی .

بدویت ، وحشتدن براز داها یوکسك بر حالدر .

انسانلر ، آو بولامادقلری زمانلر آچ قالاجقلرینی دوشونه‌رك حیوانلری بسله‌یوب چوغالتمق چاره‌لرینی آرامشلردر .

بدویلر برمدت بر یرده بولونارق اوراده بولدقلری شیلردن استفاده ایتدکدن صوکرا باشقا بر یره گیده‌رلر ؛ بوحاله « کوچه‌بـه‌لك » دینیر. گوچه‌به‌لر، قیشین باشقا ، یازین باشقا یرلرده اوتوروورلر .

انسانلر أکین أکمه‌یی ، حیوان بسـله‌مه‌یی اوکره‌ندکدن صوکرا گوچه‌به‌لگی بیراقارق بولوندقلری مملکتده یرلشمشلردر . بو صورتله یاواش یاواش اوتوردقلری طوپراقلری سه‌ومه‌یه‌باشلامشلردر و آرتیق أ کوب بیچدکلری یرلردن آیریلمامایه ، بورالرینی باشقالرینه قارشی محافظه ایتمه‌یه قرار ویرمشلردر .

مدنیت ؛ انسانلرك بر یرده یرلشوب اورالرده أولر ، بنالر یاپارق منتظم بر صورتده یاشامالری دیمکدر .

مدنی انسانلر ؛ شهرلر ، کویلر ، قصبه‌لر تأسیس ایده‌رلر؛ مکتبلر، کتبخانه‌لر ، چشمه‌لر ، یوللر ، شومن دوفرلر ، تراموایلر ، واپورلر یاپارلر . دائما داها زیاده مسعود اولمق ایچون چاره‌لر دوشونوب بولورلر .

حیوانلرك یاشایشلری :

قارینجالر

حیوانلرك یاشایشلرینه دقت ایدیلیرسه چوق شی اوکره‌نیلیر. آتك جسارتنی، بعضاً کندیسنه پك فنا معامله ایتدیکمز کوپکك صداقتنی بیلیرسکز. لاکن آری وقارینجا کبی کوچوك حیوانلری ده تدقیق ایده‌جك اولورسه‌ق اونلرك پك منتظم یاشادقلرینی آکلارز. انسانلردن چوق ای یاشایان قارینجالرك حیاتی تدقیق اولونمایه لایقدر. اونلرك قانونی : **هپسی هر بری ایچون، هر بری هپسی ایچون** چالیشمقدر.

بوقانونك أولا « **هپسی هر بری ایچون** قسمنی تدقیق ایده‌لم :

کچن کون بر یولك کنارنده ییه‌جك آرامق ایچون اوته‌یه، بری‌یه قوشان بر کوچوك قارینجا کوردم. یرده بر یولاف دانه‌سی بولدی. ذاتاً آرادیغی ده بویله برشیدی.

لاکن بو کوچوك قارنجا کندیندن چوق بویوك اولان شو یولاف دانه‌سنی یوواسنه قادار ناصیل گوتوره‌بیله‌جك ؟ عجبا واز گچه‌جك‌می ؟ ایشته دونوب بر چاقیل طاشنه دوغرو عجله ایله یورودی . چاقیل طاشنك اوستنه چیقدی ، أطرافنه باقیندی . نهایت براز اوته‌ده ذخیره آرامقده اولان ایکی کوچوك قارنجایی گوردی . طاشدن اینوب اونلرك یاننه قوشدی و کندی عادتلری اوزه‌ره بورونی اونلرك بورونه سورته‌رك آکلاتدی :

— چابوق آرقامدن گلیکز ، سزك یاردیمکزه احتیاجم وار .

ایکی قارنجا جواب ویردیلر :

— باش اوستنه ، هپمز بربریمزه یاردیمجی دگلمی‌یز ؟

بو اوچ قارنجا برله‌شوب یولاف دانه‌سنی یاقالادیلر؛ یالکیز برینه گوج گلن ایشی ، اوچی بردن پك قولای یاپدیلر . دانه‌یی آلوب یووایه گوتوردیلر .

شیمدی « هر بری هیچ‌ی ایچون » ك نه‌دیمك اولدیغنی آکلایالم :

یاغمور یاغدقدن صوکرا قارنجا یووالرینه دقت ایده‌رسه‌کز اونلرك یاغموردن چوکمش اولان یووالرینی آییقلامق و ایچنده‌کی طوپراغی دیشاری چیقارمق ایچون أل برلگیله ناصیل چالیشدقلرینی گوروسکز .

بر کیشینك یاپاماباجغی بر ایشی برقاچ کیشی پك قولای یاپابیلیر . بونك ایچون : « برلکده قوت دوغار . » دیرلر .

بردکیز سیاحتی

اسکندریه‌ده ایدم. بابامك پك زیاده خسته اولدیغنه دائر برتلغراف آلدم. همن لیمانه قوشوب اوگون استانبوله حرکت ایده‌جك برواپور بولوندیغنی آکلادم. برساعت صوکرا واپور حرکت ایتدی.

لیماندن چیقدیغمز زمان قمر سماده پارلایور واورتالغی پك گوزل آیدینلاتیوردی. دکیز ساکن... اوفاق دالغالردن حاصل اولان بوروشوقلر بربرینی قوغالایور گیبیدی.

واپور یاواشجه صاللانیوردی. قاپدان کوپروسی اوزه‌رینه اوتورارق قارادن اوزاقلاشوب انگین دکیزه گیردیگمزه باقیوردم.

برطاقیم آدالرك اوکندن گچیوردق. بونلردن برینك سیوری ویوکسك تپه‌سنده بر دونر فنر واردی. ضیاسی بعضاً غائب اولویور، بعضاً ده پك زیاده پارلایوردی.

گیجه یاریسنه دوغرو قامارامه ایندم. ألبسه‌می چیقارمادن دار یاتاغمه اوزاندم، چوق گچمه‌دن اویومشم.

شدتلی برصارصینتی ایله اویاندم. «کیمدر او؟» دییه باغیردم. أطرافمه دقتله باقدم: یول چانتام، بردن بره یاتاغمك اوزه‌رینه دوشمش ویوزیمه چارپمشدی. تووالت ماصاسی اوزه‌رنده‌کی شیلرده اوینایورلردی.

دوشه‌مه تخته‌لری چاتیردایور، زنجیرلر غیجیردایور، بویوك دالغالر گمینك تکنه‌سنه چارپوب دهشتلی گورولتولر یاپیور، روزگارك شدتندن گمینك ایپلری ایصلیق چالییوردی. بونلرك هپسی بکا فیرتینایه طوتولدیغمزی آکلاتدی.

گمی صاغه، صوله صاللانیور، یوکسه‌لوب آلچالییوردی.

پك زیاده قورقو ایچنده‌ایدم. همن یاتاغمدن صیچرادم، قامارادن چیقاجقدم. لاکن بنی دکیزطوتمش اولدیغندن باشم چوق دونیوردی. یورویه‌مه‌یوردم. نه‌درمانم قالمشدی، نه‌ده کیمسه‌یی امداده چاغیرابیلییوردم.

بوحالده بش ساعت قالدم؛ بو، بکا بش عصر قادار گلدی.

نهایت روزگار خفیفلشدی، دالغالر کوچولدی، قاپدان کوپروسی اوزه‌رینه چیقابیلدم . قاپدانه یاقلاشوب دیدم که :

— تهلکه‌لی بر گیجه گچیردك ، سز هیچ قورقادیکزمی ؟

قاپدان جواب ویردی :

— بو اختیار گمی غایت صاغلامدر. بونکله برابر أهمیتلی بر تهلکه آتلاتدق. بر آرالق جوارده‌کی قایالرك بریسنه چارپارق پارچالانمقدن قورقدم . گیجه‌نك قارانلغی، روزگارك شدتی، دالغالرك چارپماسی گمی‌یی قوللانمایه مانع اولویوردی. یا فنرلر اولماسه‌یدی نه یاپاردق ؟ قارانلق گیجه‌لرده گمیجیلره قایالرك بولوندیغی یرلری کیم خبر ویره‌جکدی ؟ برکت ویرسین ، دکیز کنارلرنده ، قایالق یرلرده انسانلر ، یوکسك قوله‌لر یاپوب تپه‌لرینه بر بویوك فنر طاقمشلر. بعضی یرلرده فنرجیلرك یاننده برده گمیجی بکلر . بو گمیجی غایت جسوردر؛ تهلکه‌یه دوشمش اولان گمیجیلره قیلاووزلق ایدر. گیجه، فیرتینا أثناسنده واپورك کسکین دودوگنی ایشیتیر ایشیتمز : « آرقاداشلردن بری قایالر آراسنده یولنی شاشیرمش ، تهلکه‌یه اوغرامش ، هایدی چابوق امدادینه قوشالم . » دیر ، بر صانداله آتلایوب بویوك بر تهلکه ایچنده قالان گمی‌یه یاناشیر و گمیجیلری قورتاریر .

- مونولوغ -

امتحان قاپیسنده

[اون، اون بر یاشلرنده برچوجوق، مکتب ألبسه‌سیله صحنه‌یه چیقار ، صحنه‌ده قاپالی برقاپی کورونور .]

امتحان، امتحان... اوف! ، آمان، یاربی ! بو ، نه‌قورقونج کلمه ؟.. ایشته شیمدی آرقاداشم نهاد چیقدقدن صوکرا بن گیره‌جکم.. صانکه جانمی آلاجقلر گبی نه‌قادارده تیتره‌یورم . یا ، سز بکا : «وقتیله درسلریکزه چالیشسه‌یدکز شیمدی تیتره‌مزدکز ! » دییه‌جکسکز دکیلمی ؟ فقط، یا کیلییورسکز! نم چالیشمادیغمی نه‌بیلییورسکز ؟ واقعا ذوغرو . شیمدی گیره‌جکم حساب درسی اوته‌دن بری جانمی صیقار، بونک ایچون بودرسه اوقادار چوق چالیشمادم. لاکن ایشته أولکی گونده بینه بوراده تیریل تیریل تیتره‌یوردم. اوگون امتحانمزک هانکی درسدن اولدیغنی بیلییورمیسکز؟: معلومات وطنیه‌دن.. اوخ، بن بودرسی تامعلمک ایلک آکلاتمایه باشلادیغی گوندن بری نه‌قادارسه‌ومشدم.. معلمک او گونکی سوزلری حالا قولاقلرمده چینلایور : « چوجوقلرم ، دییوردی ، بو درس سزه‌نه‌لر ، نه‌لر اوگره‌ته‌جک؛ کندیکزی، وطنکزی، ملتکزی، وظیفه‌کزی، حریتکزی بیلدیره‌جک، جمهوریتک ایلکلرینی آکلاتاجق. سز ، بونلری اوگره‌ندکدن صوکرا وطنک یوکسک وقیمتلی برکنجی اولمق ایچون سه‌وینه‌سه‌وینه چالیشاجق، چالیشاجقسکز ...»

بونلری اوگره‌نمك نم ایچون نه‌بویوك بختیارلقدی . معلم، یالکیز معلومات وطنیه‌یی مدح ایتمه‌یوردی. وظیفه فکرینی اوگره‌ندکدن صوکرابوتون درسلره کندی کندیمزه، هیچ اخطاره حاجت بیراقمادن، چالیشاجغمزی تأمین ایدییوردی..

کله‌لم حساب درسنه :

حساب معلمه مزده، بوتون خوجالریمز گبی حقیقةً دگرلی؛ نازك وجدی بر ذاتدر. بوده کندی درسنی اوقادار مدح ایدییور، حسابك بوتون حیاتمزده نه قادار لازم اولدیغنی، حسابسز برایش گوروله‌مه‌یه‌جگنی اوقادار گوزه‌ل آکلاتییوردی که بوسوزلری دویدقدن صوکرا حساب درسنی سه‌وممه‌مك قابل دگیلدی... لاکن نه درسه‌کز دییکز، بوقادار مدح ایدیلن حسابك حقیقةً فائده‌لی بر علم اولدیغنه قناعت ایتدم سه‌ده بودرسی، اوته‌کی قادار سه‌وه‌مه‌دم!

«براز دوردقدن صوکرا:»

آ! نه‌دییوردم؟ [برایکی ثانیه دوشونور.] ها!، أووت، خاطریمه گلدی: معلومات وطنیه امتحانه گیره‌رکن ده بویله‌جه قورقدیغمی آکلاتییوردم. نه‌یاپایم، ألمده دگیل! امتحان دینیلدیمی، گویا قورقونج برخیال، سرت و هیبتلی چهره‌سیله گلییور، گوزیمك اوکنه دیکیلییور! ناصیل قورقمایایم! [أللرینی اوغوشدوراراق یینه تیتره‌مه‌یه باشلار.] اوف، نه‌ادده حالا چیقمادی که گیره‌یم‌ده برآن أول قورتولایم. آمان، بوممیزلر، نه انصافسز آداملردر! [قاپی‌یه قولاغنی قویاراق اودایی دیکلر.] صاقین ایشیدتمه‌سینلر!، بزم گبی زواللیلری بودرجه صیقمایی نه‌قادار سه‌وه‌رلر. ظن ایده‌رسه‌کز که بز تخته باشنده، بیك تورلو هیجان ایچنده تردوکرکن، اونلر یکیدن حیات قازانییورلر ...

هله بز، بویله تیتره‌شیرکن اونلرك دوندورمایه‌لری یوقمی! بیلسه‌کز بوکا نه‌قادار حدتله‌نییورم. [قولنده‌کی ساعته باقار.] ایشته ساعت ایکی‌یی گچمش، یمین ایده‌رم که صباحدن بری آغزیمه برلوقما برشی قویمادم.. نه‌یاپایم؟ ایچم آلمایورکه... بیلیرم: شیمدی باشم آغریمایه، صافرام قابارمایه باشلایاجق. اوزمان بوس بوتون فنالاشاجغم؛ لاکن نه‌یاپایم، ألمده دگیل..

گچن صباح یینه بویله امتحانه گیره‌جکدم. ألبسه‌می گییرکن دادیم، برقاچ دانه بیسکوویی اوزاتارق، «اوغلم شونلری آغزیکه آتییور، معده‌کده بولونسون!» دیمشدی. بن اوزمان نه‌یاپسه‌م بگه‌نیرسه‌کز؟! قادینجغزك ألندن بیسکوویلری قاپنجه، فیرلاتوب آتدم. نه‌یه اوغرادیغنی بیلمه‌ین زواللی قادین مطلقا بنی چیلدیردی

ظن ایتمش‌در. سویله‌دم‌یا، أفندیم، امتحان اولاجغم گون هیچ برشی ییه‌مه‌یورم!
دادیم بکا دارلمش : آقشام صومورتغان بر چهره ایله :
— اوغلم ، نه‌ایدی سنك صباحکی حرکتك ؟ دنیا باشمه ییقیلدی ظن ایتدم ! دیدی .

دادیمی بك‌سه‌وه‌رم او ، بنم أك صادق آرقاداشمدر ! چونکه بکا هرزمان شکرلر ، چوقولاتالر ، یمیشلر صاقلار ، « نجدت بك نه‌ایی چالیشییور ؟ » دییه بابامه سویله‌یه‌رك بکافضله پارالر آلیر .

دادیم بکا داریلیرسه‌بوفدا کارلقلری کیم‌یاپاجق؟ اونك ایچون دادیمك قیریلماسنی هیچ ایسته‌مم!.. او، اویله‌دیردیمز، هم‌ه‌ن قوجاغنه آتیلدم. [قوجاغه آتیلیر گیبی بر حرکت یاپار .] بویونه صاریلدم. و — نه‌یاپایم دادیجغم ، دیدم ، قباحت بنده دگیل، بنی امتحان ایده‌نلرده!.. او، بوندن برشی آکلامادیغی ایچون آلیق آلیق یوزیمه باقییوردی . فقط صوکنده باریشدقیا.. کافی! [براز دورور.] أوه‌ت، ممیزلردن بحث ایدییوردم. بونلر اوقادار توخاف آداملردرکه ... [تام‌اواثناده‌قاپالی قاپی‌آچیلیر . ألنده دوندورما تپسیسیله ایچه‌ریدن برخدمتجی چیقار . چوجوق ، بردفعه سیلکینیر ، سوزینه دوام‌ایله:] باقیکز، دیه‌دمی‌ایدی؟: نهاد‌ایچه‌ریده تردو کویور، بن بوراده تیتره‌یورم . بك افندیلر ینه دوندورما ییورلر ! ..

گچنلرده آغابکم أسکی مکتبلردن بحث ایدییوردی. أسکی زمانلرده‌مکتبلر پك‌صیقی ایمش . آزاجق یارامازلق ایده‌نلری هم‌ه‌ن فالاقایه چکرلرمش ! اوف ، نه‌مدهش‌شی !.. نه‌ایسه ، چوق شکر، شیمدی اویله‌دگیل. آرتیق دایاق، فالاقا یوق . فقط ، آه ، شو ممیزلرك تضییقی‌ده اولماسه ؟

امتحان، امتحان، اوف! نه‌دهشتلی کلمه؟ ممیزلر ، معلملر نه‌قادار مرحمتلی ، نه‌قادار یوموشاق‌خویلو اولورلرسه‌اولسونلر.بنم‌ایچون بوراده‌تیتره‌مه‌مك‌قابل‌دگیل!
بعضاً رؤیامه‌ده گیرییور. ینه‌دادیم سویله‌یوردی : گچن گیجه قاریولامدن بویلو بوینجه صیچرایارق اونی قورقوتمشم .. آه ، بو امتحان ، بنم راحتمی ، اویقومی قاچیرییور، بعضاً اوقادار غریب ومدهش‌رؤیالر گورویورم که‌خیچقیر-

يقلرمدن یانمده کیلر اویانییور .. یالکز برآی اولسه نه‌ایسه ! حال‌بوکه بوتون سنه‌نك دوشونجه‌سی هپ بوکونلر ایچون دکیلمی ؟ بعضی آداملر حیات بر امتحاندر دیرلر . عجبا هپ بوامتحان کیبی‌می؟ یوکا عقلم ایرمه‌یور.. اکر بویله ایسه وای حالمزه !.. حیاتك امتحان نره‌سنده ؟ ایشته امتحان ، هپ بویله مکتبلرده بزم کیبی زواللی چوجوقلر ایچون قورقونج بر کچید .. اوف، نه‌لر سویله‌یورم؟ حالاده چاغیرمادیلر که!.. [او آرالق قاپی آچیلیر . نهاد چیقار . ذیل چالینیر ؛ چوجوق ینه تیتره‌یه‌رك :]

— آمان ، ایشته صیرا بکا کلدی ، کیدییورم ، قوزوم بکا دعا ایدیکز !

م . س .

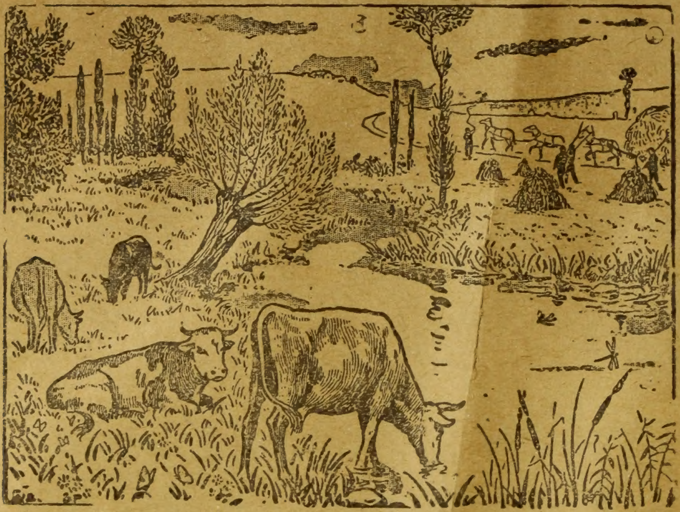

یاز

قاپنایور بر قیزغین گونش سماده ،
چاییرلر قاورولمش ، اوتلر صارارمش ..
خارمان صاوورورکن کویلو ، تارلاده
أکینلر ایچنده یاتمش ، قارارمش .

یاپراقلر بوروشمش داللر اوستنده ،
نرده‌سڭ ، نرده‌سڭ سه‌وگیلی روزگار !
بر بولوت اوچمادی ایشته بو گونده ؛
یاغمور یاغمایالی بلکه بر آی وار .

مکتبلر قاپاندی باصنجه صیجاق ،
نه ممکن بو حالده درسلره باقمق !

علی رضوانه

کتابی بیتیریرکن

چوجوقلرم، بو سنه‌کی کتابکزی ده بوکون بیتیریورسکز. شیمدی ایچکزده نه بیوك بر سوینج وار دکیلمی؟ آنجق دورت سنه‌لك معلوماتکزله افتخار ایده‌بیلیرسکز. چونکه بو سنه اوّلکی سنه‌لره نظراً داها چوق شیلر اوکرندیکز. فقط سنه‌لر کچدکجه بیلدیکلریکز داها زیاده آرتاجقدر.

ای یاشامق، مسعود اولمق ایچون اڭ برنجی شرط: فعالیتدر. فعالیت، بوش دورمامق، چالیشمق دیمکدر. ایشسز کچن حیات: اولومدر. ایشسز آدامك هرزمان جانی صیقیلیر. چالیشان، ایشلین بر آدام، هیچ جانی صیقیلدیغنی دویماز.

راحت یاشامق و مملکتمزه خدمت ایده‌بیلمك ایچون معلوماتلی اولمامز لازمدر. بوکون هرکس چالیشییور، علم اوکرنییور. جاهل آداملر ایشلرینی ایدرلرکن دائما آلدانیرلر.

هپکز بیلیرسکز که جاهل بر ملت یاشایاماز؛ ترقی ایده‌مز. انسانلر اسکیدن وحشی و جاهل ایدیلر. او زمانلر مدنیت هیچ یوقدی. مدنیت، علم سایه‌سنده وجوده کلمشدر.

انسانلر چالیشه چالیشه بك فائده‌لی شیلر بولدیلر. اوّلجه بر چوق زحمت چکیلرك یاپیلان ایشلر، شیمدی آلتلر، ماکنه‌لر واسطه‌سیله آز زمان ایچنده قولایلقله یاپیلابیلمکده‌در.

چوجوقلرم، کنجلکده هرشی چابوق اوکرنیلیر واوکرنیلن شیلرده چوق ایی خاطرده قالیر. اونوتمایکز که حیاتده مسعود اولانلر تحصیل زمانك قیمتنی بیلن وبو زمانی دائما چالیشمقله کچیرن انسانلردر.

صوڭ